

Bevisupptagning

Den som väcker talan vid domstol måste vanligtvis kunna lägga fram bevis för att styrka sitt krav.

Klicka på en av flaggorna till höger för närmare information om medlemsstaternas lagstiftning om bevisning.

Bevisupptagningen i tvistemål behöver inte vara inskränkt till en viss medlemsstat. Ibland kan det vara nödvändigt att ta upp bevisning i en annan medlemsstat än den där du är bosatt. Det kan till exempel bli nödvändigt att höra vittnen eller sakkunniga i andra medlemsstater. Domstolen kan också behöva hålla syn på stället i en annan medlemsstat. När det gäller gränsöverskridande bevisupptagning i Europeiska unionen regleras det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaternas domstolar i samband med bevisupptagning i tvistemål av [förordning \(EG\) nr 1206/2001](#) av den 28 maj 2001.

Länkar

[Bevisupptagning – anmälningar från medlemsstaterna och sökverktyg för att leta fram behörig domstol/myndighet](#)

[Bevisupptagning genom videokonferens](#)

[Handledning för tillämpningen av förordningen om bevisupptagning\(213 Kb\)](#)

[Handledning för användning av videokonferens vid bevisupptagning i tvistemål \(531 Kb\)](#)

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.

Senaste uppdatering: 21/01/2019

Bevisupptagning - Belgien

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [fr](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

Översättningen till [en](#) är dock redan färdig.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- [1 Bevisbörda](#)
  - [1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?](#)
  - [1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - [1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- [2 Bevisupptagning](#)
  - [2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)

- 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
- 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
- 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
- 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
- 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
- 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
- 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
- 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
- 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
- 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
- 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
- 3 Bevisvärdering
  - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
  - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

I det belgiska rättssystemet skiljer man mellan civilrätt och handelsrätt. Handelsrätten avser speciellt handelsidkare, medan civilrätt gäller som allmän rätt.

Den civilrättsliga bevisrätten finns i artikel 1315 och följande artiklar i civillagen (*Burgerlijk Wetboek*). Det är ett slutet system med strikt reglerade bevismedel (se punkt 5a för närmare information).

Den handelsrättsliga bevisrätten finns i artikel 25 i handelslagen (*Wetboek van Koophandel*). Det viktigaste kännetecknet är insynen i systemet och den fria bevisföringen i handelsrättsliga mål. Följande anges i artikel 25 i handelslagen: *Vid sidan av de bevismedel som tillåts i civilrätten kan affärsrelationer också bevisas med hjälp av vittnen i samtliga fall där domstolen anser att den måste godta detta, förutom de undantag som föreskrivs för speciella fall. Köp och försäljning kan bevisas med en godkänd faktura, utan att det påverkar tillämpningen av övriga bevismedel som är tillåtna enligt handelslagstiftningen.*

Bevisningens processtekniska aspekter i civilrättsliga och handelsrättsliga mål regleras i artikel 870 och följande artiklar i processlagen (*Gerechthelijk Wetboek*). I artikel 876 i processlagen föreskrivs att domstolen måste döma i målet i enlighet med de bevisregler som är tillämpliga på den aktuella typen av tvist. Tvisten är alltså antingen av civilrättslig eller av handelsrättslig typ.

Bevisningen av ett sakförhållande, en hypotes eller ett påstående måste föras av den åberopande parten. Den som kräver att en förpliktelse ska fullgöras måste bevisa att den existerar. Omvänt måste den som påstår sig vara befriad från en förpliktelse lämna bevis på att han gjort betalningen eller fullgjort förpliktelsen på ett sätt som gör att den inte längre kvarstår (artikel 1315 i civillagen). I en rättegång måste alla parter tillhandahålla bevis för de sakförhållanden som de åberopar (artikel 870 i processlagen: *actori incumbit probatio*). När så är möjligt och tillåtet kommer det sedan an på motparten att vederlägga bevisvärdet av dessa sakförhållanden.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

På villkor att det inte finns några invändningar av hänsyn till den allmänna ordningen och den nationella säkerheten får alla sakförhållanden bevisas. Det finns dock tre inskränkningar i rätten att föra bevisning under en process. För det första måste det sakförhållande som ska bevisas vara relevant. För det andra måste det vara avgörande, dvs. det måste övertyga domstolen om

det slutgiltiga beslut som ska fattas i tvisten. För det tredje måste bevisning av vissa sakförhållanden tillåtas: den personliga integriteten, yrkeshemligheter och brevhemligheten får alltså inte kränkas.

Presumtioner kan i princip vederläggas av motparten. Endast absoluta presumtioner (*iure et de iure*) får inte vederläggas; det finns till och med ett förbud mot motbevisning. Presumtioner som går att motbevisa (*iuris tantum*) kan och får vederläggas med bevismedel: på grundval av reglerade metoder i civilrätten och fritt inom handelsrätten.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen måste övertygas av den bevisning som förts av parterna. Hur övertygad domstolen blir beror på bevisens värde och hur trovärdiga de är. När domstolen finner att det anförda bevismaterialet kan hjälpa till att lösa tvisten och om den finner att materialet är en trovärdig återgivning av verkligheten tillerkänner den materialet bevisvärde. Det är för övrigt först sedan domstolen tillerkänt ett material bevisvärde som man kan tala om bevis.

Bevisvärdet är närmast ett subjektivt begrepp, medan bevisstyrka däremot är något strikt objektivt. Bevisstyrkan beror på den trovärdighet som kan förväntas av ett bevismedel. Bevismedel kan enligt lagen bara tillerkännas bevisstyrka om de är tillräckligt trovärdiga, eftersom dessa bevis alltid begränsar domstolens utrymme för skönsmässig bedömning. Detta gäller för skriftlig bevisning. Om domstolen tolkar innehållet i lagligt anskaffad skriftlig bevisning på ett sätt som är oförenligt med ordalydelsen i den, kränker den handlingens bevisstyrka. Den förfördelade parten kan anföra detta som grund för ett överklagande till kassationsdomstolen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Alla parter måste kunna underbygga sina påståenden med bevis. I vissa fall kan domstolen begära att en part ska lämna viss bevisning, t.ex. när domstolen ålägger en part att avge ed (artikel 1366 i civillagen). Under strikta förutsättningar kan domstolen ålägga en part att avlägga ed, antingen för att göra avgörandet av målet avhängigt detta eller endast för att fastställa storleken på ersättningen.

Domstolen kan förhöra parterna, och på eget initiativ beordra ett vittnesförhör, såvida inte lagen förbjuder den det (artikel 916 i processlagen). Den kan också ålägga förhör med sakkunniga för att fastställa något sakförhållande eller för att få ett tekniskt utlåtande (artikel 962 i processlagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

En av parterna måste ansöka om bevisupptagning i ett huvudyrkande eller i ett andrahandsyrkande. Domstolen kan i sitt beslut avvisa eller tillåta den begärda bevisupptagningen; skälen för beslutet måste redovisas.

Vid en begäran om kontroll av en handlingens äkthet (artikel 883 i processlagen) eller ett påstående om urkundsförfalskning (artikel 895 i processlagen) ålägger domstolen parterna att inställa sig (med eller utan sina advokater) och ta med sig alla handlingar och dokument eller motsvarande för jämförelse respektive den handling som påstås vara förfalskad. Domstolen kan omedelbart behandla målet eller lämna det i sitt kansli och därefter själv vidta eller låta vidta utredningsåtgärder med hjälp av en sakkunnig. Slutligen fattar domstolen ett beslut angående äkthetskontrollen eller påståendet om urkundsförfalskning.

Om en part erbjuder att lämna bevisning genom ett eller flera vittnen kan domstolen gå med på detta om bevisningen är tillätlig (artikel 915 i processlagen). Om lagen inte förbjuder detta kan domstolen ålägga ett vittnesförhör. Vittnena måste kallas av rättens kansli minst åtta dagar före dagen för förhöret. De måste avlägga ed och höras individuellt av domstolen. Domstolen kan på eget initiativ eller på begäran av en part ställa frågor till vittnet. Vittnesmålet tas upp i protokollet, läses upp, justeras och kompletteras vid behov och därefter avslutas vittnesförhöret.

Domstolen kan genom beslut begära en sakkunnigutredning för att lösa eller undvika en tvist. I utredningen får endast fakta fastställas eller tekniska utlåtanden lämnas (artikel 962 i processlagen). Den sakkunniga utför sitt uppdrag under domstolens överinseende. Parterna låter den sakkunniga förfoga över alla nödvändiga handlingar och lämna all assistans han eller hon kräver. Rapporten måste lämnas inom en tidsfrist som anges i beslutet. Om rapporten går emot domstolens bedömning är den inte skyldig att följa den.

Domstolen kan, på begäran av parterna eller på eget initiativ beordra en undersökning på plats (artikel 1007 i processlagen). Undersökningen sker i eller utan parternas närvaro och genomförs antingen av den domstol som beordrat den eller av någon annan person med ämbetsuppdrag. Alla upplysningar och iakttagelser förs in i ett protokoll som lämnas till parterna för kännedom.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen är aldrig skyldig att bifalla en parts begäran om bevisupptagning. Om däremot domstolen får detta i uppdrag måste den utföra bevisupptagningen (artikel 873 i processlagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns fem typer av bevismedel i den (allmänna) civilrätten: skriftlig bevisning, vittnesbevisning, presumtioner, parternas erkännanden och avläggande av ed (artikel 1316 i civil lagen).

Skriftlig bevisning (artikel 1317 i civil lagen) kan inlämnas antingen i form av en officiell handling eller i form av ett dokument upprättat av parterna. En officiell handling är en handling som i vederbörlig form upprättats av en behörig offentlig tjänsteman (exempelvis en notarie eller en folkbokföringstjänsteman) och utgör ett bindande bevis mellan parterna, och i förhållande till tredje man, på det avtal som det innehåller. Ett erkänt dokument som upprättats av parterna, undertecknats av alla berörda parter och utfärdats i lika många exemplar som det finns parter, utgör ett bindande bevis mellan parterna. En skriftlig handling måste upprättas när beloppet eller värdet i målet överstiger 375 euro (artikel 1341 i civil lagen).

Vittnesbevisning (artikel 1341 i civil lagen) är inte tillåten om den går emot och utöver innehållet i skriftliga handlingar. Men de godtas om det bara finns preliminära skriftliga bevis eller om det var omöjligt att förete skriftlig bevisning.

Presumtioner (artikel 1349 i civil lagen) är slutledningar som lagen eller domstolen härleder från ett bekant sakförhållande för att fatta beslut om ett obekant sakförhållande. Presumtioner kan inte väga tyngre än innehållet i skriftliga handlingar, men kan dock, precis som vittnesmål, komplettera preliminära skriftliga bevis och ersätta skriftliga handlingar när sådana inte kan upprättas.

Ett erkännande av en part (artikel 1354 i civil lagen) kan göras antingen i domstolen eller utanför rättegången. Den första typen av erkännande är en förklaring som görs inför rätten av en part eller av dennes i behörig ordning befullmäktigade ombud och utgör ett bindande bevis mot den som gjort erkännandet. Ett erkännande utom rättegång behöver däremot inte följa några formkrav alls.

Edgång (artikel 1357 i civil lagen) innebär antingen att den ena parten begär att den andra parten avlägger ed (avgörande edsförsäkran), eller så beslutar domstolen detta på eget initiativ. Vid avgörande edsförsäkran får den avgivna eden bara användas som bevisning för eller emot den person som avlade den.

Bevisföringen i handelsmål (artikel 25 i handelslagen) är fri och har en särskild form av bevis, nämligen fakturan från köpeavtal. Med en giltig faktura kan en handelsidkare alltid skapa ett bevis för sig själv, medan andra skriftliga handlingar måste härröra från motparten för att kunna fungera som bevismedel.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesbevis är ett självständigt bevismedel som regleras i civil lagen; de processtekniska aspekterna av vittnesbevisning ingår i processlagen. Förhör med sakkunniga är endast en form av bevisföring och regleras i processlagen. Parterna kan begära att domstolen ska kalla in vittnen, men de får inte själva anlita sakkunniga. Det kan bara domstolen göra.

Skriftliga bevismedel har bevisstyrka, varför domstolen måste respektera deras innehåll, men sakkunnigutlåtanden har det inte. Om utlåtandet eller rapporten strider mot domstolens bedömning är den inte skyldig att följa utlåtandet eller rapporten (artikel 986 i processlagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns en hierarki mellan de reglerade bevismetoderna. Erkännanden och edgång är de främsta bevismedlen. En skriftlig handling väger alltid tyngre än vittnesmål och presumtioner. Officiella handlingar utgör ett bindande bevis mellan parter och i förhållande till tredje man, medan erkända dokument upprättade av parterna utgör ett bindande bevis mellan parterna. Vittnesmål och presumtioner får endast åberopas om de handlingar som finns är ofullständiga eller om det var omöjligt att förete skriftlig dokumentation som bevis för en förpliktelse.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Beroende på om målet klassificeras som civilrättsligt eller handelsrättsligt tillämpas antingen reglementerad eller fri bevisföring. I civilrätten måste det i alla mål och transaktioner vars belopp eller värde överstiger 375 euro finnas ett officiellt dokument eller ett dokument upprättat av parterna (artikel 1341 i civil lagen). Endast denna handling kan användas som bevismedel; vittnesmål och presumtioner tillåts inte. I handelsrättsliga mål däremot är bevis via vittnesmål och presumtioner i princip tillåtna för att motbevisa eller komplettera innehållet i handlingarna.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Nej, vittnesförhör sker på begäran av parterna eller beslutas av domstolen på eget initiativ (artiklarna 915–916 i processlagen).

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Om ett kallat vittne anför att han eller hon har ett lagligen giltigt skäl för att få slippa avlägga vittnesmål fattar domstolen beslut om vilka åtgärder som ska vidtas. Bland annat betraktas det kallade vittnets yrkeshemligheter som ett sådant lagligt skäl (artikel 929 i processlagen).

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som kallats är skyldigt att medverka. Om vittnet inte inställer sig kan domstolen på begäran av en part låta instämma honom eller henne med hjälp av en delgivningsman (artikel 925 i processlagen). Ett instämt vittne som inte inställer sig i domstolen kan enligt straffrätten dömas till böter (artikel 926 i processlagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vittnesbevis är ogiltiga om de härrör från en person som inte är behörig att vittna inför rätten (artikel 961.1 i processlagen).

Minderåriga under 15 år får inte höras under ed. Deras förklaringar gäller endast som information (artikel 931.1 i processlagen).

Minderåriga som besitter den urskiljningsförmåga som krävs kan i varje process som berör dem höras av domstolen eller av den person domstolen utser. Detta kan ske på begäran av den minderårige själv eller efter beslut av domstolen, men i detta fall kan den minderårige vägra att låta sig höras (artikel 931.3–7 i processlagen).

Anhöriga i rakt nedstigande led får inte höras i mål där deras anhöriga i rakt uppstigande led har motsatta intressen (artikel 931.2 i processlagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Parterna får inte avbryta eller tilltala vittnet direkt, utan måste hela tiden rikta sig till domaren (artikel 936 i processlagen). Domaren kan antingen på eget initiativ eller på begäran av en part, ställa alla typer av frågor till vittnet för att förtydliga eller komplettera vittnesmålet (artikel 938 i processlagen).

Ett indirekt vittnesmål är giltigt. Det finns inte några lagbestämmelser eller rättsprinciper som går emot detta. Enligt artikel 924 i processlagen får domstolen dessutom besluta att vittnen som inte personligen kan närvara ska få avge sitt vittnesmål där han eller hon befinner sig.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevismedel som skaffats fram på olagligt sätt får inte användas under processen. Domstolen får därför inte beakta dem när den utarbetar domen. Om privatlivets helgd, yrkeshemligheter eller brevhemligheter kränks när bevismedel anskaffas är sådana bevismedel olagliga och otillåtliga.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Skriftliga handlingar som en part själv har utfärdat kan inte användas som bevismedel till dennes fördel. Endast i handelsrätten gäller den (av kunden accepterade) fakturan i köpeavtal som ett bevismedel som handelsidkaren kan använda till sin egen fördel, trots att fakturan är ett dokument han eller hon själv har utfärdat. En regelriktigt upprättad bokföring kan av domstolen godtas som bevis för transaktioner mellan handlare.

En parts erkännande är lika med en förklaring som görs i rätten av parten själv eller av dennes särskilt i behörig ordning befullmäktigade ombud. En sådan förklaring utgör ett bindande bevis mot den som gjort erkännandet.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 18/11/2015

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Bevisbörda
    - 1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?
    - 1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?
    - 1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?
  - 2 Bevisupptagning
    - 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
    - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
    - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
    - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
    - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
    - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
    - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
    - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
    - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
    - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
    - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
    - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

För att en parts påstående ska erkännas av domstol måste det bevisas av denna part med hjälp av ett bevismedel som godtas enligt lagen. Därför finns en uppsättning av olika processrättsliga handlingar, som delas in i kategorier beroende på i vilket stadium av rättsprocessen man befinner sig.

Enligt artikel 153 i civilprocesslagen (GPK) måste alla motbevisbara omständigheter som är relevanta för avgörandet av en tvist samt kopplingarna mellan dessa bevisas. Enligt artikel 154 i GPK måste varje part också bevisa de omständigheter på vilka de baserar sina påståenden och invändningar.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Enligt befintlig nationell lagstiftning undantas omständigheter för vilka en legal presumtion redan har fastställts med hjälp av lagen från reglerna om bevisbörda. Bevisning som läggs fram i syfte att visa att en specifik legal presumtion inte är giltig är alltid godtagbar, utom när detta är förbjudet i lag (artikel 154.2 i GPK).

Undantaget från bevisbördereglererna tillämpas också på omständigheter som är allmänt kända och bekanta för domstolen. Detta görs på domstolens eget initiativ, och den är då skyldig att underrätta parterna om detta (artikel 155 i GPK).

I samband med detta måste domstolen när förfarandet inleds upprätta en förteckning över de omständigheter som ska bevisas, med angivelse av de parter som ska bevisa dem, dvs. som har bevisbördan. Domstolen fattar också beslut om parternas begäranden om bevisupptagning och godkänner bevisning som betraktas som relevant, godtagbar och nödvändig (artikel 146 i GPK).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

De omständigheter som parterna hänvisar till för att stödja sina påståenden måste styrkas med relevanta bevismedel som tillåts enligt lagen. Domstolen måste beakta varje bevis för att fastställa dess bevisvärde (dvs. skillnaden mellan en officiell handling och en privat handling).

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisning i en rättstvist tas upp på grundval av en skriftlig begäran från parten i fråga eller av en muntlig begäran under en förhandling i enlighet med reglerna för tillämpning av dispositionsprincipen.

Om domstolen finner att viss bevisning är relevant i ett mål kan den emellertid på eget initiativ begära att denna bevisning tas upp.

I sin begäran om bevisupptagning ska parten ange omständigheterna i fråga och den bevisning som den kommer att använda för att styrka dessa omständigheter.

Om begäran gäller tillåtelse att förhöra ett vittne måste parter ange de frågor som kommer att ställas till vittnet, vittnets fullständiga namn och adress samt det datum då parten önskar kalla vittnet.

En begäran om att ställa frågor till motparten måste innehålla de frågor som parten kommer att ombes besvara.

I en begäran om att ta upp ett sakkunnigutlåtande måste det anges på vilket område den sakkunnige innehar expertis, ämnet för sakkunnigutlåtandet och den sakkunniges uppgift.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om domstolen godkänner en begäran om bevisupptagning utfärdar den ett beslut där perioden för bevisupptagning anges. Perioden påbörjas under den domstolsförhandling där beslutet om denna fattades. Det gäller även för en part som kallats men inte infunnit sig i rätten.

Enligt artiklarna 131.1 och 127.2 i GPK måste parterna ange den bevisning och de konkreta omständigheter som styrks av denna bevisning samt lägga fram all skriftlig bevisning som de har tillgång till vid den tidpunkt då begäran lämnas in och vid den tidpunkt då den svarandes duplik mottas.

Enligt artikel 158 i GPK får domstolen, när det råder tvivel om insamling av vissa bevis eller insamlingen är särskilt utmanande, fastställa en period för bevisinsamling och höra målet utan bevisningen i fråga, om den inte tillhandahålls inom den fastställda perioden. Bevisningen kan upptas vid ett senare tillfälle, under förutsättning att det inte leder till orimliga dröjsmål i förfarandet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en begäran om bevisupptagning genom ett särskilt beslut om de omständigheter som parten önskar bevisa inte är relevanta för målet och om begäran om bevisupptagning inte lämnades in i tid. Om en part begär att flera vittnen ska höras för att styrka en viss omständighet har domstolen rätt att godkänna endast några av de föreslagna vittnena. Om omständigheten i fråga inte kan styrkas kallas övriga vittnen (artikel 159 i GPK).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Enligt civilprocesslagen finns följande former av bevis:

- Vittnesmål, som regleras av bestämmelserna i artiklarna 163–174,
- Förklaringar från parterna som
  - erkänner en specifik omständighet, eller
  - ges som svar på en specifik fråga.
  - Parternas påståenden regleras av bestämmelserna i artiklarna 175–177 i GPK.
- Skriftlig bevisning, som regleras av bestämmelserna i artiklarna 178–194 i GPK:

- officiella handlingar,
- privata handlingar.

Skriftlig bevisning kan läggas fram av båda parterna men kan även begäras av domstolen. Skriftlig bevisning kan tillhandahållas i pappersform eller i elektronisk form. I det senare fallet kan domstolen utöver en utskrift kräva att handlingen lämnas in i elektronisk form. Om en part lämnar in en kopia av en handling kan denne bli ombedd att även lämna in originalet (artikel 183 i GPK).

Handlingar ska i normalfallet lämnas in på bulgariska. Om de lämnas in på ett annat språk måste de åtföljas av en korrekt översättning till bulgariska som har verifierats av parten i fråga.

Om domstolen utan problem kan erhålla utskrivna handlingar är det enligt artikel 187 i GPK tillräckligt att ange den plats där handlingarna i fråga finns publicerade.

Domstolen kan begära att viss skriftlig bevisning ska lämnas in av parterna eller av tredje parter som inte är involverade i målet. Enligt artiklarna 190 och 192 i GPK får varje part begära detta av domstolen, och denna grundar sitt beslut på all tillgänglig bevisning. För att erhålla skriftlig bevisning från en utomstående part måste en särskild skriftlig begäran lämnas in till domstolen. En kopia av begäran lämnas till den tredje parten i fråga.

Trots att parterna har en juridisk skyldighet att lägga fram bevisning kan de välja att inte göra detta om en handling rör deras privatliv eller en familjemedlems privatliv, eller om parten därigenom skulle tvingas avslöja att han eller hon begått en vanärande eller brottslig handling. I sådana fall kan domstolen, om vissa villkor uppfylls, begära att parten lämnar in utdrag ur handlingen.

Enligt nationell lagstiftning kan parterna ifrågasätta äktheten av en skriftlig handling som lämnas in av motparten när svaret på deras inlämning mottas. Om handlingen läggs fram under en domstolsförhandling måste eventuella invändningar göras innan förhandlingen avslutas. Om motparten vill använda den ifrågasatta handlingen beordrar domstolen en utredning av handlingens äkthet. Bevisbördan placeras på den part som har ifrågasatt handlingens äkthet. Om den ifrågasatta handlingen inte omfattar en underskrift från den part som ifrågasätter dess äkthet tillfaller emellertid bevisbördan i stället den part som lämnade in handlingen. Efter att handlingens äkthet har utretts beslutar domstolen om den ska anses vara äkta eller förfalskad. Domstolen kan inkludera detta beslut i sin dom i målet (artiklarna 193 och 194 i GPK).

- Reglerna om sakkunnigutlåtanden återfinns i artiklarna 195–203 i GPK.

Sakkunniga utses på begäran av parterna eller av domstolen på eget initiativ. Sakkunniga ska lämna in sitt utlåtande minst en vecka före det fastställda datumet för den förhandling där det ska tas upp.

Om den sakkunniges slutsats bestrids kan domstolen utse en eller flera andra sakkunniga. Domstolen får också begära att den sakkunnige ser över sin slutsats eller ger ett andra utlåtande i frågan.

- Reglerna för visuell inspektion och certifiering återfinns i artiklarna 204–206 i GPK.

Domstolen kan på begäran av parterna eller på eget initiativ begära att lös eller fast egendom ska inspekteras visuellt eller att en person ska certifieras, med eller utan deltagande av vittnen och domstolsutsedda sakkunniga.

Visuell inspektion och certifiering är metoder som används för att samla in och verifiera bevisning. Hela domstolen kan använda sig av dessa, och de kan delegeras till en av domstolens anställda eller till en annan domstol.

Domstolen underrättar parterna om datum och plats för den visuella inspektionen. En rapport om inspektionen utarbetas, med detaljerad information om dess resultat, sakkunnigutlåtanden och utsagor från vittnen som förhörts på den plats där inspektionen äger rum.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevisning från vittnen erhålls genom vittnesförhör. Vittnesmål som lämnas in i skriftlig form godtas inte. Sakkunnigutlåtanden ska lämnas in skriftligen minst en vecka före domstolsförhandlingen och hörs sedan inför rätten och upptas som bevisning. Både rätten och parterna har rätt att ställa frågor till de sakkunniga.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

I den nationella processrätten finns inga regler som säger att vissa bevismedel har större bevisvärde än andra. Bevisning bedöms utifrån sina egna meriter och i sin helhet, så som den föreligger den dag då de bevisade omständigheterna bedöms och alla beslut om eventuella åtgärder fattas mot bakgrund av detta.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I vissa fall som uttryckligen fastställs i lagen, exempelvis validering av rättsliga transaktioner för vilka en skriftlig handling krävs, godtas enbart skriftlig bevisning. Vittnesmål godtas inte i följande fall: motsägelse av innehållet i en officiell handling, observation av omständigheter för vilka det krävs bevis i form av en skriftlig handling, validering av kontrakt till ett värde som överstiger 5 000 bulgariska leva (BGN) utom om kontraktet slöts mellan makar eller släktingar i rakt uppstigande eller nedstigande led, släktingar upp till den fjärde graden av släktskap eller ingifta släktingar till och med den andra graden av släktskap, uppfyllande av betalningsskyldigheter enligt ett skriftligt beslut, validering av skriftliga avtal i vilka den person som åberopar vittnesmålet är part eller ändring eller upphävande av sådana avtal samt motsägelser av innehållet i en privat handling som härrör från parten.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ingen får vägra att avge vittnesmål såvida de inte uttryckligen är undantagna från denna plikt enligt lagen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Utöver parternas juridiska ombud eller medlare i målet får följande parter vägra att vittna: parternas släktingar i rakt upp- eller nedstigande led, deras syskon, ingifta släktingar i första graden av släktskap, makar, tidigare makar eller sambor (artikel 166 i GPK). Domstolen bedömer vittnesmål mot bakgrund av all annan information som föreligger i saken, och tar hänsyn till vittnens eventuella egenintresse.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Enligt artikel 163 i GPK måste vittnen infinna sig i rätten och avge vittnesmål. Om ett vittne har legitima skäl till att inte vittna eller inte svara på vissa frågor måste han eller hon skriftligen meddela domstolen om dessa skäl före den förhandling där han eller hon kallats att vittna och tillhandahålla alla nödvändiga styrkande handlingar. (artikel 167 i GPK). Underlåtelse att svara på en kallelse och infinna sig i rätten medför vite. Domstolen kan också besluta om polishämtning av vittnet.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Bevisning kan erhållas från alla parter utom de som anges i punkt 6B, även om de inte är rättskapabla eller har ett egenintresse i målet. När domstolen bedömer vittnesmålet tar den hänsyn till att vittnet inte är rättskapabelt eller till vittnets egenintresse.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen utses på begäran av parterna eller av domstolen på eget initiativ. Vittnet mottar en kallelse på den adress som den part som åberopar vittnet har uppgett. Om adressen är felaktig fastställer domstolen en tidsfrist inom vilken parten måste tillhandahålla en ny adress.

Varje vittne som har kallats och infinns i rätten förhörs separat i parternas närvaro. Ett vittne kan förhöras mer än en gång. Domstolen bedömer vittnesmålet med beaktande av all övrig bevisning i målet. Enligt artikel 170 i GPK måste domstolen innan den förhör ett vittne informera denne om straffet för mened och registrera vittnets personuppgifter. Om tvingande skäl föreligger kan domstolen förhöra vittnet före det datum som fastställts för förhandlingen eller genomföra förhöret utanför domstolen. Parterna kallas att närvara vid förhöret. Det finns inga bestämmelser i civilprocesslagen om att vittnen kan höras med videokonferens eller andra tekniska hjälpmedel. När bevisning måste samlas in i en annan domsaga får domstolen delegera denna uppgift till den lokala distriktsdomstolen (*rayonen sad*) (artikel 25 i GPK).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som skaffats fram på ett otillåtet sätt eller som bevisats vara falsk efter en invändning mot den i enlighet med förfarandet för att bestrida skriftliga handlingar tas inte i beaktande när domen fastställs. Sådan bevisning kan uteslutas från målet. Detsamma gäller bevisning som befunnits inte vara relevant för målet i fråga.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

En parts utsaga kan användas som bevisning om den lämnas i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 176 i GPK, dvs. när domstolen har beordrat parten att inställa sig personligen och ge förklaringar som är relevanta för omständigheterna i målet.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det

europiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 18/12/2018

Bevisupptagning - Tjeckien

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbörderegler ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
  - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
  - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
  - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
  - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
  - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
  - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
- 3 [Bevisvärdering](#)
  - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
  - 3.2 [Kan en parts utsaga användas som bevisning?](#)

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?

Vem som har bevisbördan avgörs i princip av vilka bestämmelser som åberopas för att göra gällande en rätt inför domstol, framför allt vilka faktiska omständigheter som måste styrkas i ett visst mål. Enligt civilprocesslagen måste varje part kunna styrka sina påståenden med relevant bevisning, dvs. bevisbördan ligger hos den personen. Huvudregeln är att den som påstår något också ska bevisa detta.

Samtliga parter måste uppfylla sina skyldigheter enligt bevisbörderegler. Om den bevisning som lagts fram inte räcker för att styrka de omständigheter som en part gjort gällande är domstolen skyldig att underrätta parten om detta.

Om domstolen finner att de omständigheter som en av parterna har gjort gällande inte har styrkts är domstolen skyldig att underrätta parten om att ytterligare bevisning måste läggas fram. Om parten underlåter att fullgöra denna skyldighet kan han eller hon förlora målet. Domstolen är emellertid endast skyldig att underrätta parten under själva domstols-förhandlingen, inte i de rättegångshandlingar som översänds till parterna (t.ex. i en stämningsansökan).

1.2 Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Allmänt kända omständigheter (dvs. omständigheter som många människor på en viss plats och vid en viss tidpunkt känner till) behöver inte bevisas. Detta gäller även omständigheter som domstolen känner till på grund av sin verksamhet, och lagar och andra författningar som publicerats i Tjeckiens författningssamling. Domstolen kan få kännedom om utländsk rätt genom att själv studera den, genom en utsaga från justitieministeriet som lämnats på domstolens begäran, genom ett sakkunnigutlåtande eller genom en begäran i enlighet med ett internationellt fördrag. Alla dessa omständigheter kan motbevisas.

Vissa kategorier av omständigheter omfattas eventuellt av lagstadgade presumtioner. Det rör sig oftast om motbevisbara presumtioner, men även icke motbevisbara presumtioner kan förekomma. En motbevisbar presumtion ska anses styrkt om ingen av parterna i förfarandet lägger fram bevisning för att motbevisa presumtionen och således bevisar det motsatta förhållandet. Vid vissa motbevisbara presumtioner får bevis för det motsatta förhållandet endast läggas fram inom en bestämd tidsfrist.

Domstolen är bunden av behöriga myndigheters beslut om att det har begåtts ett brott, en förseelse eller någon annan administrativ överträdelse och deras beslut om vem den skyldige är. Dessutom är domstolen bunden av beslut om personalstatut. Domstolen är emellertid inte bunden av ett beslut om att en förseelse har begåtts eller ett beslut om vem den skyldige är om beslutet fattades på plats. Inga andra brottmålsdomar eller beslut om administrativa överträdelser är bindande för domstolen.

En särskild form av motvisbar presumtion är påståenden om att en part har utsatts för direkt eller indirekt diskriminering på grund av kön, ras, tro eller någon annan diskrimineringsgrund. I så fall övergår bevisbördan på motparten som måste bevisa att diskriminering inte föreligger.

I handlingar som tjeckiska domstolar eller andra statliga myndigheter har utfärdat inom ramen för sin behörighet och handlingar som offentliggjorts genom lagstiftning bekräftas att handlingarna härrör från den utfärdande myndigheten (om inte annat bevisas). Dessutom bekräftas sanningshalten i de omständigheter som intygas eller bekräftas. Vid omständigheter som bevisats genom offentliga handlingar vilar bevisbördan på den part som bestrider giltigheten. Om privata handlingar åberopas vilar bevisbördan däremot på den part som åberopar dessa. Om en part styrker sina påståenden med en privat handling och motparten bestrider dess giltighet eller riktighet återgår bevisbördan på den part i tvisten som åberopade bevisningen, som i så fall måste styrka sina påståenden på annat sätt.

I regel behöver identiska påståenden från parter inte styrkas utan betraktas som domstolens slutsatser.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Principen om fri bevisprövning tillämpas i rättsliga förfaranden, dvs. de exakta gränserna för när en domstol måste godta en omständighet som styrkt eller inte fastställs inte i lag. I civilprocesslagen föreskrivs att "domstolen bedömer bevisning efter eget skön, varje del av bevisningen separat och all bevisning i sitt sammanhang" samt att "domstolen ska beakta allt som tas upp i förfarandet, inbegripet de omständigheter som görs gällande av parterna".

Domstolen meddelar dom på grundval av vad den kommit fram till vid sin prövning. Slutsatsen anses ställd bortom allt rimligt eller berättigat tvivel.

Om prövningen av bevisningen leder till slutsatsen att sanningshalten i påståendena varken kan bekräftas eller förnekas döms i regel till nackdel för den part som var skyldig att styrka sina påståenden.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I tvistemål tar domstolen i princip endast tar upp bevisning som parterna har åberopat. Domstolen kan emellertid besluta att viss bevisning inte ska tas upp – vanligtvis om den anser att den aktuella omständigheten redan är styrkt. Domstolen får även ta upp annan bevisning än den som parterna åberopat om sådan bevisning behövs för att fastställa de faktiska omständigheterna och följer av innehållet i ärendeakten. Om parterna underlåter att lägga fram den bevisning som krävs för att styrka sina påståenden ska domstolen grunda sin prövning av de faktiska omständigheterna på den bevisning som har tagits upp. Domstolen får även betrakta identiska påståenden från parterna som sina slutsatser.

I andra mål än tvistemål, dvs. i ärenden där domstolen får inleda ett förfarande på eget initiativ, är domstolen däremot skyldig att även ta upp annan bevisning för att fastställa de faktiska omständigheterna än den bevisning som parterna åberopat. Detsamma gäller i vissa andra förfaranden.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisningen tas upp under domstolsförhandlingen. Om det är praktiskt genomförbart får en annan domstol, med den aktuella domstolsavdelningens mandat, ta upp bevisning utanför förhandlingen (detta beror även på typ av bevisning etc.). Parterna har rätt att närvara vid bevisupptagningen. Resultatet av bevisupptagningen måste alltid meddelas efter förhandlingen. Parterna har rätt att inkomma med synpunkter på varje bevis som tagits upp.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen avgör själv vilken bevisning som ska tas upp. Domstolens beslut att inte ta upp viss bevisning som åberopats måste motiveras. I regel tar domstolen inte upp bevisning som den inte anser kan bidra till att klargöra omständigheterna i målet (för att förhindra onödig bevisupptagning). Domstolen tar inte heller upp bevisning som skulle medföra kostnader som inte står i proportion till storleken på den fordran som är föremål för tvisten, eller om storleken på fordran inte kan fastställas. För att domstolen ska kunna bedöma vilken bevisning som bör tas upp är parterna skyldiga att åberopa specifik bevisning, dvs. uppge vittnenas namn och lämna andra upplysningar som gör det möjligt att identifiera dessa, samt redogöra för de påståenden som det åberopade vittnet är tänkt att intyga. Parterna är även skyldiga att specificera skriftlig bevisning eller ange omfattningen av en fråga som en sakkunnig ska uttala sig om i ett sakkunnigutlåtande.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Alla medel som kan användas för att fastställa de faktiska omständigheterna i ett mål kan användas som bevisning. Dessa inkluderar bl.a. vittnesförhör, sakkunnigutlåtanden, rapporter och uttalanden från myndigheter och fysiska och juridiska personer, notariers och exekutionstjänstemäns register och andra instrument samt förhör och intervjuer med parterna.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Varje fysisk person som inte är part i förfarandet är skyldig att inställa sig inför domstolen och vittna om han eller hon kallas som vittne. Ett vittne vittnar om vad han eller hon har upplevt och lagt märke till. Vittnet måste tala sanning och får inte dölja någonting. Vittnen kan endast vägra att vittna om vittnesmålet innebär att vittnet eller närstående personer riskerar att åtalas för ett brott. Domstolen avgör huruvida skälen till att vägra vittna är motiverade. Vid inledningen av ett förhör måste vittnets identitet och omständigheter som kan påverka trovärdigheten fastställas. Vittnen bör även informeras om betydelsen av deras vittnesmål, om vilka rättigheter och skyldigheter de har och om de straffrättsliga konsekvenserna av att avge falskt vittnesmål. Rättens ordförande ber vittnena att beskriva allt de vet om föremålet för förhöret. Domaren ställer sedan de frågor som krävs för att komplettera och förtydliga vittnesmålen. Även andra medlemmar av domarkollegiet får ställa frågor till vittnena. Om rättens ordförande ger sin tillåtelse får även parter och sakkunniga ställa frågor.

Om sakkunniga används för att lägga fram bevis ser förfarandet annorlunda ut. I regel utarbetar sakkunniga ett skriftligt sakkunnigutlåtande och lämnar därefter muntliga kommentarer om detta utlåtande. Bevisning i form av ett sakkunnigutlåtande tas upp i mål där det är nödvändigt att bedöma omständigheter som kräver sakkunskap. Ett sakkunnigutlåtande består av tre delar: undersökningsresultatet, där den sakkunnige beskriver de omständigheter som undersökts, utlåtandet, som innehåller den sakkunniges bedömning (den sakkunniges slutsats) och en sakkunnigklausul. I regel undersöker sakkunniga specifika frågor som domstolen har definierat, om inte utlåtandet omfattats av lagstadgade krav (särskilt på det bolagsrättsliga området). Sakkunniga utses av domstolen. De väljs bland personer i ett register över sakkunniga och tolkar (som förs av de regionala domstolarna). Sakkunniga har rätt till ekonomisk ersättning för utarbetandet av en sakkunnigbedömning eller ett sakkunnigutlåtande, om detta föreskrivs i relevant lagstiftning.

Rättens ordförande får förordna att en part eller annan person ska inställa sig inför en sakkunnig, uppvisa nödvändiga föremål för denne, ge denne de förklaringar som behövs, låta sig läkarundersökas eller ta ett blodprov, eller göra eller underlåta att göra något om detta är nödvändigt för att kunna inge ett sakkunnigutlåtande.

Ett sakkunnigutlåtande kan också inges av en part i förfarandet. Om ett sakkunnigutlåtande som ingetts av en part i förfarandet uppfyller alla lagstadgade villkor och innehåller en klausul om att den sakkunnige är medveten om följderna av att medvetet avge ett falskt sakkunnigutlåtande, ska bevisningen tas upp på samma sätt som vid ett sakkunnigutlåtande som begärts av domstolen. Domstolen ska tillåta en sakkunnig som en av parterna har bett om ett sakkunnigutlåtande att konsultera ärendeakten eller på annat sätt ta del av den information som behövs för att utarbeta sakkunnigutlåtandet.

Vittnen avger vittnesmål om sådana omständigheter som de själva har noterat, medan sakkunniga endast avger utlåtanden där det krävs sakkunskap för att bedöma de faktiska omständigheterna. Domstolen tar inte ställning till huruvida de slutsatser som en sakkunnig kommer fram till är korrekta. Domstolen bedömer hur övertygande utlåtandet är och hur fullständigt det är i förhållande till de uppställda kraven, om det är konsekvent och om det är förenligt med annan bevisning som tagits upp.

Skriftlig bevisning tas upp genom att handlingen eller en del av handlingen läses upp, eller innehållet förmedlas, under den förhandling som hålls inför rättens ordförande. Rättens ordförande kan kräva att en part som är i besittning av en handling som behövs som bevisning överlämnar denna handling. Domstolen kan även inhämta handlingen från en annan domstol, myndighet eller juridisk person

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Ingen särskild bevismetod föredras, även om vissa bevismedel endast kan tillämpas efter det att en lagstadgad bevisupptagning inte längre är möjlig (när det gäller olika obligatoriska skriftliga handlingar kan bevisning i regel endast tas upp på andra sätt, exempelvis genom vittnesförhör, om handlingen har förstörts). I tvistemål får bevisupptagning genom att förhöra en part om hans eller hennes påståenden endast förordnas om den aktuella omständigheten inte kan bevisas på annat sätt (förutom om parten samtyckt till att förhöras). Därför ges annan bevisning företräde.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I vissa fall kan det i lagstiftningen föreskrivas vilken bevisning som ska inhämtas. Det beror på den specifika tvisten (t.ex. i förfaranden om tillåtelse att ingå äktenskap måste båda tilltänkta makarna höras).

Vissa faktiska omständigheter kan ibland endast bevisas på ett visst sätt. En växel eller check får t.ex. endast utfärdas mot uppvisande av originalväxeln, ett beslut om inlösen av växeln eller ett annat instrument. Ett beslut om verkställighet får endast verkställas mot uppvisande av ett verkställbart beslut eller en exekutionstitel etc.

För att fastställa vissa skyldigheter eller sakrätter (särskilt på det egendomsrättsliga området) krävs ett skriftligt avtal. Metoden för att lägga fram bevis följer i så fall av det kravet.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja, alla personer är enligt lag skyldiga att vittna om domstolen kallar dem att vittna. De kan inte låta sig företrädas av en annan person. Vittnen som fullgör sin vittnesplikt har rätt till "vittnesersättning" (ersättning för kontanta utlägg och förlorad arbetsförtjänst).

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Vittnen får vägra att vittna om deras vittnesmål innebär att de själva eller närstående personer riskerar att åtalas för brott. Domstolen avgör huruvida skälen för att vägra vittna är motiverade. Domstolen måste också iaktta vittnens lagstadgade skyldighet att inte röja uppgifter som enligt lag är sekretessbelagda och andra sekretessskyldigheter som föreskrivs i lag eller erkänns av staten (t.ex. uppgifter i en patientjournal – uppgifter som omfattat av läkarsekretess, banksekretess etc.). I dessa fall får en person endast förhöras om den behöriga myndigheten eller den person i vars intresse skyldigheten föreligger har befriat den förhörde från denna skyldighet.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Domstolen får tvinga personer att fullgöra sin vittnesplikt. Detta kan ske genom polishämtning eller, i extrema fall, genom utdömning av vite.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Rent allmänt finns det inga kategorier personer som inte får åläggas att avge vittnesmål. Det finns emellertid viss typer av omständigheter som vissa personer inte får tvingas att vittna om (se fråga 2.9).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Endast en domare (rättens ordförande) har rätt att förhöra ett vittne, och denne leder förhöret. Andra medlemmar av domarkollegiet och andra parter eller sakkunniga får endast ställa följdfrågor om rättens ordförande tillåter detta. Rättens ordförande får vägra en specifik fråga om frågan är ledande, ställs i syfte att snärja vittnet eller är olämplig eller opraktisk.

Användningen av modern teknik (inklusive videokonferenser) som möjliggör distansförhör är för närvarande tillåtet i de domstolar som förfogar över den tekniska utrustning som krävs.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Ja. Om en part åberopar bevisning som har inhämtats eller skaffats fram på ett sätt som strider mot bindande lagstiftning, och detta har lett till att en annan fysisk eller juridisk persons rättigheter har åsidosatts, ska domstolen inte ta upp sådan bevisning utan betrakta den som otillätlig.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Domstolen kan förordna att bevisupptagningen ska ske genom förhör med parterna om den aktuella omständigheten inte kan styrkas på annat sätt och om den part som ska förhöras går med på detta. Denna regel gäller inte i mål som inte är tvistemål, dvs. i förfaranden som domstolen får inleda på eget initiativ (se punkt 2.1). Regeln gäller inte heller i mål om äktenskapsskillnad eller mål om att upplösa, ogiltigförklara eller annullera ett partnerskap. Endast förhör med parter som domstolen genom separat beslut har förordnat om betraktas som bevismedel.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 13/11/2018

Bevisupptagning - Irland

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
    - 1.1 [Hur ser bevisbördereglerna ut?](#)
    - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
    - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
  - 2 [Bevisupptagning](#)
    - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
    - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
    - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
    - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
    - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
    - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
    - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
    - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
    - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
    - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
    - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
    - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
  - 3 [Bevisvärdering](#)
    - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
    - 3.2 [Kan en partsutsaga användas som bevisning?](#)
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Bevisbördan för ett visst yrkande ligger i allmänhet på den part som står bakom påståendet eller yrkandet. I ett mål om vållande ligger exempelvis bördan att bevisa vållandet på käranden, och bördan att bevisa medvållande på svaranden. I allmänhet ligger bevisbördan för de fakta som krävs för att fastställa grund för talan på käranden, medan bevisbördan för försvaret ligger på svaranden. Om svaranden kommer med ett genkärsmål ligger bevisbördan när det gäller detta genkärsmål på svaranden. Vissa lagstadgade krav gör dock att bevisbördan ibland ligger på svaranden. I mål om ogrundad uppsägning ligger exempelvis bevisbördan på svaranden (arbetsgivaren), dvs. arbetsgivaren måste visa att det fanns goda skäl som motiverade uppsägningen. [Se [Unfair Dismissals Act 1977](#) i dess ändrade lydelse.]

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som är tillåtna. Domarna kan förlita sig på sin allmänna kunskap eller fastställa notorietet när det gäller omständigheter som är klart fastställda eller välkända eller allmänt bekanta, varför någon bevisning om sådana omständigheter inte krävs. Vissa presumtioner i lagstiftningen kan motbevisas. Det rör presumtioner angående barns äkta börd, äktenskaps giltighet, vuxnas själsförmögenheter och dödförklaring, då en person inte har setts till eller hörts av på mer än sju år trots att alla skäliga undersökningar har gjorts. Principen *res ipsa loquitur* (saken talar för sig själv) gäller då en presumtion om vållande görs under omständigheter då olycksorsaken visas ha varit under kontroll av svaranden eller dennes anställda eller ombud vid tidpunkten för olyckan, och olyckan normalt inte skulle ha inträffat om de som hade kontrollen hade varit tillräckligt aktsamma. När principen *res ipsa loquitur* åberopas skjuter eller flyttar den över bevisbördan till svaranden, och han eller hon måste då visa att han eller hon inte var försumlig. Det är dock fortfarande käranden som ska bevisa orsakssammanhanget. Vårt att notera är att doktrinen *res ipsa loquitur* inte måste åberopas eller anges i kärandens kärsmål för att käranden ska kunna använda den vid prövningen av målet, om sakförhållandena visar att doktrinen är klart tillämplig.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I ett tvistemål blir en part framgångsrik i en tvistefråga om han eller hon övertygar rätten i förhållande till denna fråga på grundval av en sannolikhetsbedömning. Om en part därmed inte lyckas övertyga rätten om att hans eller hennes version av händelserna är mer sannolik än motpartens version kommer han eller hon att förlora målet. Det är en flexibel norm, och domstolarna kräver i allmänhet mer bevisning i vissa mål, exempelvis mål som rör en bedrägeritalan, på grund av anklagelsens allvar.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I tvistemål sker bevisupptagningen genom företeende av handlingar, upplysning och vittnesmål.

Företeende av handlingar: I mål vid High Court företes handlingar genom ett skriftligt yrkande från den ena parten till den andra parten om att den senare frivilligt ska förete handlingarna. Domstolen utfärdar endast ett föreläggande att förete skriftlig handling om den andra parten inte har företett handlingarna frivilligt, har vägrat att göra detta eller har ignorerat yrkandet. [Se [Rules of the Superior Courts](#), Ord. 31, r. 12 i dess ändrade lydelse.] Företeendet av handlingar måste vara relevant och nödvändigt för omtvistade rättsfakta i målet. Man kan också yrka på att någon som inte är part i målet förete handlingar.

Upplysning: Alla parter i ett mål om personskador måste, utan krav på ansökan till domstol, till den andra parten lämna ut eventuella medicinska rapporter av sakkunniga som ska kallas som vittnen till rättegången. [Se [Rules of the Superior Courts](#), Ord. 39, r. 46 i dess ändrade lydelse.] Båda parterna ska också utbyta förteckningar med namn och adresser för alla vittnen som ska kallas, och käranden ska lämna en fullständig redovisning av alla särskilda skadeståndsposter eller direkta kostnader på grund av den förlust eller skada som är föremål för tvisten.

Vittnesförhör: Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet, med undantag för förfaranden i High Courts Commercial List, där en part som vill använda vittnesutsagor måste inge en vittnesattest som undertecknats av vittnet, med vittnesutsagorna, och måste kalla vittnet för att avge muntligt vittnesmål vid rättegången. Om en part inte inge en vittnesattest före rättegången i High Courts Commercial List får den parten inte kalla vittnet utan rättens tillstånd. Domstolen har också vidsträckta

befogenheter att kontrollera den bevisning som tillåts, och får utesluta bevisning som annars skulle vara godtagbar eller begränsa korsförhör av vittnen. Under vissa omständigheter kan en part också begära ett domstolsbeslut om att vittnesmål ska kunna avläggas genom ett edligen bestyrkt skriftligt vittnesmål som tas upp av en utredare utsedd av domstolen före förhandlingen. Domarens uppgift är i allmänhet att pröva all bevisning som parterna åberopar, inte att ägna sig åt undersökningar. I allmänhet har en domare inte rätt att kalla ett vittne utan parternas samtycke, men får göra detta i mål om domstolstrots eller i vissa mål om vård av unga. En domare har också befogenhet att återkalla ett vittne som tidigare har kallats av en part.

Sakkunnigförhör: Parterna behöver normalt inte rättens tillstånd för att åberopa sakkunnigutlåtanden i målet. När sakkunnigutlåtanden ska åberopas ska parterna utbyta eventuella sakkunnigutlåtanden före rättegången. Vid förfaranden i High Courts Commercial List får en domare, som ett led i förfarandet före rättegång, instruera eventuella sakkunniga att samråda med varandra för att ringa in de frågor om vilka de ska avge sina utlåtanden, och nå enighet när det gäller de avsedda utlåtandena om dessa frågor och med beaktande av alla frågor som domaren kan instruera dem att behandla. Sådana sakkunniga kan av rätten instrueras att utarbeta en promemoria som de inger gemensamt till justitiesekreteraren och överlämnar till parterna, med resultatet av deras möten och samråd. Resultat av sakkunnigas samråd ska inte vara bindande för parterna. [Se [Rules of the Superior Courts](#), Ord. 63A, r. 6(1)(ix).]

Domstolen får på eget initiativ utse en sakkunnig till bisittare, för att bistå rätten i förhållande till den fråga som ska prövas. Domstolen får instruera bisittaren att utarbeta ett utlåtande, som parterna får kopior av, och att närvara vid rättegången för att ge råd åt eller bistå rätten.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Företeende av handlingar: Domstolen utfärdar endast ett föreläggande att förete skriftlig handling om den part som ska förete handlingen inte har företett handlingen frivilligt, har vägrat att göra detta eller har ignorerat yrkandet. Om domstolen utfärdar ett föreläggande att förete skriftlig handling kommer därför den part som begärde företeende av handling normalt att ersättas för kostnaderna förknippade med begäran. Om en part i ett mål åläggs att förete vissa handlingar som den föfogar över eller innehar måste den lämna ut kopior av dessa handlingar till den andra parten. Ett föreläggande att förete skriftlig handling fullgörs genom en edlig skriftlig försäkran med de relevanta handlingarna i bilagor till försäkran. Om ett föreläggande att förete skriftlig handling inte fullgörs kan det leda till att talan avvisas eller att svaromålet stryks, för att se till att parterna fullgör förelägganden att förete skriftlig handling.

Vittnesförhör: Parterna behöver inte rättens tillstånd för att åberopa vittnesutsagor i målet. Under vissa omständigheter, när domstolen beslutar att vittnesmål ska avläggas skriftligen, lämnar vittnet bevisningen muntligen till en utredare utsedd av domstolen. Vittnesförhöret genomförs som om det vore rättegång, med full möjlighet att korsförhöra vittnet och med utskrift av den på detta sätt upptagna bevisningen.

Sakkunnigförhör: Parterna behöver normalt inte rättens tillstånd för att åberopa sakkunnigutlåtanden i målet. Sakkunniga kan utarbeta skriftliga rapporter i vilka de anger vad de har kommit fram till och lämnar sitt opartiska sakkunnigutlåtande. Om sakkunnigutlåtanden utarbetas bör de utbytas före rättegången. Den sakkunnige har en allt överskuggande plikt till domstolen, inte till någon av parterna i förfarandet, även om den sakkunnige får betalt av den part som åberopar utlåtandet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en parts begäran om bevisupptagning eller åberopande av viss bevisning, om domstolen anser att bevisningen är irrelevant, onödig eller oacceptabel. Enligt ”regeln om bästa bevisning” (*best evidence rule*) ska den bästa och mest direkta bevisningen för en omständighet åberopas, och om bästa bevisning inte är tillgänglig måste detta förklaras. Bästa bevisning när det gäller innehållet i ett visst brev är exempelvis att förete själva brevet, hellre än att lämna vittnesbevis om innehållet. I allmänhet är all bevisning som är relevant för omtvistade rättsfakta godtagbar. Viss bevisning, såsom konfidentiell kommunikation (t.ex. konfidentiell kommunikation mellan klient och advokat), är dock inte godtagbar. Därför avgör domaren tillåtligheten av bevis från fall till fall.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Sakförhållanden kan bevisas genom bevisning, genom presumptioner och slutledningar på grundval av bevisning och genom att domstolen fastställer notorietet när det gäller vissa kända sakförhållanden. De typer av bevisning som kan användas i tvistemål är vittnesmål, handlingar och tekniska bevis. Handlingar kan vara pappersdokument, datorfiler, fotografier samt video- och ljudinspelningar.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I princip hörs vittnen muntligen vid rättegången, där de anmodas att bekräfta sanningen och riktigheten i sina utsagor.

Sakkunniga lämnar sin bevisning i skriftliga utlåtanden, såvida inte rätten beslutar något annat. Ett sakkunnigutlåtande ska innehålla slutsatserna, de fakta och antaganden som ligger till grund för utlåtandet samt kontentan av den sakkunniges instruktioner. Rätten beslutar om huruvida det också är nödvändigt att den sakkunnige närvarar vid rättegången för att höras muntligen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Domstolen har vidsträckt bestämmanderätt när det gäller den vikt eller trovärdighet som ska tillmätas ett bevis. Bevisning grundad på hörsägner kan exempelvis vara godtagbar i tvistemål, men tillmäts ofta mindre betydelse än direkta vittnesmål, särskilt om utsagans upphovsman själv skulle ha kunnat kallas för att avge vittnesmål.

Vissa handlingar och uppgifter godtas som äkta. Uppgifter från företag och offentliga myndigheter godtas exempelvis som äkta om de bestyrks av en anställd i företaget eller en tjänsteman vid den offentliga myndigheten, och olika typer av officiella handlingar (såsom lagstiftning, förordningar, beslut, avtal och domstolsprotokoll) får styrkas genom tryckta eller bestyrkta kopior utan ytterligare bevis.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Vissa rättshandlingar ska vara skriftliga, och skriftliga bevis krävs därför för att styrka sådana rättshandlingar. Ett exempel är avtal om markförsäljning.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Om ett vittne är ojävigt kan det i regel tvingas att infinna sig vid domstolen och avge vittnesmål. En part som vill se till att ett vittne infinner sig i rätten utarbetar en kallelse som kräver att vittnet infinner sig vid domstolen för att avge vittnesmål. När domstolen väl har utfärdat kallelsen och den har delgetts är kallelsen bindande för vittnet. En person som inte hörsammar en sådan kallelse gör sig skyldig till domstolstrots.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Den allmänna regeln att ojäviga vittnen kan tvingas att vittna gäller inte utländska regenter och deras hushåll, utländska diplomatiska och konsulära tjänstemän, företrädare för vissa internationella organisationer samt domare och jurymedlemmar, i förhållande till sin verksamhet i dessa funktioner. Makar och släktingar till parterna kan tvingas att avge vittnesmål i tvistemål. Ett vittne är skyldigt att besvara en fråga, men inte om de tvingas vittna mot sig själva. Ett vittne är med andra ord skyldigt att besvara en fråga, såvida inte han eller hon kan slå fast att det finns rimliga skäl att anta att svaret kan användas mot dem.

Vittnen som i allmänhet måste avge vittnesmål har icke desto mindre rätt att vägra lägga fram vissa handlingar för syn och vägra besvara vissa frågor med hänvisning till sina rättigheter. Huvudrättigheterna är rätten till förtrolig kommunikation mellan advokat och klient, rätten till kommunikation som inte kan användas som bevisning ("*without prejudice*" communication) och, som sagt, rätten att inte behöva vittna mot sig själv.

Man kan också vägra att lämna ut bevisning med hänvisning till allmänintresset (*public interest immunity*), om detta skulle strida mot allmänintresset. Detta omfattar bland annat bevisning som avser den nationella säkerheten, diplomatiska förbindelser, statlig verksamhet, barnets bästa, brottsutredningar och skydd av uppgiftslämnare. Dessutom behöver inte journalister röja sina källor, såvida inte detta krävs i rättvisans eller den nationella säkerhetens intresse, eller för att förebygga oroligheter eller brott.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som vägrar att vittna efter att ha fått en kallelse kan skickas i fängelse för domstolstrots tills hon eller han sonar detta, eller kan få betala böter. Att inte hörsamma en vittneskallelse är som att inte följa ett domstolsbeslut, så en vägran att vittna kan utgöra domstolstrots.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vuxna får inte höras som vittnen i tvistemål om de inte är förmögna att förstå eden eller inte kan avge ett rationellt vittnesmål. Ett barn får inte höras som vittne om det inte förstår skyldigheten att tala sanning eller inte har tillräcklig fattningsförmåga för att det ska vara motiverat att barnet hörs, och det är upp till berörd domare att fatta beslut om detta.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen genomgår inledningsvis ett huvudförhör och därefter ett motförhör av motparten. Under motförhöret får ledande frågor ställas till vittnet. Ibland genomför åberopande part ett återförhör av vittnet efter att motförhöret har avslutats. Domaren kan också ställa frågor till vittnet, exempelvis för att få ett klargörande på vissa punkter.

Vittnen får i vissa fall avge vittnesmål genom videokonferens. I förfaranden som rör barn eller en person med psykisk funktionsnedsättning får domstolen höra barnet genom videokonferens, och frågor till barnet får ställas via en förmedlare. Videokonferens får också användas om vittnet i fråga bor utanför Irland.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt är inte nödvändigtvis oacceptabel. Den är godtagbar om den är relevant, men det står domaren fritt att utesluta den. Om domaren anser att bevisningen bör uteslutas med hänvisning till den allmänna ordningen godtas inte bevisningen, även om den är relevant för omtvistade rättsfakta.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Partsutsagor är godtagbara som bevisning i samma utsträckning som andra utsagor.

Länkar

<http://www.courts.ie/>

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 13/11/2018

Bevisupptagning - Grekland

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Bevisbörda
  - 1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?
  - 1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?
  - 1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?
- 2 Bevisupptagning
  - 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
  - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
  - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
  - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
  - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
  - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
  - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
- 3 Bevisvärdering
  - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

- 3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

När det gäller bevis bygger grekisk lagstiftning på dispositionsprincipen (*archi tis diáthesis*). Det innebär att rätten endast agerar på begäran av en part och beslutar på grundval av parternas yrkanden i sak och den begäran de lämnar in. Åtgärder vidtas på begäran av en part, såvida inte något annat föreskrivs i lag. Varje part behöver endast bevisa fakta som är av betydelse för domen i målet och som krävs för att stödja partens oberoende käromål eller genkäromål. Om bevisningen inte är tillräckligt stark avslås begäran om bevisupptagning.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Om lagen kräver att en omständighet ska bevisas är det godtagbart med motbevis, såvida inte det finns en regel mot detta. Omständigheter som är så välkända att det inte kan råda några rimliga tvivel om att de är sanna, eller som rätten känner till tack vare andra rättsliga förfaranden, beaktas automatiskt och måste inte bevisas. Rätten tar automatiskt hänsyn till allmänna erfarenheter, utan att kräva bevisning. Rätten tar på eget initiativ även hänsyn till lagar, seder och bruk i andra länder, men den kan kräva bevisning om den inte är bekant med dem.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Rätten bedömer bevisningen fritt och beslutar efter eget godtycke om utsagorna är sanna. I beslutet anger den skälen till sin slutsats. Om det i lagstiftningen anges att målet kan avgöras enbart på grundval av en sannolikhetsbedömning, t.ex. när det gäller en begäran om interimistiska åtgärder (*asfalistiká métra*), måste inte rätten tillämpa reglerna om bevisupptagning, godtagbara former av bevis och beviskraft, men får ta hänsyn till alla omständigheter den anser vara lämpliga för att ta ställning i sakfrågan.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Grundprincipen är att parterna föreslår och lägger fram bevisning. Rätten får dock på eget initiativ kräva att all bevisning som är tillåten enligt lag ska lämnas in, även om den inte har åberopats av en part.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Efter bevisupptagningen beslutar rätten i saken, såvida inte den anser att bevisningen var otillräcklig, i vilket fall den kan kräva att ny, ytterligare bevisning ska lämnas in.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Om rätten anser att den befintliga bevisningen är tillräcklig, eller om parten inte har lämnat in bevisningen inom den lagstadgade tidsfristen.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Bevisning enligt civilprocesslagen (*Kódika Politikís Dikonómias*), består av medgivanden, syn, sakkunnigutlåtanden, skriftliga bevis, förhör av parterna, vittnesmål, presumtioner i sak och edliga intyg.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Sakkunniga (*pragmatognómones*) bistår rätten genom att lämna ett utlåtande i frågor som rätten ställer till dem. Rätten kräver vid behov att den sakkunnige ska vara närvarande vid alla eller vissa rättsliga åtgärder. Varje domstol har en förteckning över sakkunniga. I förordningar som utfärdas på förslag av justitieministern fastställs hur förteckningarna ska utformas och förvaras. Den domstol som prövar målet ger sakkunniga nödvändiga instruktioner om hur de ska utföra sin uppgift och fastställer särskilt a) om den anser det vara nödvändigt att de närvarar i något skede av det rättsliga förfarandet och b) om sakkunnigutlåtandet ska avges i rätten eller utarbetas av de sakkunniga på egen hand. Om inte annat fastställs av den domstol som prövar målet kan

samma befogenheter utövas av en annan domstol som på begäran eller hänskjutning kan vidta rättsliga åtgärder avseende sakkunnigutlåtandet, eller av en ansvarig domare (*entetalménos dikastís*). Om ett skriftligt utlåtande krävs fastställer rätten en tidsfrist, inom vilken de sakkunniga ska lämna in sina utlåtanden. Domaren, eller rättens ordförande om det rör sig om flera domare, får förlänga tidsfristen på begäran av de sakkunniga och utan att parterna har kallats, om de sakkunniga anser att tiden inte räcker till för att utarbeta utlåtandet. Om det finns flera sakkunniga utför de allt som krävs för att utarbeta ett sakkunnigutlåtande och utarbetar sitt skriftliga utlåtande tillsammans. De träffas på inbjudan av någon av dem. Ett skriftligt utlåtande ska omfatta uppgift om arbetet de har utfört och åsikterna från varje sakkunnig, med skäl, och ska vara undertecknat av dem. Om någon av de sakkunniga inte är närvarande när utlåtandet utarbetas, eller vägrar att underteckna det, anges detta i utlåtandet. De sakkunniga eller en person som de har bemyndigat för ändamålet lämnar in det skriftliga utlåtandet till kansliet vid den domstol som utsåg dem, och saken registreras. Om utlåtandet lämnas in till kansliet vid en domstol som agerar på begäran eller hänskjutning från den ansvarige domarens domstol vidarebefordras utlåtandet omedelbart till kansliet vid den domstol som prövar målet. Rätten bedömer alltid sakkunnigutlåtandet fritt.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Ett muntligt eller skriftligt medgivande (*omología*) av en part i rätten eller inför den ansvarige domaren utgör ett fullständigt bevis mot den person som gör medgivandet. Medgivanden utanför domstol bedöms fritt på samma sätt som annan bevisning.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Avtal och handlingar av kollektiv karaktär kan inte styrkas genom vittnesutsagor om rättshandlingens värde överstiger 20 000 euro, och vittnesutsagor tillåts inte mot innehållet i skriftliga bevis, även om rättshandlingens värde är lägre än två miljoner drakma eller 20 000 euro. Vittnesmål tillåts dock i följande fall: a) när elementär bevisning lämnas genom en handling med bevisvärde, vilket gör att det tycks troligt att rättshandlingen verkligen utfördes ("första skriftliga bevis", *archí éngrafís apódeixis*), b) om det finns en fysisk eller moralisk anledning till att handlingen inte kan uppvisas, c) om det påvisas att en handling upprättades men oavsiktligt har gått förlorad, d) om vittnesmål är motiverade genom rättshandlingens karaktär eller de särskilda omständigheterna kring rättshandlingen, särskilt om det gäller affärsförbindelser.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla som kallas till vittnesförhör ska inställa sig i rätten och uppge fakta de känner till. Om personen inte inställer sig, utan motivering, ålägger rätten honom eller henne att betala kostnaderna på grund av frånvaron, och får också utdöma vite.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande personer har rätt att vägra att vittna: 1) präster, advokater, notarius publicus, läkare, apotekare, sjuksköterskor, barnmorskor, deras assistenter och partens biträde, när det gäller omständigheter som de har fått reda på inom ramen för sin yrkesutövning, och 2) personer som är släkt med parterna genom blodsband, äktenskap eller adoption upp till tredje släktled, i rakt nedstigande led eller på sidolinje, såvida inte de är släkt på samma sätt med alla parter, samt makar, tidigare makar och förlovade. Dessutom är ett vittne inte skyldigt att vittna om 1) sakförhållanden som skulle kunna leda till åtal för ett brott som begåtts antingen av vittnet eller av en släkting till vittnet enligt artikel 401.2 i civilprocesslagen, eller som skulle kunna misskreditera vittnet eller en sådan person, och 2) sakförhållanden som omfattas av tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som inställer sig i rätten men vägrar att vittna, trots att vittnet anmodas till detta, kan av domstolen åläggas att betala böter.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Följande personer kan inte höras som vittnen:

1. Präster, när det gäller omständigheter de har fått reda på vid bikt.
2. Personer som vid tidpunkten för de berörda händelserna inte var förmögna att förstå dem eller inte kan delge vad de har bevittnat.
3. Personer som vid tidpunkten för de berörda händelserna hade en psykisk störning som begränsade deras omdömesförmåga och deras vilja, eller som har en psykisk störning när de ska höras.
4. Advokater, notarius publicus, läkare, apotekare, sjuksköterskor, barnmorskor, deras assistenter och partens biträde, när det gäller omständigheter som har anförtrötts dem eller som de har fått reda på inom ramen för sin yrkesutövning, och vilka omfattas av tystnadsplikt, såvida inte personen som anförtrödde dem informationen eller som tystnadsplikten avser tillåter dem att vittna.

5. Statstjänstemän och tjänstgörande militär personal när det gäller omständigheter som omfattas av tystnadsplikt, såvida inte ansvarig minister tillåter dem att höras.

6. Personer som har ett intresse i rättegångens resultat.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Innan vittnet höras får det avlägga ed (en religiös ed eller en sanningsförsäkran). Vittnena höras separat. Endast om det bedöms vara nödvändigt kan de konfronteras med andra vittnen eller med parterna. Vittnen lämnar sina vittnesmål muntligen. Vittnena ska uppge hur de fick reda på uppgifterna, och när det gäller bevisning grundad på hörsägner ska de ange vem som gav dem informationen. Rätten får ogilla frågor som parterna eller deras biträden ställer till vittnena, om de är uppenbart meningslösa eller irrelevanta, och den förklarar vittnesförhöret avslutat om den bedömer att vittnet har uppgett allt det känner till om de omständigheter som ska bevisas. Rätten får på eget initiativ eller på begäran av en part besluta att en videokonferens ska hållas i ett visst mål. Rätten beslutar om den ska godta en sådan begäran, efter att ha bedömt om användningen av tekniken verkligen är nödvändig i förfarandet. Med hänsyn till omständigheterna i målet får rätten tillåta en begäran om videokonferens, men kräver samtidigt ytterligare garantier för att förfarandet ska genomföras på rätt sätt. Domaren, justitiesekreteraren och övriga personer som deltar i videokonferensen ska vara närvarande i respektive rum före den tidpunkt då videokonferensen ska inledas. Rätten avgör från fall till fall om en domare ska delta på den andra orten. Utrustningen sköts av domaren eller av behörig domstolspersonal. När det gäller konsulära myndigheter sköts utrustningen av en person som har bemyndigats av delegationschefen. Ett förhör via videokonferens genomförs i enlighet med de bestämmelser i civilprocesslagen som avser den berörda rättsliga åtgärden. Domaren avgör hur många personer som får vara närvarande i rummen. Han eller hon genomför förhöret och ger nödvändig vägledning åt de personer som är närvarande på båda platserna. Varje ledamot av rätten eller deltagare i rättegången har, med tillstånd från den domare som genomför förhöret, rätt att ställa frågor till närvarande parter, vittnen och sakkunniga. För att fastställa identiteten på personen i det andra rummet bistås domaren av justitiesekreteraren eller av en person i det andra rummet som har bemyndigats av konsulen. Den domare som leder förhöret beslutar när videokonferensen ska avslutas. Förhör av vittnen, sakkunniga och parter genom videokonferens anses ha ägt rum inför rätten och har samma bevisvärde som ett förhör inför sittande rätt.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Rätten kan endast beakta laglig bevisning. Begreppet "laglig" bevisning (*nómima endeiktiká mésa*) omfattar även de sätt på vilka bevisningen har skaffats fram. Bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt är olaglig och beaktas inte.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja, förhör av parterna godtas som bevis.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 14/11/2018

Bevisupptagning - Frankrike

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbördereglererna ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)

- 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
  - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
  - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
  - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
  - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
  - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?

Enligt civillagen (*Code civil*) ska den person som begär verkställighet av en förpliktelse bevisa att denna föreligger. Omvänt måste en person som begär att bli befriad från en förpliktelse motivera detta.

Var och en av parterna i förfarandet måste därför lägga fram bevisning för att styrka sina påståenden. I artikel 9 i civilprocesslagen (*Code de procédure civile*) anges exempelvis att "varje part måste, i enlighet med lagstiftningen, styrka de faktiska omständigheter som krävs för att de ska ha framgång med sin talan".

1.2 Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Om en faktisk omständighet är omöjlig eller svår att fastställa kan det på grund av presumtioner i vissa fall medges undantag från skyldigheten att lägga fram bevisning.

Rättsliga presumtioner kan med andra ord vända bevisbördan för den person som måste styrka att en viss omständighet föreligger. I regel anses presumtioner vara "enkla", dvs. bevisning kan läggas fram för att motbevisa dem. Om ett barn föds inom äktenskapet presumeras t.ex. moderns make vara fadern, men en talan kan väckas för att bestrida faderskapet.

I mer sällsynta fall rör det sig om en presumtion som förklarats vara *juris et de jure*, dvs. en icke motbevisbar presumtion.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen får endast grunda sitt beslut på bevisade eller ostridiga faktiska omständigheter.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisupptagning får beordras av domstolen på begäran av en av parterna, men även på domstolens eget initiativ.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om domstolen förordnar om bevisupptagning på begäran av en av parterna underrättar domstolens kansli den utsedde teknikerna om omfattningen av dennes uppdrag. Den sistnämnde uppmanar sedan parterna att närvara vid alla påföljande tillfällen. Om det behövs ett vittnesmål från en sakkunnig kommer detta inte att inledas förrän den relevanta parten har betalat den depositionsavgift som domstolen har fastställt för att garantera att den sakkunnige får betalt. Alla preliminära förhör hålls i närvaro av parterna.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en begäran om bevisupptagning med motiveringen att den person som har bevisbördan i så fall skulle kompenseras för sin underlåtenhet att agera eller att det inte är nödvändigt.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I fransk civilrätt görs en åtskillnad mellan olika bevismedel. För rättsliga fakta (t.ex. en olycka) är bevisning inte obligatoriskt, och vilket bevismedel som helst får därför användas (skriftliga handlingar, vittnesmål etc.). För rättsliga handlingar (avtal, donation etc.) krävs i princip skriftlig bevisning, men lagen medger undantag (t.ex. för handlingar som rör en summa under ett visst belopp, fastställd i ett dekret, eller om det är omöjligt att inge en skriftlig handling). Lägg märke till att mellan näringsidkare gäller regeln om valfritt bevismedel, inklusive för rättsliga handlingar.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesmål kan samlas in på två sätt, antingen muntligen, genom ett vittnesförhör, eller skriftligen, i form av vittnesutsagor som måste uppfylla vissa formkrav. Den skriftliga utsagan måste framför allt innehålla uppgifter om vittnets namn och, vid behov, hans eller hennes släktförhållande eller förhållande genom äktenskap, underordning, samarbete eller gemensamt intresse med en av parterna. I utsagan anges också att den har utarbetats för att användas i rättsliga förfaranden och att den som har avfattat utsagan är medveten om att falskt vittnesmål medför en risk för straffrättsliga påföljder. Det är även möjligt att samla in bevisning genom edsvurna utsagor (dessa är handlingar som utarbetas av en domare eller en offentlig tjänsteman och som innehåller förklaringar från flera vittnen om de faktiska omständigheter som ska styrkas).

Sakkunnigutlåtanden skiljer sig från vittnesmål eftersom det är en form av bevisupptagning som innebär att en person med särskild sakkunskap ges i uppgift att avge ett rent tekniskt utlåtande, efter att ha uppmanat parterna att lämna förklaringar. Den sakkunnige avger ett muntligt eller skriftligt utlåtande. Skriftliga utlåtanden upprättas i form av en rapport med framför allt parternas skriftliga synpunkter. Domaren är inte bunden av ett sakkunnigutlåtande.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

En bestyrkt handling, som upprättats av en offentlig tjänsteman (notarius publicus, delgivningsman/exekutionstjänsteman) under fullgörandet av hans eller hennes åligganden betraktas som en bestyrkt handling, om inte en talan om förfalskning väcks.

Ett privat avtal (en handling som upprättats, utan inblandning av en offentlig tjänsteman, av parterna själva och endast undertecknats av dessa) anses utgöra en bestyrkt handling tills motsatsen bevisats.

Domaren avgör själv vilka vittnesmål och andra bevismedel som ska användas.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Som påpekats i punkt 2.4 är skriftlig bevisning nödvändigt för att upprätta en rättslig handling med ett värde som överstiger 1 500 euro. Valfritt bevismedel får däremot användas för att styrka en faktisk omständighet

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Var och en är skyldig att samarbeta i rättsliga förfaranden för att få fram sanningen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Personer som förfogar över information som de har fått inom ramen för sin yrkesutövning och som omfattas av tystnadsplikt måste vägra att vittna, annars riskerar de straffrättsliga påföljder. Vittnen får dessutom vägra att vittna om de kan påvisa skäligt hinder (t.ex. omöjlighet att resa, sjukdom, yrkesskäl etc.). Domaren bedömer huruvida hindret är giltigt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Vittnen som inte inställer sig och vittnen som, utan giltigt skäl, vägrar att vittna eller svära en ed kan dömas att betala upp till 3 000 euro i böter.

Det bör också påpekas att mened är en straffbar gärning.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla personer kan höras som vittnen, med undantag av personer som inte får vittna i domstol, däribland personer som saknar civilrättslig rättskapacitet (minderåriga och omyndiga vuxna) eller personer som har dömts för vissa brott (berövats medborgerliga rättigheter). Domaren får dock förhöra dem i informationssyfte, utan att låta dem svära någon ed. Makars ättlingar får dessutom aldrig höras eller vittna i mål om äktenskapsskillnad eller hemskillnad.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domaren genomför förhör med vittnen och ställer frågor till dem. När parterna är närvarande får de inte avbryta vittnen eller tilltala dem direkt så att de inte påverkar dem. Om domaren anser att det är nödvändigt ställer domstolen de frågor som parterna vill ställa till vittnena.

Det finns inget som hindrar att domaren gör en ljud-, bild- eller kombinerad ljud- och bildinspelning av bevisupptagningen om omständigheterna så kräver (t.ex. på grund av att personer befinner sig på olika ort).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domaren tillåter inte någon bevisning som skaffats fram på otillåtet sätt (dold kamera, inspelning av telefonkonversationer utan talarens vetskap etc.) eller på ett sätt som inte respekterar den personliga integriteten.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Partsutsagor kan inte användas som bevisning.

Länkar

[Webbplatsen Legifrance](#)

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 14/11/2018

Bevisupptagning - Kroatien

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbörderegler ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
  - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
  - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)

- 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglerna ut?

Reglerna för bevisupptagning och för att lägga fram, välja ut, samla in, pröva och bedöma bevis i tvistemål anges i artiklarna 219–276 i civilprocesslagen (*Zakon o parničnom postupku*) (Kroatiens officiella kungörelseorgan (*Narodne novine* (NN) nr 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13 och 89/14 (ZPP)).

Huvudregeln är att varje part måste ange de faktiska omständigheter och lägga fram den bevisning som ligger till grund för deras talan, eller bestrida motpartens påståenden eller bevisning. Detta innebär att i den kroatiska (civil)processlagstiftningen har rätten att bli hörd företräde framför insamlingen av fakta och framläggandet av bevisning.

Varje part måste därför styrka sanningshalten i påståenden om omständigheter som är till deras fördel, som ligger till grund för deras påståenden (och invändningar), om inte annat föreskrivs i lag.

I regel har domstolen endast rätt att fastställa de faktiska omständigheter som parterna har anfört och endast befogenhet att ta upp den bevisning som parterna har lagt fram. I undantagsfall har domstolen rätt (och är skyldig) att fastställa faktiska omständigheter som parterna inte har anfört och ta upp bevisning som parterna inte har lagt fram, men endast om den misstänker att parterna tänker göra anspråk som de inte har rätt att göra.

Om domstolen, på grundval av den bevisning som lagts fram (artikel 8 i ZPP), inte med säkerhet kan fastställa en omständighet, fattar den beslut om huruvida omständigheten föreligger genom att tillämpa bevisbördereglerna.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Bevisning omfattar alla faktiska omständigheter som har betydelse för att kunna fatta ett beslut.

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som parten har medgett inför domstolen under domstolsförfarandet, men domstolen får även förordna att bevis för dessa omständigheter ska läggas fram om den anser att parten, genom att medge att de föreligger, försöker göra anspråk som han eller hon inte har rätt att göra (artikel 3 i ZPP).

Rättsbestämmelser undantas dessutom från bevisreglerna eftersom de omfattas av principen om att domstolen känner rätten (*iura novit curia*).

Det är inte nödvändigt att bevisa omständigheter som är allmänt kända. Det är emellertid tillåtet att bevisa att en viss omständighet inte är allmänt känd.

Faktiska omständigheter som genom lag förutsätts behöver inte bevisas, men det får bevisas att de inte föreligger, om inte annat föreskrivs i lag. Reglerna för motbevisbara presumtioner (*praesumptiones iuris*) underlättar därför bevisning eftersom den part som åberopar en rättsligt relevant omständighet inte är skyldig att direkt bevisa att en sådan omständighet föreligger. Det räcker att åberopa en allmän rättsregel som ingår i en motbevisbar presumtion, och en part som påstår att en allmän regel i den motbevisbara presumtionen inte kan tillämpas i ett visst mål måste bevisa detta.

Det finns emellertid fall där lagen inte tillåter bevisning för att styrka att de omständigheter som presumeras i lag inte föreligger (*praesumptiones iuris et de iure*). I så fall är domstolen skyldig att fastställa att den rättsligt relevanta omständigheten föreligger.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolens uppgift är att övertyga sig själv om att de omständigheter som rättstillämpningen bygger på föreligger eller inte föreligger. ZPP innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om sannolikhet, men graden av sannolikhet bör öka i proportion till betydelsen av den åtgärd som ska vidtas, med beaktande av i vilket skede i förfarandet en viss processuell fråga diskuteras och avgörs och de processuella konsekvenser som följer om det slås fast att vissa omständigheter föreligger eller inte föreligger.

Enligt huvudregeln om fri bevisprövning beslutar domstolen efter eget skön vilka omständigheter som den anser bevisade, grundat på en samvetsgrann och noggrann bedömning av all bevisning, som lagts fram separat eller tillsammans, och med beaktande av resultatet av hela förfarandet.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Som redan har påpekats sker det kroatiska (civil)rättsliga förfarandet framför allt mellan parterna, vilket innebär att parterna får samla in fakta och ta upp bevisning på eget initiativ. Domstolen har rätt att fastställa faktiska omständigheter som inte åberopats av parterna och ta upp bevisning endast om den misstänker att parterna tänker göra anspråk som de inte har rätt att göra (artikel 3.2 i ZPP).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Domstolen beslutar vilka bevis som lagts fram som ska tas upp för att fastställa de faktiska omständigheterna.

Om domstolen har godtagit den bevisning som parten har lagt fram inleder den i regel bevisupptagningen.

I tvister som handläggs av en domstolsavdelning (*vijeće*) tas bevisningen upp vid huvudförhandlingen inför avdelningen, men avdelningen får, om starka skäl föreligger, besluta att viss bevisning ska tas upp inför avdelningens ordförande eller domaren vid den anmodade domstolen (den anmodade domaren). I så fall läses en upptagning av den upptagna bevisningen upp vid huvudförhandlingen).

En ensam domare, eller avdelningens ordförande, leder huvudförhandlingen, ställer frågor till parterna och tar upp bevisning. Domstolen är emellertid inte bunden av beslutet om hur förhandlingen ska genomföras, vilket bl.a. innebär att den inte är bunden av beslutet att godta eller avvisa den bevisning som parterna lagt fram.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Enligt bestämmelserna i ZPP avvisar domstolen bevisning som den inte anser relevant och anger skälen till detta i beslutet.

ZPP innehåller inte några särskilda bestämmelser om möjligheten att avvisa otillåten bevisning eller bevisning som inte kan tas upp på ett kostnadseffektivt sätt. I tvister vid en distriktsdomstol (*općinski sud*) till ett värde som inte överstiger 10 000 kroatiska kuna (HRK) och i tvister vid en handelsdomstol (*trgovački sud*) till ett värde som inte överstiger 50 000 kroatiska kuna (HRK) får domstolen, om den anser att fastställandet av de faktiska omständigheter som är av betydelse för att avgöra tvisten skulle medföra oproportionerligt stora svårigheter och kostnader, fatta beslut om förekomsten av sådana omständigheter efter en fri prövning, med beaktande av de handlingar som parterna ingett och deras vittnesmål om domstolen åberopade bevisning genom att höra parterna.

I ZPP anges dessutom en tidsfrist för när parterna måste ha presenterat alla fakta och lagt fram bevis. I ett vanligt tvistemål måste varje part, i stämningsansökan och i svarsinlagan, senast vid den förberedande förhandlingen åberopa alla faktiska omständigheter som styrker deras påstående, lägga fram den bevisning som behövs för att fastställa de omständigheter som de har åberopat och förklara hur de ställer sig till de omständigheter och den bevisning som motparten har åberopat. Under huvudförhandlingen får parterna endast åberopa nya omständigheter om de, utan egen förskyllan, inte kunde tillhandahålla eller lägga fram dessa innan den föregående förhandlingen avslutades.

Domstolen tar inte hänsyn till nya omständigheter och bevis som parterna, på grund av egen förskyllan, tillhandahåller eller lägger fram vid huvudförhandlingen.

För mer information om bevisning och bevisupptagning i småmålsförfarandet, se faktabladet "[Småmål – Kroatien](#)".

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I ZPP tas följande bevismedel upp: syn, skriftlig bevisning, vittnen, sakkunniga och förhör med parterna.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Ett vittne är en fysisk person som kan ge upplysningar om de faktiska omständigheter som ska bevisas. Vittnen förhörs en och en och inte i närvaro av andra vittnen som ska förhöras senare. Vittnena är skyldiga att ge muntliga svar på de frågor som ställs.

Vittnet meddelas först att han eller hon är skyldig att tala sanning och att de inte får förtiga något. Därefter varnas de för följderna av att avge falskt vittnesmål. Dessutom frågar man alltid ett vittne hur han eller hon känner till de omständigheter som han eller hon vittnar om.

Ett sakkunnigvittne måste ha samma egenskaper som ett vittne, dvs. de måste ha förmåga att observera, komma ihåg och återberätta omständigheter. Därutöver måste de även besitta sakkunskap.

Vissa sakkunnigvittnen som kallas att inställa sig inför domstolen är skyldiga att inställa sig och lägga fram sina slutsatser och utlåtande.

Sakkunnigvittnen har därför även till uppgift att komma fram till slutsatser och utarbeta ett utlåtande. Domstolen avgör huruvida sakkunnigvittnet endast ska lägga fram sina slutsatser och sitt utlåtande muntligen vid förhandlingen, eller även inge dem i skriftlig form före förhandlingen. Domstolen fastställer en tidsfrist på högst 60 dagar för att inge skriftliga slutsatser och ett skriftligt utlåtande.

Ett sakkunnigvittne måste alltid förklara sitt utlåtande.

Domstolen överlämnar de skriftliga slutsatserna och utlåtandet till parterna senast 15 dagar för den förhandling där de ska höras.

I ZPP görs ingen åtskillnad mellan förfarandet för att förhöra vittnen och förfarandet för att höra sakkunniga, och ZPP innehåller därför inte några särskilda processuella bestämmelser.

När det gäller skriftlig bevisning måste parterna själva inge den handling som de åberopar som bevis för sin utsaga.

En handling som en statlig myndighet har upprättat på föreskrivet sätt inom ramen för sitt ansvarsområde och en handling som en juridisk eller fysisk person har upprättat i sin egenskap av myndighetsutövare enligt lag eller en förordning som grundas på lag (en offentlig handling) anses styrka sanningshalten i det som intygas eller föreskrivs.

Andra handlingar har samma bevisvärde om deras bevisvärde, enligt särskild lagstiftning, kan likställas med offentliga handlingars bevisvärde.

Det är tillåtet att bevisa att faktiska omständigheter som anges i offentliga handlingar är felaktiga eller att handlingen har upprättats på ett oriktigt sätt.

Om domstolen hyser tvivel beträffande handlingens giltighet får den begära att den myndighet som ursprungligen lär ha upprättat handlingen yttrar sig om handlingen.

Om inte annat föreskrivs i ett internationellt avtal har vederbörigen bestyrkta utländska offentliga handlingar, med förbehåll för villkoret om ömsesidighet, samma bevisvärde som inhemska offentliga handlingar.

I ZPP fastställs även regler om skyldigheten att tillhandahålla handlingar beroende på i vems ägo handlingen är, den person som kallats, motparten, en offentlig myndighet eller en myndighetsutövande organisation eller en tredje man (fysisk eller juridisk person).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Enligt den huvudregel om fri bevisprövning som tillämpas i den kroatiska (civil)processrätten beslutar domstolen efter eget skön vilka omständigheter den anser bevisade. Den grundar sitt beslut på en samvetsgrann och noggrann bedömning av all bevisning, som lagts fram separat eller tillsammans, och med beaktande av resultatet av hela förfarandet.

Det finns därför inte någon regel om att vissa bevismedel ska tillmätas större vikt än andra, även om skriftliga handlingar i praktiken anses mer tillförlitliga än andra former av bevisning (vittnen, förhandlingar).

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Nej, i ZPP fastställs inte att vissa bevismedel är obligatoriska för att fastställa vissa faktiska omständigheter. I enlighet med principen om ett kontradiktoriskt förfarande har parterna rätt att lägga fram bevisning, och domstolen väljer vilka av de framlagda bevisen den tar upp för att fastställa relevanta faktiska omständigheter.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Varje person som kallats att vittna är skyldig att inställa sig vid domstolen och är, om inte annat föreskrivs i ZPP, skyldig att vittna. Att vittna, vilket innebär en plikt att närvara i domstolen, avge vittnesmål och säga sanningen, är en allmän skyldighet för alla medborgare. Vittnen som på grund av hög ålder, sjukdom eller svår fysisk funktionsnedsättning inte kan inställa sig vid domstolen förhörs i hemmet.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

En person som genom sitt vittnesmål skulle bryta mot skyldigheten att inte röja stats- eller försvarshemligheter får inte höras som vittne förrän den behöriga myndigheten befriar dem från denna skyldighet.

Ett vittne kan vägra att vittna

- om något parten har anförtrott dem i egenskap av bemyndigad företrädare,
- om något parten eller en annan person har bekänt för vittnet under bikt,
- om de faktiska omständigheter som vittnet har fått reda på i sin egenskap av advokat, doktor eller under utövandet

av något annat kall eller någon annan verksamhet, om utövandet av detta kallet eller denna verksamhet

omfattas av tystnadsplikt.

En ensam domare eller avdelningens ordförande underrättar dessa personer om att de har rätt att vägra vittna.

Ett vittne får vägra att svara på enskilda frågor på grund av tvingande skäl, särskilt om han eller hon genom att svara på en sådan fråga skulle utsätta sig själv, eller sina släktingar i rakt ned- eller uppstigande led (oavsett i vilket led), eller en släkting i sidoledd (intill tredje led), inklusive sin make, eller släktingar genom äktenskap (intill andra led) – även om äktenskapet har upphört – och deras förmyndare eller myndling, adopterad förälder eller adopterat barn, för svår vanära, betydande materiell skada eller riskera åtal.

En ensam domare eller avdelningens ordförande underrättar vittnet om att han eller hon

får vägra att besvara de frågor som ställs.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Om ett vittne som vederbörligen kallats underlåter att inställa sig utan förklaring, eller om ett sådant vittne lämnar den plats där de ska förhöras utan tillåtelse eller utan att ange något motiverat skäl, kan domstolen förordna om tvångshämtning på deras bekostnad, och kan även utdöma böter på 500–10 000 kroatiska kuna (HRK).

Om vittnet inställer sig och vägrar att vittna eller svara på vissa frågor efter att ha underrättats om vad detta kan få för konsekvenser, och domstolen anser att deras skäl för att vägra svara inte är motiverade, kan domstolen utdöma böter på 500–10 000 kroatiska kuna (HRK). Om vittnet fortfarande vägrar att vittna kan domstolen frihetsberöva vittnet. Ett vittne hålls frihetsberövad tills han eller hon går med på att vittna eller tills vittnesmålet inte längre behövs, dock i högst en månad.

Om vittnet i efterhand ger en förklaring till sin utevaro återkallar domstolen sitt beslut om böter, och kan befria vittnet från att skyldigheten att betala vissa eller samtliga kostnader. Domstolen får även återkalla sitt beslut om böter om vittnet senare går med på att vittna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

För information om undantag från den allmänna skyldigheten att vittna när det gäller stats eller försvarshemligheter, dvs. rätten för personer som utför viss verksamhet att vägra vittna och rätten att vägra svara på vissa frågor, se punkt 9.

Huvudregeln är att endast de personer som kan lämna upplysningar om de omständigheter som ska bevisas får höras som vittnen, och domstolen avgör en persons förmåga att vittna från fall till fall.

En person kan inte vara vittne om denna är direkt inblandad i förfarandet, som part eller som rättsligt ombud för en part, medan en bemyndigad företrädare för parten får höras som vittne.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Varje vittne måste förhöras för sig, och inte i närvaro av andra vittnen som ska förhöras senare. Vittnet är skyldigt att ge muntliga svar på de frågor som ställs.

Ett vittne upplyses först om att han eller hon är skyldig att tala sanning och inte får förtiga något. Därefter varnas de för följderna av att avge falskt vittnesmål.

Vittnet ombeds sedan att uppge sitt namn, efternamn, id-nummer, sin fars namn, sitt yrke, sin adress, sin födelseort, sin ålder och sitt förhållande till den andra parten.

Efter dessa allmänna frågor ombeds vittnet att uppge allt de känner till om de faktiska omständigheter som de ska vittna om, och kan därefter få frågor för att bekräfta, komplettera eller förklara de uppgifter som lämnats. Det är inte tillåtet att ställa frågor som redan innehåller svaret på frågan.

Vittnet tillfrågas alltid om hur han eller hon känner till de omständigheter som vittnesmålet avser.

Vittnen vars vittnesmål är motstridiga i fråga om viktiga omständigheter kan konfronteras med varandra. Var och en av vittnena frågas ut om varje omständighet där det finns motstridiga uppgifter, och deras svar förs till protokollet.

Kroatien har inte några särskilda bestämmelser för bevisupptagning via videokonferens. Bestämmelserna i artikel 126a–126c i ZPP utgör emellertid en rättslig grund för en sådan bevisupptagningsmetod, dvs. en ljudupptagning av domstolsförhandlingarna får göras. Beslut om att spela in en förhandling fattas av domstolen på eget initiativ eller på begäran av en part. Metoden för att spara och spela upp en ljudinspelning, de tekniska villkoren och inspelningssättet regleras i domstolens rättegångsregler.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

ZPP innehåller inte några särskilda bestämmelser om bevis som skaffats fram på ett olagligt sätt. Den rättsliga grunden utgörs dock av artikel 29 i Kroatiens författning (*Ustav Republike Hrvatske*) (NN nr 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), i vilken det slås fast att bevisning som skaffats fram på ett olagligt sätt inte får användas i rättsliga förfaranden.

I ZPP anges enbart att domstolen inte får beakta sådana ansökningar från parterna som strider mot de obligatoriska bestämmelserna och bestämmelser för att skydda den allmänna moralen.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Parter i ett förfarande kan inte höras som vittnen. Enligt bestämmelserna i ZPP får parterna dock höras som ett av bevismedlen om annan bevisning saknas eller om domstolen, trots den övriga bevisning som åberopas, anser att detta är nödvändigt för att fastställa viktiga faktiska omständigheter.

Om inte annat anges är bestämmelserna i ZPP om bevisupptagning från vittnen tillämpliga på förhör med parterna.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 19/12/2018

Bevisupptagning - Italien

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [it](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbördereglerna ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)

- 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
  - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
  - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
  - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
  - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
  - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
  - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Principerna för bevisbördan fastställs i artikel 2697 i civillagen, där följande anges: ”Den som vill göra en rättighet gällande i domstol måste bevisa de omständigheter som konstituerar grunden för rättigheten i fråga. Den som invänder att dessa omständigheter saknar verkan eller att rättigheten i fråga har ändrats eller utsläckts måste bevisa de omständigheter på vilka invändningen grundar sig.”

På grundval av dessa principer måste följaktligen käranden bevisa de konstituerande omständigheter som ligger till grund för hans framställning (dvs. de omständigheter som rättsligt ger upphov till de verkningar som han åberopar). Svaranden måste å sin sida bevisa de hindrande, utsläckande eller ändrande omständigheter som kan leda till att kärandens framställning avvisas och att hans anspråk därmed blir ogiltiga.

Om käranden inte bevisar de omständigheter som konstituerar hans rättighet, avvisas dock hans framställning, oberoende av om svaranden lägger fram försvarsinvändningar och oavsett bevisen för sådana.

Enligt artikel 2698 i civillagen är alla avtal som leder till att bevisbördan kastas om eller ändras ogiltiga, när det rör sig om en rättighet som de berörda parterna inte kan förfoga över eller när omkastningen eller ändringen får till följd att det blir alltför svårt för någon av parterna att utöva rättigheten.

Otillräckliga bevis är till nackdel för den part som är skyldig att påvisa de konstituerande omständigheterna eller invändningarna mot sådana omständigheter, dvs. käranden respektive svaranden, i den meningen att sådan otillräcklighet jämställs med avsaknad av bevis.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Bevisbördan bortfaller i följande fall:

- När det gäller presumtioner, dvs. när lagen i fråga om bevisning fastlägger de rättsliga verkningarna av bestämda omständigheter, eller tillåter domstolen att från en känd omständighet sluta sig till en okänd (artikel 2727 i civillagen).

Presumtioner delas in i följande typer:

- Rättsliga presumtioner, som kan vara av två typer: presumtioner som får motbevisas (*praesumptio juris tantum*) och presumtioner som inte får motbevisas (*praesumptio juris et de jure*).
- Enkla presumtioner bedöms av domstolen, som får godta dem endast om de grundar sig på tyngande, specifika och samstämmiga omständigheter. Enkla presumtioner får inte heller godtas när det gäller sådana omständigheter för vilka lagen utesluter bevisupptagning genom vittnesmål (artikel 2729 i civillagen).
- När det gäller allmänt kända omständigheter, dvs. sådana omständigheter som vid tidpunkten och på platsen för avgörandet är kända av folk i allmänhet och som följaktligen inte kan betvivlas vara för handen (artikel 115 i civilprocesslagen).
- När det gäller obestridda eller godtagna omständigheter, dvs. sådana omständigheter som parterna anför i samförstånd eller som godtas – eventuellt tyst – av den av parterna som skulle kunna ha intresse av att bestrida dem (artikel 115, första stycket i civilprocesslagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolens avgörande ska, oavsett om det rör sig om att tillmötesgå kändandens framställning eller om att tillmötesgå svarandens invändningar, grunda sig enbart på sådana omständigheter som helt och hållet bevisats, antingen direkt eller genom presumtioner.

Domstolens avgörande får inte grunda sig på sådana omständigheter som inte bevisats, även om dessa omständigheter är möjliga eller mycket sannolika (artikel 115, första stycket i civilprocesslagen).

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I italiensk rätt gäller i fråga om bevisning den princip som anges i artikel 115, första stycket i civilprocesslagen, enligt vilken domstolen "utom i de fall som föreskrivs i lagen" ska lägga de bevis som lagts fram av parterna till grund för sitt avgörande (*disposit ionsprincipen*).

Det finns emellertid några undantag från denna princip, i följande artiklar i civilprocesslagen:

- Enligt artikel 117 får domstolen anordna en informell utfrågning av parterna.
- Enligt artikel 118 får domstolen beordra kontroll av personer och deras egendom.
- Enligt artiklarna 61 och 191 får domstolen låta sig biträdas av tekniskt sakkunniga.
- Enligt artikel 257 får domstolen om ett vittne hänvisar till en annan person på eget initiativ kalla denna andra person som vittne.
- Enligt artikel 281b får en underrätt som enmansdomstol på eget initiativ kalla vittnen för bevisupptagning om parterna i sina framställningar har hänvisat till personer som tycks kunna känna till de faktiska omständigheterna i ärendet.

När det gäller arbetstvister ersätts dispositionsprincipen av ett system som kännetecknas av förhørsinslag. Regler för detta finns i följande artiklar:

- Artikel 420 som föreskriver fria utfrågningar av parterna vid förhandlingen.
- Artikel 421 enligt vilken domstolen på eget initiativ när som helst får ta emot bevismedel, även om detta innebär att begränsningarna i civillagen överskrids.

När det gäller äktenskapsskillnad får undersökningsdomaren på eget initiativ begära in bevis, men endast gällande inkomst och levnadsstandard.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om en part begär bevisupptagning kan motparten begära att motbevis ska tas upp. I sådana fall godtar domstolen båda framställningarna om bevisupptagning, om den anser att de omständigheter som åberopas är relevanta för avgörandet.

Om domstolen godtar bevismedlen, ska den därefter pröva dessa.

När bevisningsfasen har avslutats inleds överläggningarna i ärendet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen avvisar framställningar om bevisupptagning när bevisen i fråga enligt lag inte kan godtas (t.ex. vittnesutsagor som bevis för att en fastighet har sålts) eller när de omständigheter på vilka framställningen grundar sig inte har någon betydelse för avgörandet i ärendet (t.ex. vittnesutsagor om omständigheter som enligt domstolens uppfattning inte har med ärendet att göra).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I italiensk rätt indelas bevismedel i skriftlig bevisning och annan bevisning.

Skriftlig bevisning omfattar

- officiella handlingar (artikel 2699 och följande)
- privata handlingar (artikel 2702 och följande)
- telegram (artikel 2705 och följande)
- privata brev och uppteckningar (artikel 2707)
- företags bokföringsdokument (artikel 2709)
- mekaniskt framställda kopior (artikel 2712)
- kopior av handlingar och dokument (artikel 2714 och följande).

Annan bevisning omfattar

- vittnesmål (artikel 2721 och följande)
- erkännanden (artikel 2730 och följande)
- utsagor avgivna under sanningsförsäkran (artikel 2736 och följande)
- bevis som framkommit genom syn (civilprocesslagen, artikel 258 och följande).

Därutöver kan rätten tillfråga sakkunniga, som då ska bidra med sakkunskaper som rätten inte själv besitter.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

En undersökningsdomare (*giudice istruttore*, se artikel 245 i civilprocesslagen) kallar vittnen för bevisupptagning genom vittnesmål. Vittnena är därvid skyldiga att inställa sig för att höras. Om de inte gör detta, kan tvångsåtgärder tillgripas eller viten dömas ut.

Domstolen fastställer tid, plats och tillvägagångssätt för vittnesförhören. På begäran av den part i vars intresse det ligger att vittnet hörs kallar delgivningsmannen vittnet till rätten. Vittnet läser upp den text där han eller hon förbinder sig att säga sanningen och förhörs av domstolen (det är förbjudet för parterna att förhöra vittnen direkt).

Nyligen infördes i rättsordningen möjligheten för domstolen att förordna att vittnesmålet ska avgas skriftligen (civilprocesslagen, artikel 257a).

Sakkunniga utses av domstolen, som också formulerar frågorna och kallar de sakkunniga till förhandling där dessa vittnar under ed. I allmänhet utarbetar den sakkunniga en skriftlig rapport, men domstolen kan också begära att den sakkunniga ska svara muntligt vid förhandlingen (artikel 195 i civilprocesslagen).

Skriftliga bevis ingår i processen från och med det tillfälle då de införs i parternas akter, vilket kan vara när målet inleds eller senare, förutsatt att den tidsfrist som lagen anger respekteras.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

De bevismedel som har högst bevisvärde enligt italiensk rätt är offentliga handlingar (den enda invändning som får göras mot sådana är att det rör sig om förfalskningar) och presumtioner som inte får motbevisas.

En offentlig handling (artikel 2699 och följande i civillagen) är ett dokument som upprättats i enlighet med gällande formkrav en notarius publicus eller annan offentlig tjänsteman som har behörighet att bekräfta dokumentets offentliga status på den plats där det upprättas. En offentlig handling har full beviskraft så länge inga fel i handlingen påvisats. Den har alltså ett absolut och ovillkorligt bevisvärde.

Presumtioner som inte får motbevisas (*praesumptio juris et de jure*) (artikel 2727 i civillagen) har högre bevisvärde; mot dessa får inga motbevis presenteras.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Enligt lagen kan vissa omständigheter bevisas enbart med vissa typer av bevis, i en del fall enbart med offentliga handlingar och i andra fall enbart med skriftliga bevis (dvs. offentliga eller privata handlingar).

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnen är skyldiga att avge vittnesmål om inte annat anges i lag. I lagen finns bestämmelser om obehörighet att vittna, om förbud mot att vittna och om möjligheten att avstå från att vittna. Vittnesplikten följer indirekt av domstolens rätt att, om ett vittne underlåter att infinna sig, enligt artikel 255 i civilprocesslagen förordna att vittnet ska hämtas till rätten eller utdöma vite.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Enligt straffprocesslagen, som civilprocesslagen hänvisar till, finns möjligheten att avstå från att vittna om vittnesmålet skulle kunna innebära brott mot tystnadsplikt eller röjande av företagshemlighet eller statshemlighet.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett vittne infinner sig vid rätten men utan giltigt skäl vägrar avlägga vittnesmål eller om det finns goda skäl att misstänka att det vittnesmål som avläggs är falskt eller att vittnet undanhåller information ska undersökningsdomaren enligt artikel 256 i civilprocesslagen anmäla vittnet till åklagarmyndigheten, till vilken en kopia av förhørsprotokollet vidarebefordras.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

En person som kan komma att påverkas personligen av ärendets utveckling får inte vittna, eftersom det intresse som han eller hon har i fallet kan medföra rätt att delta som part i ärendet (artikel 246 i civilprocesslagen).

Minderåriga under fjorton år får höras endast om det är nödvändigt på grund av särskilda omständigheter (artikel 248 i civilprocesslagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen leder förhöret av vittnet genom att ställa direkta frågor till vittnet rörande de godtagna omständigheterna i ärendet och sådana frågor som parternas företrädare med hänvisning till dessa omständigheter under loppet av förhöret begär ska ställas.

Trots att civilprocesslagen inte innehåller några explicita skrivningar om att använda videokonferens tillåts detta i det italienska rättssystemet. Enligt artikel 202 i civilprocesslagen ska undersökningsdomaren när han eller hon förordnar att bevis ska upptas fastställa tid, plats och tillvägagångssätt för detta. Inom ramen för denna bestämmelse kan domaren förordna bevisupptagning genom videokonferens.

Enligt artikel 261 i civilprocesslagen får domstolen också förordna att vittnesmålet ska spelas in på film med hjälp av mekaniska medel, verktyg eller metoder.

Straffprocesslagen innehåller explicita bestämmelser om användningen av videokonferens (se exempelvis artikel 205b).

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domstolen tar inte hänsyn till bevisning som inte begärts och godtagits i vederbörlig ordning.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

En parts utsaga räknas inte som bevis till partens fördel. Den räknas emellertid som bevis till partens nackdel om det rör sig om ett erkännande som avgivits under ett formellt förhör.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 22/01/2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Bevisbörda
    - 1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?
    - 1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?
    - 1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?
  - 2 Bevisupptagning
    - 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
    - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
    - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
    - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
    - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
    - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
    - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
    - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
    - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
    - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
    - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
    - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

I regel är det den part som har bevisbördan i ett tvistemål som är den part som begär skadestånd, det vill säga den kärende eller den sökande, beroende på omständigheterna.

I vissa undantagsfall kan bevisbördan ligga på den svarande. Ett klassiskt exempel är en talan om vårdslöshet, då det fastställs att käranden inte vet eller inte har någon möjlighet att veta hur en olycka inträffade eller hur en skada orsakades av ett föremål som var under den svarandes fullständiga kontroll och ett samband finns mellan skadan och den senares underlåtenhet att vara rimligt uppmärksam. I detta fall tillämpas principen *res ipse loquitur* (saken talar för sig själv) och bevisbördan åligger då den svarande.

Vanligtvis ska käranden styrka alla nödvändiga sakförhållanden för att motivera sitt klagomål genom att lämna relevant bevisning.

Domstolen ska då bedöma bevisningen och fälla utslag om sakförhållandena. Om domstolen under dessa omständigheter omöjligt kan uttala sig om ett väsentligt sakförhållande för att fastställa det berättigade i klagomålet avslås det klagomål som baseras på sakförhållandet i fråga.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Vissa sakförhållanden behöver inte styrkas genom bevisning. Det rör sig om obestridliga och uppenbara sakförhållanden som domstolen anses ha rättslig kännedom om. Detta kan till exempel omfatta sakförhållanden med anknytning till måttenheter, monetära frågor, årskalendern eller tidsskillnaden mellan olika länder. Andra exempel är sakförhållanden som är av allmän kännedom och som följer av människors erfarenhet, såsom ökningen av antalet trafikolyckor, de problem som en änka med minderåriga barn står inför etc. På samma sätt behöver inte de historiska, vetenskapliga och geografiska sakförhållanden som är allmänt kända styrkas genom bevisning.

För övrigt förekommer det presumtioner i vissa fall. Den slutsats som kan eller ska dras av vissa sakförhållanden som har styrkts kan betecknas som en presumtion. Dessa presumtioner kan vara motbevisbara eller icke motbevisbara.

De icke motbevisbara presumtionerna är fastställda genom lag och kan inte motbevisas genom bevisning. De icke motbevisbara presumtionerna är ovanliga. Ett exempel fastställs i artikel 14 i civillagen, enligt vilket det förmodas att ett barn under 14 år inte har något straffrättsligt ansvar vad beträffar sina handlingar eller underlåtenheter. De motbevisbara presumtionerna är mycket vanligare. De kan motbevisas genom motbevisning. Till exempel antas ett barn som är fött i ett lagenligt äktenskap vara barn till de äkta makarna, om det inte finns bevis för det motsatta.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Bevisstandarden i tvistemålen är sannolikhetsbedömning (*balance of probabilities*). Med andra ord anser domstolen att ett sakförhållande har fastställts när den genom bevisning har övertygats om att chansen är större att sakförhållandet i fråga har inträffat än att det inte skulle ha gjort det.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I ett tvistemål är det parterna som väljer vilken bevisning som ska lämnas till domstolen. Varje part kallar de vittnen som parten anser vara relevanta i förevarande mål. Domstolen kan inte på eget initiativ kalla ett vittne att inställa sig vid domstolen utan parternas samtycke.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Förfarandet är enkelt. Den part som önskar kalla ett vittne ansöker om tillstånd hos domstolen att få skicka en kallelse. Därefter delger domstolen vittnet kallelsen. Alla delgivna personer är skyldiga att infinna sig vid domstolen vid det datum och klockslag som anges i kallelsen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Efter att en av parterna har ansökt om tillstånd utgör delgivandet av kallelsen i allmänhet en ren formalitet. En ansökan om kallelse kan avslås i få undantagsfall, om en sådan ansökan är uppenbart grundlös och utgör ett missbruk av rättsliga åtgärder.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns två typer av bevisning: muntligt vittnesmål, som framförs vid vittnesmålet under domstolsförhandlingen, och skriftligt vittnesmål, som ingår i de handlingar som lämnas till domstolen.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns inga fastställda regler för vittnesmål från sakkunniga. Det tillfaller den part som lämnar bevisningen att bestämma om den sakkunniga ska kallas att inställa sig personligen eller om den sakkunnigas vittnesmål ska framföras skriftligen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns ingen allmän bestämmelse enligt vilken en viss typ av bevisning skulle vara bättre eller mer tillförlitlig eller mer övertygande än andra. Det vittnesmål som lämnas under rättegången bedöms i sin helhet av domstolen mot bakgrund av varje måls speciella omständigheter.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Det finns inga regler avseende detta.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla vittnen som delgivits kallelse om att närvara som vittne är enligt lagen skyldiga att göra det. En vägran eller underlåtenhet att göra detta betraktas som domstolstrots och är straffbart.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Vittnena får inte vägra att vittna. Vittnen kan dock i undantagsfall vägra att svara på vissa frågor eller framlägga vissa handlingar genom att åberopa exempelvis tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Se svaret i led a ovan.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla kan vittna utom om domstolen anser att en persons unga ålder, funktionshinder eller en annan liknande anledning gör denne oförmögen att förstå att han/hon måste tala sanning eller att förstå de frågor som ställs eller att svara logiskt på dessa frågor (i enlighet med bestämmelserna i artikel 13 i lagen om bevisning).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnesförhöret genomförs av den part som kallat vittnet. Därefter förhörs vittnet av den andra parten. Slutligen kan domstolen, om det anses nödvändigt, be vittnet att förtydliga vissa punkter.

Vittnet förhörs genom videokonferens eller med andra tekniska medel när vittnet inte kan närvara fysiskt vid domstolen, under förutsättning att domstolen kan tillhandahålla sådana tekniska hjälpmedel. De särskilda villkor som kommer att ställas, i förekommande fall, beror på målets faktiska omständigheter.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som upptas på ett olagligt sätt, i strid med konstitutionella rättigheter, stryks från alla rättsliga förfaranden och kan inte beaktas av domstolen. Ett klassiskt exempel är en olaglig inspelning av ett privat samtal.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En partsutsaga kan användas som bevisning. Det faktum att vittnesmålet har avgetts av en person med ett direkt intresse av förfarandets resultat är bara en av de många faktorer som domstolen kommer att beakta vid bedömningen eller utvärderingen av allt bevismaterial.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 13/05/2019

Bevisupptagning - Lettland

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbördereglerna ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)

- 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
  - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
  - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

Varje part ska bevisa de sakförhållanden som han eller hon åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar. Käranden ska bevisa att hans eller hennes yrkanden är befogade och motsvarande gäller beträffande svaranden och dennes invändningar.

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Bevis får läggas fram av parterna i målet och av andra berörda parter. Om en part i målet eller andra berörda parter saknar möjlighet att lägga fram viss bevisning får domstolen, på motiverad begäran av parterna, begära in bevis.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ett sakförhållande som domstolen erkänt vara allmänt känt behöver inte bevisas.

Sakförhållanden som fastställts i en civilrättslig dom som vunnit laga kraft behöver inte heller bevisas igen vid prövning av andra civilrättsliga ärenden som avser samma parter.

En brottmålsdom som vunnit laga kraft är endast bindande för den domstol som prövar det civilrättsliga ansvaret hos den person som brottmålsdomen avser i den utsträckning det gäller frågan om huruvida den brottsliga handlingen eller underlåtenheten har ägt rum och huruvida personen i fråga gjort sig skyldig till denna.

Sakförhållanden som fastställts i lag behöver inte bevisas. Denna presumtion får bestridas enligt det gängse förfarandet.

En part behöver inte heller bevisa sakförhållanden som den andra parten inte bestridit i enlighet med de förfaranden som anges i civilprocesslagen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen ska ta ställning till bevisen i enlighet med sin inre övertygelse, som ska grunda sig på bevis som vid domstolsförhandlingen underkastats en allsidig, fullständig och objektiv prövning, med ledning av sitt rättsmedvetande, som ska grunda sig på logikens lagar, vetenskapliga rön och personliga erfarenheter. Domstolen måste i sin dom ange varför den gett ett visst bevis företräde framför ett annat och varför den ansett vissa sakförhållanden vara bevisade men inte andra. Inga bevismedel har på förhand ett visst värde som är bindande för domstolen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt civilprocesslagen åvilar bevisbördan parterna, men i lagen fastställs också ett antal enskilda fall där domstolen på eget initiativ kan begära in bevis (t.ex. i frågor som rör ett barns intressen). Om domstolen anser att det inte lagts fram några bevis för något av de sakförhållanden som parterna åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar ska den meddela parterna detta och vid behov fastställa en tidsfrist för framläggande av sådana bevis.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Det är parterna som ska lägga fram skriftliga bevis och bevisföremål för domstolen. Om de åberopar muntliga vittnesmål ska domstolen kalla det vittne som parterna angett till domstolsförhandlingen för att ta upp dennes vittnesmål. Bevisningen förs till handlingarna i målet.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen godtar endast i lag fastställda bevis som är av betydelse för målet. Domstolen får avvisa bevisning som lämnats in senare än 14 dagar före domstolsförhandlingen, om inte domaren fastställt en annan tidsfrist för framläggande av bevisning. Under domstolens handläggning av målet får bevis läggas fram på motiverad begäran av en part i tvisten eller av andra berörda parter, om detta inte försenar behandlingen av målet, om domstolen finner att det finns giltiga skäl till att bevisen inte lämnats in i tid eller om bevisen avser sakförhållanden som blivit kända först under domstolens handläggning av målet.

Ett vittnesmål får inte användas som bevis om det grundar sig på uppgifter från okänd källa eller uppgifter som lämnats av andra personer, om dessa personer inte har förhörts.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Yttranden från parterna i tvisten och av berörda tredje parter med uppgifter om sakförhållanden som de åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar är att betrakta som bevis om de bestyrks av andra bevis som prövats vid domstolsförhandlingen.

Vittnesmål från vittnen och sakkunniga.

Skriftliga bevis – handlingar eller andra uppteckningar med uppgifter av betydelse i målet som upptecknats med bokstäver, siffror och andra skrivtecken eller med hjälp av andra tekniska hjälpmedel och inspelningsutrustning (ljudinspelningar, videoband, datordisketter m.m.).

- Materiella bevis.
- Rapporter från sakkunniga.
- Sakkunnigutlåtanden.
- Myndighetsrapporter.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns inte någon skillnad i sak eftersom såväl ett muntligt vittnesmål från en sakkunnig och andra vittnen som ett skriftligt sakkunnigutlåtande är att betrakta som bevis. Ett vittne eller en sakkunnig som av domstolen kallats att vittna måste infinna sig i domstolen och tala sanning om de omständigheter han eller hon har kännedom om (vittnen) eller ge ett objektivt utlåtande om vetenskapliga, tekniska, konstnärliga eller andra sakförhållanden som de har undersökt.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Inga bevismedel har på förhand ett visst värde som är bindande för domstolen, men domstolen måste i sitt domslut ange varför den gett ett visst bevis företräde framför ett annat och varför den ansett vissa sakförhållanden vara bevisade men inte andra.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Ja, eftersom sakförhållanden som enligt lag endast får bevisas med vissa bevismedel inte får bevisas med några andra bevismedel.

Domstolen godtar endast sådana bevismedel som angetts i lag.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Inget vittne som kallats att vittna i domstol har rätt att vägra att avge vittnesmål utom i de fall som fastställs i lag.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande kan vägra att vittna:

- Personer som är släktingar till någon av parterna i rakt upp- och nedstigande led eller första eller andra gradens släktingar i sidoledd, make, första gradens svågrar eller svägerskor eller familjemedlemmar till parterna.
- Personer som är vårdnadshavare eller förmyndare för någon av parterna eller personer som någon av parterna är vårdnadshavare eller förmyndare för.
- Personer som är inblandade i en annan rättstvist med någon av parterna.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Den som vägrar vittna av skäl som domstolen finner vara ogiltiga och det vittne som medvetet talar osanning gör sig, om han eller hon uppnått 14 års ålder, skyldig till brott enligt strafflagen.

Om ett vittne, utan giltig anledning, inte hörsammar en domstols eller domares kallelse att infinna sig i domstolen, får domstolen utdöma böter på högst 60 euro eller tvinga vittnet att infinna sig i domstolen.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Präster är inte skyldiga att vittna om omständigheter som de fått kännedom om i samband med bikt, och personer som på grund av sitt ämbete eller yrke inte har rätt att röja vissa uppgifter som anförtrots dem är inte skyldiga att vittna om dessa uppgifter.

- Minderåriga är inte skyldiga att vittna om omständigheter som kan anföras mot deras föräldrar, far- eller morföräldrar eller syskon.
- Personer som på grund av fysiska eller psykiska hinder inte kan uppfatta omständigheter av betydelse i målet på ett korrekt sätt är inte skyldiga att vittna.
- Barn yngre än sju år är inte skyldiga att vittna.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittne som erhållit kallelse måste infinna sig i domstolen och tala sanning om de omständigheter han eller hon har kännedom om. Vittnet måste svara på frågor från domstolen och parterna. Domstolen får förhöra vittnet i vittnets bostad, om vittnet på grund av sjukdom, ålder, funktionshinder eller annat giltigt skäl inte kan infinna sig i domstolen. Vittnesförhöret kan även genomföras via en videokonferens. Beroende på var vittnet befinner sig kan videokonferensen genomföras i domstolen eller på en särskild plats avsedd för detta ändamål.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Parterna i en tvist får bestrida äktheten hos skriftliga bevis.

Skriftliga bevis får inte bestridas av en person som själv har undertecknat bevisen. Han eller hon får emellertid bestrida bevisen genom att väcka separat talan om namnteckningen tillkom genom påtryckning, hot eller bedrägeri. Han eller hon får också lämna in en motiverad förklaring om att ett skriftligt bevis är förfalskat. Om domstolen finner att beviset har förfalskats undantar den detta bevis och underrättar en allmän åklagare om att förfalskning skett. För att pröva en förklaring om att ett skriftligt bevis är förfalskat får domstolen tillsätta en expertutredning eller begära andra bevis. Om domstolen fastställer att en part utan giltiga skäl inlett en tvist gällande förfalskning av skriftliga bevis får domstolen döma denne till böter.

Enligt civilprocesslagen är en person som kallats att vittna skyldig att infinna sig i domstolen och tala sanning om de omständigheter han eller hon har kännedom om. Om en part vill bevisa vissa omständigheter med hjälp av ett vittnesmål måste han eller hon i sin begäran till domstolen om att höra vittnet ange vilka viktiga aspekter i målet som vittnet kan tänkas bekräfta.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Yttranden från parter i tvisten och tredje parter som innehåller uppgifter om sådana sakförhållanden som de åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar är att betrakta som bevis om de bestyrks av andra bevis som prövats vid domstolsförhandlingen. Om en av parterna erkänner sakförhållanden som den andra parten åberopar som grund för sina yrkanden eller invändningar får domstolen betrakta dessa sakförhållanden som bevisade om det inte råder några tvivel om att erkännandet inte skett till följd av bedrägeri, våld, hot eller villfarelse eller i syfte att dölja sanningen.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det

europiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller återopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 07/02/2019

Bevisupptagning - Litauen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbörderegler ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
  - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
  - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
  - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
  - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
  - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
  - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
- 3 [Bevisvärdering](#)
  - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
  - 3.2 [Kan en parts utsaga användas som bevisning?](#)

1 Bevisbörda

Parter måste styrka de faktiska omständigheter som ligger till grund för deras käromål och svaromål, med undantag av i de mål där dessa inte behöver styrkas (se punkt 1.2).

1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?

Enligt Litauens civilprocesslag (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*), ligger bevisbördan hos parterna i ett mål. De måste styrka de faktiska omständigheter som ligger till grund för deras käromål och svaromål, med undantag av i de mål där dessa inte behöver styrkas enligt civilprocesslagen.

Alla domstolar prövar tvistemål i enlighet med principen om ett kontradiktoriskt förfarande. Varje part måste styrka de faktiska omständigheter som ligger till grund för deras käromål och svaromål, med undantag av i de mål där dessa inte behöver styrkas.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

I artikel 182 i civilprocesslagen anges att följande faktiska omständigheter inte omfattas av bevisbördereglerna:

- Faktiska omständigheter som enligt domstolen är allmänt kända.
- Faktiska omständigheter som fastställts i lagakraftvunna domar i andra civilrättsliga förfaranden med samma parter, med undantag av i mål där en dom ger rättsverkningar för andra personer som inte deltar i förfarandet (prejudiciella fakta).
- Brottspåföljder som utdömts i en lagakraftvunnen brottmålsdom (prejudiciella fakta).
- Faktiska omständigheter som kan presumeras enligt lagen och inte bestridits i det allmänna förfarandet.
- Faktiska omständigheter som parterna erkänt.

En part har rätt att erkänna de faktiska omständigheter som ligger till grund för en annan parts käromål eller svaromålet. Domstolen kan överväga att fastställa en faktisk omständighet som erkänts om den anser att erkännandet är förenligt med omständigheterna i målet och inte görs av parten i bedrägligt syfte eller på grund av våld eller hot, eller har gjorts av misstag eller för att undanhålla sanningen.

Det bör även påpekas att sådana omständigheter kan bestridas genom att lägga fram bevisning i enlighet med det allmänna förfarandet.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Om den framlagda bevisningen gör det möjligt för domstolen att fastställa att det är troligare att en viss faktisk omständighet förelåg än att den inte gjorde det, förklarar domstolen att omständigheten har fastställts.

2 Bevisupptagning

Bevisning i civilrättsliga förfaranden innebär alla faktiska uppgifter som ligger till grund för domstolens bedömning enligt det lagstadgade förfarandet av huruvida de faktiska omständigheter som styrker parternas käromål eller svaromålet eller andra faktiska omständigheter som är relevanta för att avgöra målet föreligger eller inte föreligger. Sådana faktiska omständigheter kan fastställas med hjälp av utsagor från parterna eller tredje man (direkt eller via deras företrädare), vittnesmål, skriftlig bevisning, materiell bevisning, besiktningsprotokoll, sakkunnigutlåtanden, lagligt erhållna fotografier, bild- och ljudinspelningar och andra bevismedel.

En domstol kan även begära att en EU-medlemsstat ska samla in bevisning eller ta upp den direkt i enlighet med rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur för att förbättra, påskynda och förenkla samarbetet mellan domstolarna i fråga om bevisupptagning.

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt artikel 179 i civilprocesslagen ska parterna och andra deltagare i förfarandet lägga fram bevisning. Om den bevisning som lagts fram är otillräcklig får domstolen be parterna och övriga deltagare i förfarandet att tillhandahålla domstolen styrkande bevisning och fastställa en tidsfrist för när denna ska ha lagts fram. En domstol har även rätt att samla in bevisning på eget initiativ (*ex officio*), men endast i de fall som anges i lag.

Enligt civilprocesslagen har en domstol rätt att samla in bevisning på eget initiativ när den prövar familje- eller arbetsrättsliga mål om domstolen anser att detta är nödvändigt för att kunna avgöra målet på ett rättvist sätt (artiklarna 376 och 414).

I artikel 476 i civilprocesslagen föreskrivs dessutom att en domstol som förbereder att pröva mål som rör en förklaring om att en minderårig har full rättskapacitet (är myndig) ska

- ålägga en barnrättsmyndighet på den ort där den minderårige har sin hemvist att inge sina slutsatser om huruvida den minderårige är redo att självständigt hävda alla medborgerliga rättigheter eller fullgöra skyldigheter,
- begära ut uppgifter om huruvida den minderårige har dömts för eller begått en administrativ förseelse eller någon annan lagöverträdelse,

- om det är nödvändigt för att fastställa den minderåriges fysiska, moraliska, andliga eller mentala utveckling, beordra en psykolog- och/eller psykiatriundersökning och begära in alla den minderåriges journaler eller andra handlingar som behövs för att genomföra prövningen,
- vidta varje annan åtgärd som krävs för att förbereda prövningen av målet.

I artikel 582 i civilprocesslagen förskrivs dessutom att när en fråga om tillåtelse att överföra äganderätten till familjens egendom, inteckna familjens egendom eller på andra sätt inteckna äganderätter till egendomen övervägs, har en domstol, samtidigt som den tar hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, rätt att begära in bevisning från sökanden om familjens ekonomiska situation (inkomst, sparmedel, annan egendom, skulder), uppgifter om den familjeegendom som överförs, uppgifter från barnrättsmyndigheten om barnets föräldrar, de preliminära villkoren och förutsättningarna och prognoserna för genomförandet av framtida transaktioner, prognoserna för att ett barns rättigheter kommer att skyddas om transaktionen inte genomförs och annan bevisning.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

För att skaffa fram bevisning (i enlighet med artiklarna 199 och 206 i civilprocesslagen) får en domstol ålägga en juridisk eller fysisk person att inge skriftlig eller materiell bevisning direkt till domstolen inom vissa fastställda tidsfrister. Om den juridiska eller fysiska personen inte kan lägga fram den begärda skriftliga eller materiella bevisningen eller inte kan göra detta inom den fastställda tidsfristen, ska de underrätta domstolen om detta och ange skälen. En domstol får utfärda ett intyg till en person som begärt skriftlig eller materiell bevisning som ger den personen rätt att skaffa fram bevisning som kan inges till domstolen.

Under förberedelserna inför en domstolsförhandling vidtar en domare även andra processuella åtgärder för att förbereda ett mål för domstolsförhandling (begär in bevisning som inte kan skaffas fram av parterna i förfarandet, samlar in bevisning på eget initiativ när domstolen har rätt att göra detta enligt civilprocesslagen etc.).

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

En domstol får avvisa bevisning om

- bevisningen är otillåtlig,
- bevisningen inte bekräftar eller motbevisar faktiska omständigheter som är relevanta för målet (artikel 180 i civilprocesslagen),
- bevisningen kunde ha lagts fram tidigare och ett senare framläggande därför kan försena förfarandet (artikel 181.2 i civilprocesslagen).

Varje handling eller annan bevisning som ligger till grund för kärandens påståenden, bevis på att en domstolsavgift har betalats och ansökningar om krav på bevisning som käranden inte kan inge, med angivande av skälen till varför bevisningen inte kan inges, bör bifogas stämningsansökan för att kunna godtas av domstolen (artikel 135 i civilprocesslagen).

Det bör även noteras att en appellationsdomstol inte godtar ny bevisning som kunde ha ingetts till en domstol i första instans, med undantag av i mål där en domstol i första instans felaktigt vägrade att godta bevisningen eller om behovet av att inge bevisning uppkom först senare (artikel 314 i civilprocesslagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Enligt definitionen i civilprocesslagen avses med bevisning i tvistemål alla faktiska uppgifter som ligger till grund för en domstols prövning enligt det lagstadgade förfarandet av huruvida de omständigheter som har anförts till stöd för parternas käromål och svaromål föreligger eller inte föreligger, liksom andra omständigheter som är relevanta för att kunna avgöra målet på ett rättvist sätt. Dessa uppgifter kan inhämtas med hjälp av utsagor från parterna eller tredje man (direkt eller via deras företrädare), vittnesmål, skriftlig bevisning, materiell bevisning, besiktningsprotokoll och sakkunnigutlåtanden.

Lagligt anskaffade fotografier, bild- och ljudinspelningar kan också användas som bevisning.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I artiklarna 192–217 i civilprocesslagen anges följande regler för att inhämta bevisning från vittnen och sakkunnigvittnen:

Vittnesförhör

Varje vittne kallas att inställa sig inför domstolen och förhörs separat. Vittnen som ännu inte förhörts får inte vistas i rättssalen under förhandlingen. Vittnen som har förhörts måste stanna kvar i rättssalen tills förhandlingen har avslutats. På begäran av ett förhört vittne får domstolen tillåta vittnet att lämna rättssalen efter att parterna i förfarandet har framfört sina synpunkter.

Ett vittne kan förhöras på plats om denne efter att ha blivit kallad inte kan inställa sig inför domstolen på grund av sjukdom, hög ålder, funktionsnedsättning eller något annat starkt skäl som erkänts av en domstol och en deltagare i förfarandet som begärde att vittnet skulle kallas inte kan garantera att vittnet kommer att inställa sig inför domstolen.

Domstolen måste identifiera vittnet och förklara vittnets rättigheter och skyldigheter, samt dennes ansvarsskyldighet om vederbörande bryter den ed denne svurit eller underlåter att fullgöra eller inte på ett korrekt sätt fullgör någon av sina plikter.

Innan ett vittne förhörs ska vederbörande svära en ed genom att placera en hand på Litauens författning (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) och uttala följande: "Jag, (fullständigt namn), svär på heder och samvete, att jag ska säga hela sanningen och intet förtiga, tillägga eller förändra." Ett edsvuret vittne ska underteckna texten till eden. Den underskrivna eden bifogas handlingarna i målet.

Efter att ha fastställt vittnets relation till parterna och tredje man och andra omständigheter som är relevanta för bedömningen av deras bevisning (vittnets utbildning, yrke etc.) ber domstolen vittnet att för domstolen berätta allt det vet om målet och avstå från att lämna upplysningar om vittnet inte kan ange källan.

Efter att ett vittne har vittnat kan frågor ställas till vittnet. Ett vittne förhörs först av den person som begärde att vittnet skulle kallas och av en företrädare för den personen. Vittnet förhörs sedan av andra deltagare i förfarandet. Ett vittne som domstolen själv har kallat förhörs först av käranden. Domaren ska lämna ledande frågor och frågor som är irrelevanta för målet utan beaktande. Domaren har rätt att ställa frågor när som helst under vittnesförhöret.

Vid behov får domstolen, på begäran av en deltagare i förfarandet eller på eget initiativ, förhöra ett vittne på nytt vid samma förhandling, kalla det förhörda vittnet att vittna vid en annan förhandling vid samma domstol eller konfrontera vittnen med varandra.

Om det är omöjligt eller svårt att förhöra ett vittne i domstol har den domstol som prövar ett mål i undantagsfall rätt att pröva ett skriftligt vittnesmål om detta enligt domstolens uppfattning och med beaktande av vittnets identitet och de materiella omständigheter som är föremål för vittnesmålet inte kommer att försvåra fastställandet av de viktigaste faktiska omständigheterna i målet. På initiativ av en av parterna får ett vittne kallas till ett ytterligare domstolsförhör om detta är nödvändigt för att i mer detalj fastställa de faktiska omständigheterna i målet. Innan vittnet avger sitt vittnesmål måste han eller hon underteckna texten till den ed som anges i artikel 192.4 i civilprocesslagen. Vid undertecknandet varnas vittnet också för att det är brottsligt att avge falskt vittnesmål. Ett skriftligt vittnesmål måste avges i närvaro av en notarie och bestyrks av notarien.

Sakkunnigförhör

Ett sakkunnigutlåtande läses upp vid en domstolsförhandling. Innan sakkunnigutlåtandet läses upp måste den sakkunnige (de sakkunniga) som avger utlåtandet och deltar i domstolsförhandlingen svära en ed genom att placera handen på Litauens författning och säga följande: "Jag, (fullständigt namn), svär att på heder och samvete att fullgöra mitt uppdrag som sakkunnig och att avge ett opartiskt och motiverat sakkunnigutlåtande grundat på min samlade sakkunskap." Om ett förhör genomförs utanför en domstolsförhandling utgör lydelsen av den ed som den sakkunnige har undertecknat en viktig del av sakkunnigutlåtandet. Sakkunniga som är upptagna i förteckningen över domstolssakkunniga i Republiken Litauen (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*), och som avlade ed när de togs upp i den förteckningen, behöver inte avlägga ed inför domstolen och anses ha varnats om att de kan straffas om avger falska vittnesmål och utsagor.

En domstol har rätt att be en sakkunnig att muntligen förklara sitt utlåtande. Den muntliga förklaringen av ett sakkunnigutlåtande förs till protokollet från domstolsförhandlingen.

Sakkunniga kan uppmanas att besvara frågor eller komplettera sitt sakkunnigutlåtande. Den person som begär att en sakkunnig ska utses är den som först ges möjlighet att ställa frågor till den sakkunnige. Den sakkunnige kan sedan frågas ut av andra deltagare i förfarandet. Om en sakkunnig utses av domstolen på dess eget initiativ är käranden den som först ges möjlighet att ställa frågor till en sakkunnig.

Domare har rätt att ställa frågor till en sakkunnig när som helst under förhöret med den sakkunnige.

Ett sakkunnigutlåtande avges endast på begäran av en domstol (och måste inges skriftligen i form av en sakkunnigrapport). En sakkunnigrapport måste innehålla en detaljerad beskrivning av den undersökning som har genomförts, de slutsatser som dragits och motiverade svar på de frågor som domstolen ställt.

Om en domstol begär ett sakkunnigutlåtande utan en sakkunnigrapport betraktas sakkunnigutlåtandet som skriftlig bevisning ingiven av en sakkunnig (på samma sätt som andra deltagare i förfarandet) eller som bevisning som begärs av domstolen enligt det förfarande som anges i civilprocesslagen.

I artikel 198 i civilprocesslagen anges följande regler för ingivande av skriftlig bevisning:

Skriftlig bevisning får inges av deltagare i förfarandet eller begäras av en domstol i enlighet med det förfarande som anges i lagen.

Skriftlig bevisning måste inges i den form som föreskrivs i civilprocesslagen. Det innebär att en deltagare i förfarandet som styrker innehållet i en rättegångshandling med skriftlig bevisning måste bifoga original eller kopior (digitala kopior) som har bestyrkts av en domstol, en notarie (eller annan person som är bemyndigad att utföra notarieuppgifter), en advokat som deltar i förfarandet eller den person som utfärdade (mottog) handlingen. En domstol får, på eget initiativ eller på begäran av en part i förfarandet, kräva att originalhandlingarna ska inges. En begäran från en deltagare i förfarandet om att originalhandlingar ska inges ska läggas fram tillsammans med deras käromål, genkäromål, svaromål eller andra inlagor från deltagare i rättegången. Deltagare i förhandlingen får inge en sådan begäran vid en senare tidpunkt om domstolen finner att skälen till varför inte begäran ingavs tidigare är övertygande eller om beviljandet av den aktuella begäran inte kommer att försena avgörandet av målet. I de fall endast en del av en handling är kopplad till innehållet i inlagor får endast de relevanta delarna (citat eller utdrag) inges till domstolen.

Alla inlagor och bilagor till dessa måste inges till domstolen på litauiska, förutom i de undantagsfall som anges i lagstiftningen. Om de deltagare i förfarandet som ska delges inlagan inte förstår litauiska måste översättningar av dessa handlingar till ett språk som de förstår inges till domstolen. Om de handlingar som ska inges enligt lag ska översättas till ett främmande språk måste deltagarna i förfarandet inge bestyrkta översättningar av handlingarna till domstolen i enlighet med vedertagen rättspraxis.

Originalhandlingar i en ärendeakt kan på begäran av dem som ingav handlingarna återsändas till dessa. I så fall ska kopior på den handling som ska återsändas, bestyrkta i enlighet med det lagstadgade förfarandet, behållas i ärendeakten.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Enligt artikel 197 i civilprocesslagen får handlingar som utfärdats av statliga och kommunala myndigheter, och som har godkänts av personer bemyndigade av staten inom ramen för dess behörighet och i enlighet med de villkor som gäller för den aktuella typen av handlingar, betraktas som officiell skriftlig bevisning och ska tillmätas större beviskraft. Faktiska omständigheter som anges i officiell skriftlig bevisning anses fullt bevisade ända tills de motbevisas av annan bevisning i förfarandet, med undantag av vittnesmål. Ett förbud mot användningen av vittnesmål gäller inte om detta skulle strida mot principerna om god tro, rättvisa och billighet. Andra handlingar och rättsakter kan också tillmätas samma bevisvärde som officiell skriftlig bevisning.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Omständigheter som enligt lag måste styrkas med ett visst bevismedel kan inte styrkas med något annat bevismedel (artikel 177.4 i civilprocesslagen).

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

En person som kallats att vittna måste inställa sig inför domstolen och avge ett sanningsenligt vittnesmål. En person som kallats att vittna kan enligt lag straffas för underlåtelse att fullgöra vittnesplikten (artikel 191), dvs. kan bötfällas.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Ett vittne kan vägra att vittna om vittnesmålet utgör bevisning mot vittnet, familjemedlemmar eller nära släktingar.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om vittnen, sakkunniga eller tolkar uteblir från en domstolsförhandling ska domstolen fråga deltagarna i förfarandet om målet kan prövas i dessa vittnens, sakkunnigas eller tolkars utelägenhet och fatta beslut om att fortsätta eller skjuta upp domstolsförhandlingen. Om ett vittne, en sakkunnig eller en tolk som kallats att inställa sig uteblir från domstolsförhandlingen utan giltigt skäl kan de tvingas betala upp till ett tusen litauiska litas (LTL) i böter. Ett vittne kan även tvångshämtas till domstolen med stöd av ett domstolsavgörande (artikel 248 i civilprocesslagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Följande personer får inte höras som vittnen:

- Ombud i civil- och förvaltningsrättsliga förfaranden eller försvarare i straffrättsliga förfaranden, om omständigheter som de fått reda på i sin egenskap av ombud eller försvarare.
- Personer som är oförmögna att förstå omständigheter som är relevanta för målet eller avge ett rättvisande vittnesmål på grund av fysiska eller mentala funktionsnedsättningar.
- Präster, om omständigheter som de har fått reda på under bikt.
- Vårdpersonal, om omständigheter som omfattas av tystnadsplikt.
- Medlare, om omständigheter som de har fått reda på under ett förlikningsförfarande.

Andra personer kan också anges i lag.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Efter att ha fastställt vittnets förhållande till parterna, tredje man och andra omständigheter som är relevanta för bedömningen av ett vittnesmål (vittnets utbildning, yrke etc.) ber domstolen vittnet att för domstolen berätta allt det vet om målet och avstå från att lämna upplysningar om vittnet inte kan ange källan.

Efter att ett vittne har vittnat kan frågor ställas till vittnet. Ett vittne förhörs först av den person som begärde att vittnet skulle kallas och av en företrädare för den personen, och sedan av andra deltagare i förfarandet. Ett vittne som domstolen själv har kallat förhörs först av käranden. Domaren ska lämna ledande frågor och frågor som är irrelevanta för målet utan beaktande. Domaren har rätt att ställa frågor när som helst under vittnesförhöret. Vid behov får domstolen, på begäran av en deltagare i förfarandet eller på eget initiativ, förhöra ett vittne på nytt vid samma förhandling, kalla det förhörda vittnet att vittna vid en annan förhandling vid samma domstol eller konfrontera vittnen med varandra.

Om det är omöjligt eller svårt att förhöra ett vittne i domstol har den domstol som prövar ett mål i undantagsfall rätt att pröva ett skriftligt vittnesmål om detta enligt domstolens uppfattning och med beaktande av vittnets identitet och de materiella omständigheter som är föremål för vittnesmålet inte kommer att försvåra fastställandet av de viktigaste faktiska omständigheterna i målet. På initiativ av en av parterna får ett vittne kallas till ett ytterligare domstolsförhör om detta är nödvändigt för att i mer detalj fastställa de faktiska omständigheterna i målet. Innan vittnet avger sitt vittnesmål måste han eller hon underteckna texten till den ed som ska sväras. Ett skriftligt vittnesmål måste avges i närvaro av en notarie och bestyrks av notarien.

Att parterna i förfarandet deltar i domstolsförhandlingar och vittnesförhör på plats kan säkerställas med hjälp av informationsteknik och elektronisk kommunikationsteknik (via videokonferenser, telefonkonferenser etc.). När sådan teknik används i enlighet med det förfarande som justitieministern fastställt måste man se till att deltagarna i förfarandet går att identifiera på ett tillförlitligt sätt och att uppgifterna (bevisningen) registreras och inges på ett objektivt sätt.

Därutöver ger artikel 803 i civilprocesslagen möjlighet för domstolar i Litauen att anmoda en domstol i en annan stat att använda kommunikationsteknik (videokonferenser, telefonkonferenser etc.) vid bevisupptagningen.

3 Bevisvärdering

En domstol värderar bevisningen i ett förfarande utifrån sin egen övertygelse grundat på en omfattande och opartisk prövning av de faktiska omständigheter som åberopats i förfarandet och i enlighet med lagen.

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Faktauppgifter fastställs med hjälp av utsagor från parterna och tredje man (direkt eller via deras företrädare), vittnesmål, skriftlig bevisning, materiell bevisning, besiktningsprotokoll, sakkunnigutlåtanden, lagligt erhållna fotografier, bild- och ljudinspelningar och andra bevis. Faktauppgifter som utgör en statshemlighet eller omfattas av tystnadsplikt kan inte användas som bevisning i civilrättsliga förfaranden innan sekretessen har hävts i enlighet med det lagstadgade förfarandet. Uppgifter som mottagits under ett förlikningsförfarande kan inte användas i civilrättsliga förfaranden, förutom i de mål som anges i lagen om förlikning i tvistemål.

Det bör också påpekas att i enlighet med artikel 185 i civilprocesslagen måste en domstol värdera bevisningen i ett förfarande i enlighet med sin egen övertygelse grundat på en omfattande och opartisk prövning av de faktiska omständigheter som åberopats i förfarandet och i enlighet med lagen. Ingen bevisning får ha en förutbestämd verkan på en domstol, förutom om detta anges i civilprocesslagen.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja (se punkt 2.4).

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 21/11/2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Bevisbörda
    - 1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?
    - 1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?
    - 1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?
  - 2 Bevisupptagning
    - 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
    - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
    - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
    - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
    - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
    - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
    - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
    - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
    - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
    - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
    - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
    - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

I luxemburgsk rätt är principen att den som kräver att en förpliktelse ska uppfyllas måste bevisa att det finns en sådan. Omvänt måste den som anser sig ha uppfyllt förpliktelsen bevisa att betalning skett eller att en annan omständighet föreligger som befriar honom från förpliktelsen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

I luxemburgsk rätt förekommer i vissa fall presumtioner som befriar en person från att behöva bevisa en omständighet som är omöjlig eller mycket svår att bevisa. Presumtioner är slutsatser om en okänd omständighet som lagen eller domstolen drar utifrån en känd omständighet.

Lagstiftaren skiljer mellan två typer av presumtioner: Dels legalpresumtionen, som genom en speciell lag är knuten till vissa handlingar eller omständigheter, dels presumtioner som inte anges i lag utan som domstolen får bedöma. Dessa presumtioner måste vara strikta, exakta och konsekventa.

I allmänhet kan presumtioner motbevisas. Till exempel presumeras det att mammans make är pappa till ett barn som fötts inom äktenskapet, men en negativ faderskapstalan kan ändå väckas.

Det finns också presumtioner som inte kan kullkastas, vilket är ovanligare. Sådana presumtioner går inte att motbevisa.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Bedömningen av omständigheterna i ett ärende lämnas helt åt domstolen. I tveksamma fall kontrollerar domstolen om det finns strikta, exakta och konsekventa indicier och godtar eller avvisar bevisningen beroende på hur trovärdiga de påstådda omständigheterna är.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Domstolen kan vidta åtgärder för bevisupptagning på en parts begäran. Den kan också besluta om utredningsåtgärder på eget initiativ i vissa fall.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Domstolen underrättar den sakkunnige som utsetts om uppdragets omfattning och innehåll. Den sakkunnige kallar de parter och tredje man som ska höras vid bevisupptagningen. Enligt den kontradiktoriska principen, som innebär att ingen får dömas ohörd, hålls bevisupptagningen i parternas närvaro.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen kan besluta om bevisupptagning närhelst den inte har tillräckligt underlag för att fatta beslut.

Domstolen kan endast besluta om bevisupptagning om den part som påstår att ett förhållande föreligger inte har tillräckliga bevis för att styrka detta. Beslut om bevisupptagning får dock aldrig fattas som kompensation för en parts bristfälliga bevisföring.

Domstolen måste begränsa valet av åtgärder till vad som är nödvändigt för att, på enklast och billigast sätt, lösa tvisten.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

De olika bevismedlen är skriftliga bevis, vittnesmål, presumtioner, erkännanden och vittnesmål under ed.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

- Bevismedel som används för att ta upp vittnesmål från vittnen och utlåtanden från sakkunniga:

När vittnesförhör är tillåtet kan domstolen låta tredje man yttra sig i syfte att belysa de omtvistade omständigheter som de personligen har kunskap om. Detta sker med intyganden eller vid förhör beroende på om det sker skriftligt eller muntligt.

Domstolen får fritt anlita en sakkunnig i de fall där bedömningen av en tvistefråga kräver särskild fackkunskap. Rätten kan inhämta yttranden, faktauppgifter eller utlåtanden för att belysa ärendet. Om utlåtandet inte kräver en skriftlig redogörelse kan domstolen tillåta den sakkunnige att göra en muntlig framställning inför rätten. Utlåtanden protokollförs och undertecknas av domaren och justitiesekreteraren.

- Regler för skriftlig bevisning och skriftliga rapporter eller sakkunnigutlåtanden:

Skriftliga bevis:

En part som hänvisar till en handling är skyldig att överlämna den till alla andra parter i processen. Överlämnandet sker mot mottagningsbevis eller genom inlämning till domstolens kansli. Överlämnandet av handlingar bör ske frivilligt.

Sakkunnigas rapporter eller utlåtanden:

Den sakkunnige lämnar en rapport till domstolskansliet. Även om det finns flera sakkunniga framställs endast en rapport. Om det finns meningsskiljaktigheter anger var och en sin uppfattning. Om den sakkunnige inhämtat synpunkter från någon annan sakkunnig inom ett helt annat fackområde, fogas utlåtandet allt efter omständigheterna till förhandlingsprotokollet eller akten.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Vissa bevismedel har större bevisvärde än andra:

- En officiell handling är en handling som upprättas av en offentlig tjänsteman (notarie, stämningsman) under tjänsteutövning. Den förblir giltig till dess att handlingens äkthet bestrids.
- En privat handling är en handling som upprättas av parterna själva, utan medverkan av en offentlig tjänsteman, och som endast parterna undertecknar. Den förblir giltig till dess att den motbevisas.

- Vittnesmål och övriga bevismedel värderas fritt av domstolen.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Det krävs skriftlig bevisning för att styrka en rättslig handling (avtal) som avser ett värde över 2 500 euro. Fri bevisning gäller däremot för att styrka en rättslig omständighet (till exempel en olycka).

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ett vittne är enligt lag skyldigt att vittna för att bidra till att få fram sanningen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Personer som kan påvisa legitima skäl kan undantas från vittnesplikten. Föräldrar eller anförvanter i rakt upp- eller nedstigande led till en av parterna eller dennes make (även frånskilda) kan vägra att vittna.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Vittnen som uteblir kan stämmas inför rätta på egen bekostnad om det bedöms nödvändigt att höra dem. Vittnen som uteblir och vittnen som utan legitima skäl vägrar att lämna skriftligt vittnesmål eller höras muntligen under ed kan dömas till böter på mellan 50 och 2 500 euro.

Ett vittne som kan visa att han/hon inte kunde inställa sig på den fastställda dagen kan befrias från böter och delgivningskostnader.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vem som helst kan höras som vittne, med undantag för personer som är obehöriga att vittna inför domstol.

Personer som inte kan vittna kan emellertid höras under samma förhållanden, dock utan att avlägga ed. Släktingar i rakt nedstigande led får aldrig höras om omständigheter som åberopas av makar till stöd för ett yrkande om äktenskapsskillnad eller hemskillnad.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

- Domstolens och parternas roller vid vittnesförhör

Domstolen hör vittnena ett och ett och i den ordning som domstolen bestämmer. Vittnesförhören äger rum i närvaro av parterna eller dem som kallats. Vittnena får inte läsa upp en nedskrivna berättelse.

Domstolen kan höra eller fråga ut vittnena om de omständigheter som omfattas av den bevisning som är godkänd enligt lag, även om dessa omständigheter inte har angetts i beslutet om att hålla förhöret. Domstolen kan höra vittnen på nytt, konfrontera dem med varandra eller med parterna och eventuellt höra vittnen i närvaro av en sakkunnig.

Parterna får inte avbryta eller försöka påverka vittnena och inte heller ställa frågor direkt till dem. Om de inte följer dessa regler kan de tvingas avlägsna sig. Om parterna har frågor till vittnet ställer domstolen dessa frågor efter förhöret, om det bedöms nödvändigt.

- Videokonferenser och andra tekniska hjälpmedel

Rådets förordning (EG) nr 1206/2001 av den 28 maj 2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur syftar till att förbättra, påskynda och förenkla samarbetet mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om upptagning och hantering av bevis. Det finns inga särskilda bestämmelser för videokonferenser i luxemburgsk rätt. Artiklarna i den nya civilprocesslagstiftningen om vittnesförhör, domstolens egen bevisupptagning och parternas personliga inställelse är tillämpliga. Domstolarna är utrustade med det nödvändiga tekniska materialet. På fastställd tidpunkt för videokonferensen närvarar en domare, en justitiesekreterare, en tolk och en sakkunnig.

Domstolen kan ta upp hela eller delar av förhöret på ljud- eller videoband. Upptagningen förvaras på domstolens kansli. Parterna kan begära att på egen bekostnad få en kopia eller en utskrift av upptagningen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Domstolen beaktar inte bevis som skaffats fram olagligen, t.ex. med hjälp av en dold kamera eller genom att ett telefonsamtal spelas in utan samtalspartnerns vetskap.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Parternas egna utsagor vid rättegången saknar i princip bevisvärde.

Länkar

<http://www.legilux.lu/>

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 26/04/2019

Bevisupptagning - Malta

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbörderegler ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
  - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
  - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
  - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
  - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
  - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
  - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
- 3 [Bevisvärdering](#)
  - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
  - 3.2 [Kan en parts utsaga användas som bevisning?](#)

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?

Enligt artikel 562 i *Code of Organisation and Civil Procedure* åligger ansvaret för att bevisa en omständighet alltid den part som åberopar omständigheten.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ja, dessa bestämmelser finns i artikel 627 och följande artiklar i *Code of Organisation and Civil Procedure*. I artikel 627 anges de handlingar som inte kräver något äkthetsintyg. Det gäller till exempel

- rättsakter som antagits av Maltas regering, undertecknade av ministern eller chefen för den avdelning som har utarbetat dem eller – i dennes frånvaro – den biträdande chefen, assistenten eller någon annan högre tjänsteman som har befogenhet att underteckna sådana rättsakter
- registren från avdelningar inom Maltas regering
- alla offentliga lagar som undertecknats av behöriga myndigheter och offentliggjorts i *Government Gazette (Maltas officiella tidning)*
- rättsakter som antagits av Maltas regering, tryckts enligt regeringens bemyndigande och vederbörligen offentliggjorts
- akter och register från Maltas domstolar och kyrkodomstolar
- intyg från det offentliga registreringskontoret och fastighetsregistret
- vittnesmål som utarbetats efter bemyndigande från *Civil Court, First Hall*
- andra handlingar som anges i *Merchant Shipping Act* (bland annat registreringsintyg som har undertecknats av justitiesekreteraren eller någon annan bemyndigad tjänsteman samt anteckningar på registreringsintyget som har undertecknats av justitiesekreteraren eller någon annan bemyndigad tjänsteman).

Det finns andra handlingar vars innehåll inte omfattas av någon bevisbörda. Deras äkthet måste dock bevisas. Det gäller följande handlingar:

- Handlingar och register från alla instanser eller offentliga organ som regeringen godkänt eller erkänt enligt lag.
- Församlingshandlingar och register över födslar, äktenskap och dödsfall samt åtgärder som vidtagits enligt lag i närvaro av en församlingspräst.
- Handlingar och register hos notarier på Malta.
- Handlares lagstadgade bokföring, men bara i fråga om avtal och affärstransaktioner.
- Mäklares lagstadgade register i fråga om parter i affärsavtal.

Innehållet i dessa typer av handlingar kan motbevisas.

I kapitel 16 i *Laws of Malta (Civil Code)* fastställs dessutom presumtionen att ett barn som föds inom äktenskapet är barn till mammans make. Denna presumtion kan kullkastas med hjälp av en edsvuren förklaring i *Civil Court (Family Section)* samt bevis för att antagandet är felaktigt.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

För att domstolen ska kunna avkunna dom i tvistemål måste den anse att bevisningen är tillräcklig och tungt vägande.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Alla parter i ett mål kan vittna, oavsett eget intresse. Vittnesmålet kan ske antingen på egen begäran, på begäran av en annan part i målet eller på uppmaning av domstolen. När det rättsliga förfarandet inleds med en edsvuren ansökan ska man upprätta en lista över vittnen. En sådan lista ska också upprättas tillsammans med det edsvurna svaromålet. En part som vill kalla in ett vittne som inte finns på listan måste först lämna in en ansökan.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om ansökan om bevisupptagning godkänns kallas vittnena in för att avlägga vittnesmål inför domstolen. Det går att göra en muntlig ansökan om att kalla in vittnen hos *Court of Magistrates (Inferior Jurisdiction)* på Malta eller Gozo.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen får avslå en parts ansökan om bevisupptagning om vittnet i fråga är advokat, juridiskt ombud (*legal procurator*) eller präst. Dessutom kan en person som närvarar vid en förhandling normalt sett inte vittna i samma mål. Domstolen får dock göra undantag från denna regel om det finns goda skäl. Det finns också särskilda bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot att sprida hemliga och konfidentiella upplysningar. Ansökan om bevisupptagning kan dessutom avslås om domstolen anser att vittnet är irrelevant.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns tre typer av bevismedel: handlingar, muntliga vittnesmål på plats och edsvurna utsagor.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Normalt sker vittnesmål vid öppna domstolsförhandlingar och med vittnet på plats. Men lagen tillåter även andra former av bevisupptagning:

- En edsvuren utsaga kan inhämtas både från vittnen som bor på Malta och utomlands.
- Om en person står i begrepp att lämna Malta eller är så sjuk eller gammal att han eller hon riskerar att dö eller bli oförmögen att avlägga vittnesmål innan målet tas upp till rättegång eller inte kan närvara vid rättegången, kan domstolen utse ett domstolsbiträde som tar upp vittnesmålet på plats. Domstolsbiträdet antecknar frågorna och svaren och vittnet skriver sin namnteckning eller ett kryss under vittnesmålet.
- Domstolen kan också utse en extradomare (*Supplementary Judge*) för att höra ett särskilt vittne, om vittnet inte kan lämna sitt hem på grund av sin höga ålder.
- Om ett vittne bor utomlands kan en advokat begära att vittnet ska höras. Den part som begärt vittnesförhöret ska skriva ner frågor och lämna in namn och adress till den person som ska närvara i hans ställe under förhöret.
- Om domstolen anser det lämpligt får den tillåta att vittnesmålet tas upp i form av en ljud- eller videoinspelning.
- Domstolen kan ge juridiskt sakkunniga befogenhet att hålla vittnesförhör och ta upp ed.

De får i så fall använda samma metoder som domstolen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Alla bevismedel har samma värde.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Nej, men man ska alltid lägga fram det bästa beviset.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja, enligt lagen är alla inkallade vittnen skyldiga att vittna. Vittnen kan dock inte tvingas att svara på frågor som kan leda till att de åtalas.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Makar till parterna i ett mål är behöriga att vittna och kan vara skyldiga att avlägga vittnesmål på begäran av någon av parterna. Han eller hon kan dock inte tvingas att röja uppgifter som lämnats av maken/makan i förtroende under äktenskapet eller svara på frågor som kan leda till att maken/makan åtalas.

Uppgifter som lämnats i förtroende till advokater, juridiska ombud eller präster behöver inte heller röjas. Men om advokaten eller det juridiska ombudet får tillåtelse av sin klient eller om prästen får tillåtelse av den person som har biktat sig, kan de förhöras om omständigheter som har kommit till deras kännedom (förutsatt att det finns ett samtycke). Advokaten och det juridiska ombudet får då röja det som klienten berättat om ärendet och prästen det som han fått kännedom om under bikten.

Om inte domstolen har beordrat ett förhör kan inte revisorer, läkare, socialarbetare, psykologer eller äktenskapsrådgivare frågas ut om uppgifter som en klient yppat under tystnadsplikt eller om uppgifter som de har fått kunskap om under sin yrkesutövning. Tolkar som får kännedom om konfidentiella uppgifter omfattas också av sekretesskrav.

Ett vittne som är bundet av tystnadsplikt får inte röja hemliga och konfidentiella upplysningar, utom i särskilda fall enligt gällande lag.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett behörigt inkallat vittne inte infinner sig i domstolen gör han sig skyldig till "domstolstrots". Domstolen ska i sådana fall bötfälla vittnet. Domstolen kan också beordra att vittnet ska eskorteras eller gripas för att avge sitt vittnesmål inför domstol. Böterna kan dock dras tillbaka om vittnet kan ge goda skäl till sin frånvaro.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla personer som är vid sina sinnens fulla bruk kan inkallas som vittnen om det inte finns några invändningar mot deras behörighet. En person har alltid rätt att vittna, oavsett ålder, under förutsättning att han eller hon förstår att man inte får avlägga ett falskt vittnesmål.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen kan när som helst under förhöret ställa frågor till vittnet som den anser nödvändiga eller ändamålsenliga. Alla parter i ett mål kan vittna, oavsett eget intresse. Vittnesmålet kan ske antingen på egen begäran, på begäran av en annan part i målet eller på uppmaning av domstolen.

I mål med minderåriga hör domaren normalt den minderåriga bakom lyckta dörrar eller också sköts förhöret av en särskild barnadvokat.

Vittnen som inte bor på Malta kan höras via videokonferens.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om bevisningen inte har inhämtats på ett otillåtet sätt finns det inga restriktioner när det gäller att avkunna dom. Det enda undantaget är att domstolen i regel inte beaktar bevisning om omständigheter som vittnet fått kännedom om från andra personer eller omständigheter som uppgetts av andra parter som kan kallas in som vittnen och avlägga vittnesmål.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Ja

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 22/03/2017

Bevisupptagning - Nederländerna

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörd](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbördereglerna ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)

- 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

Den nederländska civilprocesslagen grundas på principen om att ”den som påstår något måste bevisa det”. Med andra ord ligger bevisbördan hos den som åberopar faktiska omständigheter eller rättigheter i rättsyften, och det är denne som måste styrka dessa omständigheter och rättigheter. Enligt vissa lagstadgade regler eller principer om skälighet eller rättvisa kan bevisbördan dock i vissa fall ligga hos någon annan.

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

De lagstadgade bevisreglerna i artiklarna 149–207 i civilprocesslagen *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) gäller i förfaranden som inletts efter en stämning eller en skriftlig ansökan, om inte typen av mål utgör hinder för detta. De är inte obligatoriska i interimistiska förfaranden, och de vanliga bevisreglerna gäller inte heller automatiskt i skiljeförfaranden. I skiljeförfaranden kan parterna dock komma överens om att tillämpa dessa regler.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Påståenden om faktiska omständigheter som görs av en av parterna och inte (i tillräcklig grad) motbevisas av motparten ska anses som bevisade av domstolen. Det finns dock ett undantag, nämligen situationer där detta skulle få rättsverkningar som inte alla parter kan utnyttja. I så fall kan domstolen kräva att bevisning läggs fram.

Påståenden som bygger på allmänt kända fakta eller omständigheter eller allmän erfarenhet behöver inte bevisas. Dessa kan användas av domstolen oavsett om de åberopats av parterna eller inte. Med ”allmänt kända fakta eller omständigheter” avses sådana fakta och omständigheter som varje normal person känner till eller kan känna till. Med ”allmän erfarenhet” avses orsakssamband som alla känner till. Inte heller de fakta som domstolen själv inhämtar under förfarandet (s.k. processuella fakta) behöver bevisas, eftersom dessa är kända.

I vissa fall anges en presumtion i lag. Vissa fakta om omständigheter anses så troliga att en part som åberopar dem inte behöver styrka dem med (ytterligare) bevisning. Domstolen kan även använda sig av allmän erfarenhet för att komma fram till en presumtion på grundval av vissa fakta som åberopas inför domstolen. I så fall har motparten möjlighet att motbevisa presumtionen. Det finns även ett antal specialfall. Ett exempel är att enligt vägtrafiklagen måste en bilist som kör på en cyklist eller fotgängare betala skadestånd, om de inte kan bevisa att olyckan berodde på *force majeure*. Ett annat exempel är när en arbetstagare begär skadestånd för en skada som det har fastställts skedde under hans eller hennes arbete. I så fall är arbetsgivaren skyldig att ersätta arbetstagaren för skadan, om det inte kan bevisas att det inte fanns några brister i den vård som krävdes eller att arbetstagaren gjort sig skyldig till bedrägligt beteende eller medveten vårdslöshet.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Det står domstolen fritt att bedöma den bevisning som läggs fram inför den, om inte annat föreskrivs i lag. Med detta undantag avse regler om tvingande beviskraft. I mål som omfattas av tvingande beviskraft är domstolen skyldig att godta vissa former av

bevisning som sanna, eller åtminstone erkänna deras bevisvärde. Även här finns en möjlighet att motbevisa vad som gjorts gällande.

Domstolarna kan endast grunda sina beslut på fakta som uppfyller bevisreglerna.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I vissa fall (bokföringskontroll, vittnesmål) lägger domstolen, på begäran av en av parterna, bevisbördan på den andra parten. Domstolen får även göra detta på eget initiativ (*ex officio*).

På begäran av en av parterna eller på domstolens eget initiativ kan domstolen på samma sätt förordna att ett sakkunnigutlåtande ska avges, eller att det ska göras en syn på plats. Det är domstolen som utser den sakkunnige, som avger ett utlåtande till domstolen, och det är domstolen som gör en syn på plats. Parterna är skyldiga att medverka vid upprättandet av sakkunnigutlåtanden.

Både vid ett sakkunnigutlåtande och en syn på plats har parterna rätt att framföra sina synpunkter och göra framställningar.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Den part som domstolen har tillåtit att lägga fram bevisning eller som har bevisbördan är skyldig att lägga fram bevisning för att styrka de fakta och/eller omständigheter som åberopas. Motparten kan alltid lägga fram motbevisning, om detta inte är förbjudet enligt lag.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen avvisar bevisning som inte är relevant i målet, som inte är tillräckligt specifik (för vag), som har inkommit för sent eller som är oseriös. Bevisning som lagts fram får inte avvisas på grundval av det resultat som den förväntas leda till.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I Nederländerna tillämpas fri bevisföring, dvs. bevisning kan i princip läggas fram i vilken lämplig form som helst, om inte annat föreskrivs i lag. I lagstiftningen anges en rad olika bevismedel (icke-uttömmande förteckning):

- officiella handlingar och domar,
- bokföringskontroll, register och handlingar,
- vittnesmål,
- skriftliga eller muntliga sakkunnigutlåtanden,
- syn på plats.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevisning i form av vittnesmål måste vara tillåtet i lagstiftningen och avges på begäran av en av parterna eller åläggs en av parterna på domstolens eget initiativ. Parterna kan också avge vittnesmål (se punkt 3 nedan). Om vittnesmål ska avges är det parterna som kallar vittnena.

Bevisningen avges i form av ett vittnesmål. Bevisningen tas upp genom att ett muntligt vittnesmål avges vid domstolsförhandlingen. En vittnesutsaga tillåts endast som bevisning om utsagan rör fakta som vittnet har personlig kännedom om. En part som begär att få avlägga vittnesmål medges detta om de fakta som ska bevisas är stridiga och vittnesmålet kan bidra till att avgöra målet.

På begäran av en av parterna eller på domstolens eget initiativ kan sakkunniga avge ett skriftligt eller muntligt utlåtande (artikel 194 i civilprocesslagen). Vid ett skriftligt utlåtande fastställer domstolen en tidsfrist för när detta ska inges. Vid ett muntligt utlåtande vittnar den sakkunnige på den dag som avsatts för förhandling.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det görs skillnad mellan bindande och icke bindande bevisning. Vid bindande bevisning är domstolen skyldig att godta bevisningen som sann eller erkänna bevisvärdet i den formen av bevisning i enlighet med lagstiftningen. Motbevisning kan också läggas fram vid bindande bevisning, om inte annat föreskrivs i lag. Officiella handlingar och domar från brottmålsdomstolar är exempel på bindande bevisning. Domstolen får själv bedöma bevisvärdet hos icke-tvingande bevisning.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I vissa fall räcker en skriftlig handling som bevisning. Ibland är den skriftliga handlingen även nödvändig för att en viss rättighet ska föreligga. Ett exempel på detta är ett äktenskapsförord eller ett testamente. Bevis på att det finns ett äktenskapsförord eller ett testamente som upprättats av en notarie tillhandahålls genom att man lämnar in en notariehandling. En s.k. kodicill kan också användas som bevisning. En kodicill är ett handskrivet, daterat och underskrivet tillägg till ett testamente där testatorns önskemål anges. Önskemålen kan avse testamentet av bl.a. kläder, personligt lösöre, smycken och vissa angivna hushållsartiklar och böcker (artikel 97 i civillagen (*Burgerlijk Wetboek*)). En kodicill behöver inte valideras i en notariehandling.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Grundprincipen är att alla som kallats att vittna är skyldiga att vittna. Skyldigheten innebär att vittnet måste inställa sig till domstolsförhandlingen och säga sanningen när han eller hon avger sitt vittnesmål.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Under vissa omständigheter kan en person befrias från skyldigheten att vittna.

Undantagna från vittnesplikten är för det första närstående till parterna. Med närstående avses partens (f.d.) makar eller (f.d.) registrerade partner, en parts biologiska och ingifta släktingar, eller den personens make eller registrerade partner intill andra led – föräldrar, barn, far- eller morföräldrar, barnbarn, syskon.

Vittnen kan även återopa undantaget när de besvarar specifika frågor som gör att vittnet eller en biologisk eller ingift släkting i uppstigande eller nedstigande led eller i sidoledd i andra eller tredje led, eller den personens (f.d.) make eller (f.d.) registrerade partner, riskerar att åtalas (artikel 165.3 i civilprocesslagen).

Det finns även ett funktionsbaserat undantag. Detta kan återopas av personer som på grund av sitt yrke eller sin ställning (präster, doktorer, advokater och notarier) har tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett vittne i ett rekommenderat brev har kallats att inställa sig i en rättegång och underlåter att göra detta får domstolen på begäran av den berörda parten fastställa ett datum när vittnet får stämmas (delgivning av exekutionstjänsteman). Om vittnet fortfarande underlåter att inställa sig kan domstolen förordna om hämtning av polis. Om ett vittne inställer sig men vägrar att yttra sig får den relevanta parten begära att domstolen frihetsberövar honom eller henne för domstolstrots. Den ansökande parten måste sedan betala kostanden för frihetsberövandet. Domstolen förordnar endast om frihetsberövande om den anser att detta är motiverat för att få fram sanningen.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

I grunden är alla skyldiga att avge vittnesmål, med undantag av personer som har rätt att återopa undantaget (se svaret på fråga 2.9).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen förhörs och utfrågas av domstolen. Domstolen förhör vart och ett av vittnena utan närvaro av de andra vittnen som kallats att vittna vid samma förhandling, men som ännu inte har vittnat, med undantag av en part som vittnar. Parter och deras advokater kan också ställa frågor till vittnet. Domstolen får, på eget initiativ eller på begäran av en av parterna, konfrontera vittnen med varandra eller med parterna. Efter att vittnet har vittnat får domstolen ställa frågor till parterna, och parterna får ställa frågor till varandra.

De nederländska bevisreglerna innehåller inga särskilda bestämmelser om videokonferenser. Det finns dock inget i den nederländska lagstiftningen som utgör hinder för detta förfarande, och det finns inga praktiska hinder för att genomföra videokonferenser. Det är upp till domstolen att fatta beslut i frågan.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Olaglig bevisning kan delas upp i bevisning som skaffats fram på olagligt sätt och bevisning som använts på ett olagligt sätt. Om bevisningen har skaffats fram på ett olagligt sätt innebär detta inte att själva användningen alltid är olaglig. Det är alltid upp till domstolen att besluta huruvida bevisningen bör betraktas som olaglig.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Parter kan höras som parter i målet, men i så fall behandlas deras utsagor inte som bevisning till förmån för den part som hörs som vittne, om inte vittnesmålet är tänkt att komplettera och förtydliga ofullständig bevisning (artikel 164.2 i civilprocesslagen).

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 26/11/2018

Bevisupptagning - Österrike

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbörderegler ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
  - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
  - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
  - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
  - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
  - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
  - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
- 3 [Bevisvärdering](#)
  - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
  - 3.2 [Kan en parts utsaga användas som bevisning?](#)

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?

Huvudprincipen är att alla parter måste uppge de påstådda sakförhållanden som motiverar deras begäran och lämna lämpliga bevis för dessa (se § 226.1 och § 239.1 i den österrikiska civilprocesslagen (*Zivilprozessordnung* – ZPO)). Om saken förblir

oklart (s.k. *non liquet*-situation) måste domstolen ändå fatta ett avgörande. Det är då bevisbördereglererna kommer in i bilden. Varje part bär bevisbördan för att alla faktiska förutsättningar föreligger enligt den rättsregel som den åberopar. I normalfallet måste käranden lägga fram de sakförhållanden som ligger till grund för dennes talan, medan svaranden måste lägga fram de sakförhållanden som bevisar dennes invändningar. Därutöver bär käranden även bevisbördan för att villkoren för att inleda en rättegång är uppfyllda.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

De sakförhållanden som krävs för avgörandet måste bevisas, om de inte omfattas av bevislättnad. Det krävs inga bevis för erkända sakförhållanden (§ 266 och § 267 i ZPO), notoriska fakta (§ 269 i ZPO) eller legala presumtioner (§ 270 i ZPO).

Ett erkänt sakförhållande innebär att en part erkänner att motståndarens påstående är riktigt. Domstolen ska i princip betrakta alla erkända sakförhållanden som sanna och utan prövning lägga dem till grund för sin dom.

Ett notoriskt faktum är ett sakförhållande som är allmänt bekant (vilket innebär att ett stort antal personer känner till det eller att det när som helst utan svårighet kan konstateras på ett tillförlitligt sätt) eller känt för domstolen (vilket innebär att den berörda domstolen fått kunskap om det genom sitt eget arbete eller att det utan vidare kan konstateras vid en genomgång av handlingarna).

Domstolen ska på eget initiativ lägga notoriska fakta till grund för sin dom. Dessa behöver varken anföras eller bevisas.

En legal presumtion följer direkt av lagen och innebär att bevisbördan omvänds: Det är motparten till den part som gynnas av en legal presumtion som måste lägga fram bevis om motsatsen. Motparten måste bevisa att det förmodade sakförhållandet eller rättsläget inte förelåg i det aktuella fallet, trots den legala presumtionen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Syftet med en rättegång är att övertyga domstolen om ett visst sakförhållande. I regel räcker det med "en hög grad av sannolikhet". Det är inte nödvändigt med "fullständig säkerhet" för att övertyga domaren.

Denna bevisgrad kan variera beroende på vad som står i lagen eller beroende på rättspraxis, vilket innebär att den "normala bevisgraden" kan höjas till "sannolikhet som gränsar till säkerhet" eller sänkas till "övervägande sannolikhet". I det sistnämnda fallet räcker det enligt ZPO med sannolikhetsbevisning eller intygande (§ 274 i ZPO) som bevis. S.k. *prima facie*-bevis leder också till en sänkning av den bevisgrad som krävs och har betydelse för hanteringen av bevisföringsproblem i mål som rör skadeersättning. Om det handlar om ett typiskt händelseförlopp som erfarenhetsmässigt visar på ett visst orsakssamband eller en skuld anses detta sakförhållande som bevisat på grundval av *prima facie*, även i konkreta fall.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisupptagningen kan ske på domstolens initiativ eller på begäran av en part. Vid förfaranden med s.k. ren utredningsplikt (då domstolen måste fastställa sakförhållandet *ex officio*) måste inte parterna lägga fram bevis. I standardförfaranden enligt ZPO kan domaren på eget initiativ ta upp alla bevis som kan förväntas bringa klarhet i viktiga sakförhållanden (§ 183 i ZPO). Domaren kan uppmana parterna att lägga fram skriftliga bevis, anordna syn på stället, begära sakkunnigutlåtande eller höra parterna. Framläggande av skriftliga bevis kan dock endast krävas om minst en av parterna har åberopat detta. Domstolen får inte ta upp skriftliga bevis eller höra vittnen om båda parterna motsätter sig detta. I alla andra fall sker bevisupptagningen på begäran av någon av parterna.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisupptagningen sker som regel vid den muntliga förhandlingen. Inom ramen för den s.k. "förberedande förhandlingen" (§ 258 i ZPO) utarbetar domstolen gemensamt tillsammans med parterna eller deras företrädare en tidsplan för rättegången som även omfattar en plan för bevisupptagningen. Vid behov kan man dock när som helst diskutera rättegångens fortsatta förlopp. När bevisupptagningen är avklarad diskuteras resultatet med parterna (§ 278 i ZPO). Bevisupptagningen ska i princip alltid ske direkt inför den domare som ska döma i målet. I fall som uttryckligen regleras i lag kan bevisupptagningen ske inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp. Parterna ska kallas till bevisupptagningen och har rätt att medverka på olika sätt, t.ex. rätt att fråga ut vittnen och sakkunniga. Bevisupptagningen sker alltid på domstolens initiativ och i princip även om parterna (trots kallelse) inte är närvarande.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

En begäran om bevisupptagning avslås om domstolen anser att den verkar ovidkommande (§ 275.1 i ZPO) eller om den gjordes med avsikt att förhåla ärendet (§ 178.2, § 179, § 275.2 i ZPO). Det finns dessutom en möjlighet att fastställa en tidsfrist för en

bevisupptagning som sannolikt kommer att fördröja målet (§ 279.1 i ZPO). När denna frist löpt ut kan begäran om bevisupptagning avslås. En begäran kan även avslås om bevisupptagningen inte är nödvändig, t.ex. om domstolen redan är övertygad om ett visst sakförhållande eller om sakförhållandet inte måste bevisas, eller om det råder ett bevisupptagningsförbud. Vid bevisupptagning som medför kostnader (t.ex. sakkunnigutlåtanden) begär man ett förskott från den som begär bevisupptagningen. Om detta inte betalas i tid kan beviset endast läggas fram om det inte leder till en fördröjning av målet.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I ZPO anges fem "klassiska" bevismedel: skriftliga bevis (§ 292–319), vittnesmål (§ 320–350), sakkunnigutlåtanden (§ 351–367), syn (§ 368–370) och hörande av parterna (§ 371–383). I princip kan alla källor tillåtas som bevismedel och klassas sedan utifrån deras utformning som ett av dessa fem bevismedel.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnena hörs enskilt utan att de vittnen som ska höras senare är närvarande. På så sätt förhindrar man att vittnena påverkar varandra med sina utsagor. Om vittnesutsagorna är motstridiga kan de ställas mot varandra. Vittnesutfrågningen inleds med några frågor i informationssyfte för att fastställa om det föreligger en eventuell vittnesoförmåga, om det finns skäl till att vittnet kan vägra lämna vittnesmål eller om det finns hinder för att avlägga ed. När vittnet har påmints om sin skyldighet att säga sanningen och upplysts om de straffrättsliga följderna av en falsk vittnesutsaga börjar det egentliga förhöret med att vittnet uppmanas att uppge sina personuppgifter. Därefter följer utfrågningen i själva sakfrågan. Parterna kan delta i vittnesförhöret och får med domstolens godkännande ställa frågor till vittnena. Domaren kan avvisa olämpliga frågor. I princip ska vittnena höras direkt av den domstol som kommer att meddela domen. Under vissa omständigheter kan vittnena dock höras inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp (§ 328 i ZPO).

Den sakkunnige är en "medhjälpare" till domstolen. Medan vittnen meddelar iakttagelser om sakförhållanden förmedlar den sakkunnige fackkunskaper som domstolen inte själv kan besitta. Sakkunnigutlåtande ska i princip lämnas direkt vid den domstol som kommer att meddela domen. Inhämtning av sakkunnigutlåtande kan även ske på domstolens eget initiativ utan inskränkning. Den sakkunnige är skyldig att förete en rapport och ett utlåtande. Ett muntligt utlåtande från en sakkunnig ska avgas i den muntliga förhandlingen. Skriftliga utlåtanden ska på begäran av en part kommenteras av den sakkunnige i den muntliga förhandlingen. Rapporter och utlåtanden ska motiveras. Privata expertutlåtanden gäller inte som sakkunnigutlåtanden i den mening som avses i ZPO. De har samma bevisvärde som privata skriftliga handlingar.

Ett rent skriftligt förfarande är inte tillåtet enligt österrikisk lag. Men eftersom det inte finns några inskränkningar vad gäller bevismedlen finns det en möjlighet att avlägga vittnesmål skriftligt. Ett sådant bevismedel ska dock klassas som ett skriftligt bevis och är underkastat domstolens fria bevisvärdering. Om domstolen anser att det är nödvändigt måste vittnet infinna sig i domstolen såvida inte båda parterna motsätter sig förhöret.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Principen om "fri bevisvärdering" gäller (§ 272 i ZPO). Bevisvärderingen är domarens prövning av bevisresultaten. Vid denna värdering är domaren inte bunden av några lagstadgade bevisregler utan ska efter egen personlig övertygelse bedöma om beviset är giltigt eller inte. Bevismedlen rangordnas inte. Skriftliga handlingar hänförs till begreppet skriftliga bevis om det inte rör sig om ett sakkunnigutlåtande. Inhemska offentliga handlingar förmodas vara äkta, dvs. de antas faktiskt härröra från den som anges som utfärdare. De utgör dessutom formella bevis för innehållets riktighet. Privata handlingar utgör, om de har undertecknats, formella bevis för att den nedtecknade utsagan härrör från den person som har undertecknat handlingen. Innehållets riktighet bedöms dock genom domstolens fria bevisvärdering.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Den österrikiska civilprocesslagen innehåller inga bestämmelser om obligatoriska bevismedel för att bevisa vissa sakförhållanden. Valet av bevismedel är även oberoende av hur högt kravet är.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Vittnen är skyldiga att infinna sig i domstol, avge vittnesmål och avlägga ed. Om ett vederbörligen kallat vittne utan giltig förklaring inte finner sig vid den muntliga förhandlingen kan domstolen utfärda ett bötesstraff. Om vittnet därefter återigen uteblir kan det hämtas med tvång. Om ett vittne vägrar att avlägga vittnesmål utan att ange en orsak till detta eller om orsaken är ovidkommande, kan ett vittnesmål tvingas fram. Ett falskt vittnesmål i domstol får straffrättsliga följder.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Om det finns skäl för vittnet att vägra vittna (§ 321 i ZPO) har vittnet rätt att

vägra svara på en eller några enstaka frågor. Det finns ingen rätt att fullständigt vägra att vittna. Exempel på sådana skäl är vanära, risk för straffrättsliga följder för vittnet eller för närstående personer till denne eller en omedelbar förmögenhetsrättslig skada för samma personkrets, statligt erkänd tystnadsplikt, tystnadsplikt för advokater, rättsliga intresseorganisationer eller frivilliga yrkesföreningar på det arbetsrättsliga och socialrättsliga området som har rätt att sluta kollektivavtal, risk för avslöjande av yrkeshemligheter samt utövande av en rösträtt som är hemlig enligt lag. Domstolen måste upplysa vittnet om dessa skäl innan förhöret äger rum. Om vittnet vill utnyttja möjligheten att vägra att vittna måste han eller hon ange skälen till detta.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Det är domstolen som beslutar om ett vittne har rätt att vägra att vittna. Om ett vittne vägrar att vittna utan att ange något skäl till detta eller om domstolen inte anser att skälen är berättigade kan vittnet tvingas att avge vittnesmål (§ 354 i verkställighetsförordningen (*Exekutionsordning – EO*)). De tvångsmedel som kan komma i fråga är böter och i begränsad omfattning frihetsberövande. Vittnet ansvarar även för eventuella skador som denne orsakat parterna genom sin oberättigade vägran att vittna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Personer som antingen inte har varit eller är i stånd att iakttä de sakförhållanden som ska bevisas eller som inte kan meddela sina iakttagelser räknas som oförmögna att vittna. Man talar här om "absolut" fysisk oförmåga att vittna (§ 320 punkt 1 i ZPO). När det gäller omyndiga eller mentalt handikappade personer måste man dock avgöra i det enskilda fallet om personen i fråga kan höras som vittne eller inte. Dessutom finns det tre fall av "relativ" oförmåga att vittna (§ 320 punkterna 2–4 i ZPO): Präster får inte höras om sådant som de har anförtrots under bikt eller som omfattas av deras tystnadsplikt, statstjänstemän får inte höras om sådant som faller inom ramen för deras tystnadsplikt om de inte har befriats från denna, och medlare får inte höras om sådant som de har anförtrots eller på annat sätt fått kännedom om under vissa förfaranden.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Domstolen ska ställa lämpliga frågor till vittnena om de sakförhållanden som ska bevisas genom deras utsagor och om de omständigheter som ligger till grund för deras kunskaper. Parterna kan delta i vittnesförhöret och får med domstolens godkännande ställa frågor för att förtydliga eller komplettera utsagan. Domaren kan avvisa olämpliga frågor. Vittnesutsagans viktigaste innehåll och vid behov även dess ordalydelse ska protokollföras. Video- och ljudupptagningsapparater ses i regel som föremål för syn. Bevisföring genom syn sker genom att domstolen gör en omedelbar iakttagelse med sinnena av sakernas egenskaper eller tillstånd. På grund av bevisupptagningens princip om materiell omedelbarhet är sådana bevismedel endast tillåtna om det inte finns några omedelbara bevismedel, som t.ex. ett vittne. Det är generellt sett möjligt att hålla ett vittnesförhör genom användande av videoteknik. Ett sådant ska ske med beaktande av rättsekonomi i stället för hållandet av ett vittnesförhör inom ramen för förfarandet om ömsesidig rättslig hjälp Sedan 2011 är samtliga domstolar utrustade med videokonferensanläggningar.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om en part strider mot en avtalsmässig skyldighet, en privaträttslig föreskrift eller mot god sed vid framskaffandet av bevismedlet kan domstolen ta upp bevisningen och bedöma den, men parten kan bli skadeståndsskyldig. Om en part vid framskaffandet av bevismedlet överträder en straffrättslig föreskrift som skyddar de grundläggande fri- och rättigheterna enligt författningen (t.ex. kroppsskada, kidnappning, påtryckningar för att tvinga fram en vittnesutsaga), är bevismedlet inte tillåtet och får inte tas upp av domstolen. Om det är oklart om det har begåtts någon straffbar handling kan domstolen avbryta tvistemålet tills att brottmålet har avslutats. Om den straffbara handling som har begåtts för att skaffa fram bevismedlet inte innebär en överträdelse av de grundläggande fri- och rättigheterna enligt författningen blir den bevisförande parten visserligen straffrättsligt ansvarig men bevismedlet får tas upp till prövning. Bevismedel som har skaffats fram på olagligt sätt är endast otillåtna om de har inverkat på domstolens skyldighet att söka sanningen och därmed har skadat garantin för att domen är sann och riktig.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Hörande av parterna är också ett bevismedel. Liksom vittnen har parterna en skyldighet att infinna sig, avge utsaga och avlägga ed. Parterna kan dock varken tvingas till att infinna sig i domstolen eller avge utsaga. Om en part utan skäl låter bli att infinna sig eller avge utsaga ska domstolen bedöma detta genom att beakta alla bakomliggande omständigheter. Endast i mål om föräldransvar eller äktenskapsmål kan man tillgripa tvångsmedel för att få parterna att infinna sig i domstolen. Till skillnad från ett vittne kan en part som inte uppfyller sin sanningsplikt inte drabbas av straffrättsliga följder, om det inte handlar om en falsk utsaga under ed. Domstolen kan på eget initiativ anordna förhör av parterna.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 02/06/2018

Bevisupptagning - Polen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbördereglererna ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
  - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
  - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
  - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
  - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
  - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
  - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
- 3 [Bevisvärdering](#)
  - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
  - 3.2 [Kan en parts utsaga användas som bevisning?](#)

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Frågor om bevisning och bevisupptagning omfattas av civillagen (*kodeks cywilny*, artikel 6) och civilprocesslagen (*kodeks postępowania cywilnego*, artiklarna 227–315).

Enligt artikel 6 i civilprocesslagen ligger bevisbördan för en omständighet på den person som gör anspråk på rättsliga följder med anledning av denna omständighet. För vissa omständigheter har käranden bevisbördan, för andra omständigheter är det svaranden.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerne? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Undantag från regeln att bevisbördan för en omständighet är placerad på den person som gör anspråk på rättsliga följder med anledning av denna omständighet måste följa direkt av en lagstiftningsakt.

I vissa särskilda fall är det möjligt flytta över bevisbördan på motparten, dvs. kasta om bevisbördan. Det kan ske om exempelvis bevisningen förstörs eller bevisupptagningen förhindras. I rättspraxis är det vedertagna synsättet att en part ska bevisa att vissa omständigheter inte förelåg, om denna part agerar på ett sätt som hindrar eller gör det mycket svårt för den andra parten, som har bevisbördan, att bevisa dessa omständigheter.

Bevisbördefrågan är nära kopplad till institutet legal presumtion. Enligt artikel 234 i civilprocesslagen är en legal presumtion bindande för rätten. I regel är det acceptabelt att vederlägga en legal presumtion.

Legala presumtioner som ändrar bevisningsreglerna rör t.ex. god eller ond tro (artikel 7 i civilprocesslagen), antagandet om levande födsel (artikel 9 i civilprocesslagen), olaglighet (artikel 24.1 i civilprocesslagen), att samägares andelar är likställda (artikel 197 i civilprocesslagen), gäldenärens vetskap om att dennes agerande är till skada för borgenärerna (artiklarna 527.3 och 529 i civilprocesslagen) eller att partners andelar i ett civilrättsligt partnerskap har lika värde (artikel 826.2 i civilprocesslagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

I enlighet med principen om fri bevisprövning (artikel 233 i civilprocesslagen) bedömer rätten bevisningens tillförlitlighet och styrka baserat på en samlad prövning av den inhämtade bevisningen.

Rätten får endast basera en fällande dom på bevisning som har tagits upp på rätt sätt, i enlighet med kraven om beviskällor och med principen om direkt återopande av bevisning.

Rättens fria bevisprövning omfattar även sakkunnigutlåtanden.

I artikel 243 i civilprocesslagen föreskrivs dessutom institutet rimlighetsbevis. Rimlighetsbevis är ett alternativ till bevisning i egentlig mening och ger inte någon visshet utan skänker endast rimlighet åt en utsaga om ett sakförhållande. Formell bevisupptagning är regeln, medan bevis på rimlighet är ett undantag till förmån för den part som återopar en viss omständighet. Rimlighetsbevis är tillräckliga i frågor av underordnad betydelse och i fall som uttryckligen anges i en lagstiftningsakt.

2 Bevisupptagning

Alla utsagor av både käranden och svaranden ska bygga på bevisning.

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Rätten får godta bevisning som inte har återopats av en part, men denna bevisning får endast avse den partens utsagor om väsentliga och omtvistade omständigheter då den bevisning som har inhämtats under målet enligt rätten inte räcker till för att avgöra det (artikel 232 i civilprocesslagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

I princip godtar rätten bevisning på parternas begäran, eftersom det är deras skyldighet att lägga fram den bevisning som krävs för att avgöra målet. Rätten prövar dock om det är lämpligt eller nödvändigt att godkänna bevisning som har återopats av parterna (artikel 236 i civilprocesslagen).

Rätten bör utfärda ett bevisbeslut när den tar upp bevisning och när den godkänner bevisning ex officio.

När rätten beslutar om den ska godta bevisning från en part i förfarandet bör den undersöka

- om en viss omständighet är relevant i målet (artikel 227 i civilprocesslagen),
- om omständigheten måste styrkas (det kan exempelvis vara något som är allmänt bekant – artikel 228.1 i civilprocesslagen, eller som erkänns av parterna – artikel 229 i lagen),
- om bevisningen inte är utesluten i just detta fall (t.ex. artiklarna 246 och 247 i civilprocesslagen),
- om den omständighet som ska styrkas av bevisningen inte har klargjorts tillräckligt redan eller om bevisningen inte har återopats bara för att dra ut på förfarandet (artikel 217.2 i civilprocesslagen).

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Rätten avslår en parts begäran om bevisupptagning om den rör omständigheter som inte är relevanta i målet (artikel 227 i civilprocesslagen), omständigheter som är allmänt bekanta, omständigheter som erkänns av motparten under förfarandet, om detta inte ger upphov till tvivel, samt omständigheter som är kända för rätten ex officio, men rätten bör därefter uppmärksamma parterna på sådana omständigheter under förhandlingen (artiklarna 228 och 229 i civilprocesslagen).

Rätten får anse att omständigheter som är relevanta för avgörandet av målet är bevisade om denna slutsats kan dras av andra bevisade omständigheter (faktisk presumtion, artikel 231 i civilprocesslagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

- handlingar (artiklarna 244–257 i civilprocesslagen)

Handlingar är skriftliga vittnesbörd. De kan vara officiella eller privata. När det gäller officiella handlingar som har utarbetats i lämplig form av behöriga offentliga myndigheter förutsätts det att deras officiellt bestyrka innehåll är riktigt och att de verkligen har utfärdats av den utfärdande myndigheten.

- vittnesmål (artiklarna 258–277 i civilprocesslagen)

Ingen kan vägra att vittna, med undantag av parter, deras släktingar i uppstigande och nedstigande led, syskon och släktingar genom äktenskap i samma linje och släktled samt deras adoptivföräldrar eller adoptivbarn. Rätten att vägra vittna kvarstår efter att ett äktenskap eller ett adoptionsförhållande har avslutats.

- sakkunnigutlåtande (artiklarna 278–291 i civilprocesslagen)

Ett sakkunnigutlåtande är ett yttrande om sakförhållanden, tillstånd och händelser vars prövning och klargörande kräver särskild specialkunskap, som gör att rätten kan bedöma omständigheterna ordentligt och avgöra målet.

- syn (artiklarna 292–298 i civilprocesslagen)

Syn består i att rätten direkt iakttar fastigheter eller personers tillstånd, en plats eller ett föremål.

- förhör av parterna (artiklarna 299–304 i civilprocesslagen)

Om det efter att bevisningen har uttömts, eller på grund av att den saknas, fortfarande finns outredda omständigheter som är relevanta i målet beslutar rätten om att parterna ska höras för att klargöra dessa omständigheter.

När en juridisk person är part hör rätten personer som ingår i ett organ som har rätt att företräda den parten.

Dessutom får rätten godta bevisning i form av resultat från blodgruppstester, videoinspelningar, tv-inspelningar, fotokopior, fotografier, planer, ritningar, ljudskivor eller ljudband och andra enheter för inspelning och lagring av bilder eller ljud.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

I enlighet med artikel 266 i civilprocesslagen informeras vittnet före förhöret om sin rätt att vägra vittna och om det straffrättsliga ansvaret för falskt vittnesbörd. Det vittne som ska vittna avlägger ed inför rätten.

I enlighet med artikel 271.1 i civilprocesslagen avges vittnesmålet muntligen. Vittnesberättelsen läses upp för vittnet och kompletteras vid behov på grundval av vittnets synpunkter.

I regel kan vittnen som inte hörts än inte närvara vid förhör av andra vittnen (artikel 264 i civilprocesslagen), medan vittnen som avger motstridiga vittnesmål kan konfronteras med varandra (artikel 272 i civilprocesslagen).

Rätten får kalla en eller flera sakkunniga för att lämna utlåtanden, och upplyser dem om huruvida utlåtandena ska läggas fram muntligen eller skriftligen (artikel 278 i civilprocesslagen). Den sakkunnige får vägra att vittna av samma skäl som vittnen (artiklarna 280 och 261 i civilprocesslagen). Även den sakkunnige avlägger ed, såvida inte parterna befriar honom från denna plikt. Varje utlåtande ska omfatta en motivering (artikel 285 i civilprocesslagen). Sakkunniga får kräva ersättning för sitt arbete (artikel 288 i civilprocesslagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns ingen anledning att godta någon formell hierarki för bevismedel när det gäller deras tillförlitlighet och styrka oavsett omständigheterna i ett visst mål. I regel bedömer rätten bevisningen efter eget godtycke (artikel 233 i civilprocesslagen). Bedömningen bör ta hänsyn till den princip som fastställs i artiklarna 246 och 247 i civilprocesslagen, enligt vilken skriftliga bevis är bättre än utsagor från vittnen eller parter.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Vissa processer kräver en viss form, och kravet på en sådan särskild form kan bygga på en lagstiftningsakt eller en överenskommelse mellan parterna. Om kraven i en lagstiftningsakt eller en överenskommelse inte uppfylls vid användning av skriftliga bevis i enlighet med artikel 74.1 i civilprocesslagen (*ad probationem*) bär den person som inte utförde en handling i rätt form de negativa processrättsliga följderna av detta, eftersom hans förmåga att ta upp bevisning är begränsad.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

I regel får ingen vägra att vittna. Det är nämligen en lagstadgad plikt att avge vittnesmål. Denna plikt omfattar tre krav:

- Inställa sig i rätten vid en viss tidpunkt.
- Vittna.
- Avlägga ed.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I lagen föreskrivs dock vissa undantag från regeln att ingen kan vägra att vittna i artikel 261 i civilprocesslagen, enligt vilken parternas makar, deras släktingar i uppstigande och nedstigande led, syskon och släktingar genom äktenskap i samma linje och släktled samt deras adoptivföräldrar eller adoptivbarn får vägra att vittna. Rätten att vägra vittna kvarstår också efter ett äktenskap eller ett adoptionsförhållande har avslutats.

Med undantag för mål om äktenskapsskillnad får man inte vägra att vittna i mål om familjestatus.

Rätten bör före vittnesförhöret upplysa vittnet om dennes rätt att vägra vittna och att vägra svara på frågor. Skälen till vägran att vittna (som inges skriftligen eller muntligen, med hänvisning till lagstadgade skäl) kontrolleras av rätten.

En vägran att vittna får återkallas. Efter att ha vittnat kan dock inte vittnet utnyttja rätten att vägra, såvida vittnet inte hade upplysts tidigare om att han hade denna rättighet.

Vittnet får också vägra att svara på frågor om vittnesmålet kan medföra straffrättsligt ansvar, vanära eller allvarlig och direkt ekonomisk skada för vittnet eller dennes släktingar (makar, släktingar i uppstigande och nedstigande led, syskon, släktingar genom äktenskap i samma linje och släktled samt adoptivföräldrar eller adoptivbarn), eller om det skulle innebära röjande av en viktig affärshemlighet.

Enligt den gängse uppfattningen omfattar inte termen "släktingar" personer som faktiskt bor tillsammans som ett par (samboförhållanden).

En präst får vägra att vittna om omständigheter som har anförtratts honom vid bikt.

Enligt domstolens beslut ska alla vid en bestämd tid och plats lämna in alla handlingar de har som ger information om en relevant omständighet i målet, såvida inte handlingen innehåller konfidentiell information. Endast personer som med avseende på de omständigheter som tas upp i handlingen kan vägra att vittna, eller som förvarar handlingen för en tredje part som av samma skäl kan vägra lämna in handlingen, kan befrias från ovanstående skyldighet. Även i sådana fall är dock en vägran att lämna in handlingen oacceptabel om innehavaren eller den tredje parten måste göra detta med avseende på åtminstone en av parterna eller om handlingen utfärdas till förmån för den part som begär bevisupptagningen. Dessutom kan en part inte vägra att lämna in en handling om den skada som parten skulle utsätta sig för genom att lämna in handlingen består i att parten förlorar målet (artikel 248 i civilprocesslagen).

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

I fall av en oberättigad vägran att vittna eller avlägga ed dömer rätten vittnet till böter efter att ha hört alla närvarande parter om vägrans giltighet (artikel 274 i civilprocesslagen).

Oberoende av ovanstående vite får rätten låta häkta vittnet i upp till en vecka. Domstolen släpper vittnet om vederbörande vittnar eller avlägger eden, eller om målet avgörs av den domstol där vittnesmålet tilläts (artikel 276 i civilprocesslagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Rätten bör ex officio hindra en person från att vittna om personen saknar uppfattningsförmåga eller inte kan delge det uppfattade. Om orsakerna till denna oförmåga upphör kan förbudet att vittna hävas. Psykiatrisk behandling eller oförmåga i sig gör inte automatiskt ett vittnesmål otillförlitligt (artikel 259 i civilprocesslagen).

I lagen anges inte någon åldersgräns för när ett barn anses kunna uppfatta och delge det uppfattade. Huruvida ett barn kan höras beror därmed på barnets individuella egenskaper och utvecklingsgrad. I äktenskapsmål föreskrivs begränsningar i lagen när det gäller att som vittnen höra minderåriga under 13 år och parternas släktingar i nedstigande led under 17 år (artikel 430 i civilprocesslagen).

Artikel 259 i civilprocesslagen ger upphov till den allmänna regeln att ingen kan höras i samma mål den ena gången som vittne och den andra som part. En parts lagstaddade företrädare får därmed höras vid förhör av parterna. En parts ombud får i sin tur höras som vittne, men måste då avsäga sig sin fullmakt.

En mellankommande part kan inte vara vittne (artikel 81 i civilprocesslagen).

Militär personal och statstjänstemän som inte har befriats från plikten att hemlighålla information som stämplats som sekretessbelagd eller konfidentiell, om deras vittnesmål skulle innebära ett intrång i denna sekretess, måste inte vittna så länge de inte befrias från sin tystnadsplikt.

En medlare kan inte vara vittne när det gäller omständigheter som medlaren fick kännedom om under medlingen, såvida inte parterna befriar honom från tystnadsplikten för medlare (artikel 259¹ i civilprocesslagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittne hörs av rätten. I vissa fall får rätten anförtro förhöret åt en utsedd domare (artikel 235 i civilprocesslagen). Om bevisningens karaktär inte utgör något hinder får rätten besluta att genomföra förhöret med tekniska hjälpmedel som gör det möjligt att delta på distans.

Parterna har rätt att närvara när vittnena hörs och ställa frågor till dem.

Vittnena får höras med hjälp av videokonferens och telekonferens (artikel 10.4 i rådets förordning (EG) nr 1206/2001 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur).

3 Bevisvärdering

I regel får allt som tjänar till att fastställa de sakförhållanden som är relevanta i målet användas som bevisning. I civilprocesslagen föreskrivs inte något allmänt förbud mot att bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt används i tvistemål. En analys av bestämmelserna i konstitutionen, av de olika bestämmelserna i civillagen och civilprocesslagen, lagen om skydd av sekretessbelagda uppgifter och i internationella fördrag som Polen har ratificerat ger dock underlag åt teorin att det är oacceptabelt att bevisning som har skaffats fram på ett otillåtet sätt används i tvistemål.

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

I tvistemål får man inte använda bevisning som har skaffats fram på ett sätt som ledde till att en persons rätt till tankefrihet, yttrandefrihet, privatliv och personlig frihet har kränkts och att personen därmed har berövats dessa rättigheter. Bevisning som har skaffats fram genom bedrägeri eller genom ett löfte som skulle innebära en lagöverträdelse om det infrias, t.ex. att erbjuda ekonomisk vinning för telefonavlyssning, betraktas som otillåten.

I artikel 403.1.2 i civilprocesslagen fastställs det att en dom som har erhållits med hjälp av brott får ändras. Den begäran som föreskrivs i artikel 403.1.2 i civilprocesslagen är endast möjlig när fullgörandet bekräftas genom en slutlig fällande dom. Domen måste vara slutlig för att grunderna för ändring ska kvarstå. En kopia av domen bör bifogas begäran om ändring av en dom.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om det efter att bevisningen har uttömts, eller på grund av att den saknas, fortfarande finns outredda omständigheter som är relevanta i målet får rätten höra parterna (artikel 299 i civilprocesslagen).

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 26/11/2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Bevisbörda
  - 1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?
  - 1.2 Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?
  - 1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?
- 2 Bevisupptagning
  - 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
  - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
  - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
  - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
  - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
  - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
  - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
- 3 Bevisvärdering
  - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
  - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?

Den generella regeln när det gäller bevisbördan är att det åligger den part som har bevisbördan att visa att de påstådda sakförhållandena stämmer, så att domstolen kan bedöma huruvida den personens utsagor är välgrundade.

När det gäller bevisbördans placering, dvs. vem som innehar bevisbördan, anges den grundläggande regeln i artikel 342 i civilagen. Enligt den artikeln är det således den person som åberopar en rättighet som inför domstolen ska bevisa de förhållanden som ger upphov till denna rättighet, och den part mot vilka rättigheterna åberopas som ska bevisa de sakförhållanden som förhindrar, ändrar eller annullerar rättigheten i fråga. Förhindrande sakförhållanden förhindrar att rättigheten uppstår. Ändrande sakförhållanden ändrar rättighetens art. Annullerande sakförhållanden är sakförhållanden som, efter det att rättigheten har ansetts vara giltig, får rättigheten i fråga att upphöra. I tveksamma fall måste sakförhållandena anses vara fastställda.

I mål där den ena parten inte har för avsikt att få den andra parten dömd, utan bara önskar att rätten ska fastställa att det inte föreligger en rättighet eller ett särskilt förhållande, åligger det den svarande (den part gentemot vilken talan riktas) att bevisa det sakförhållande som ligger till grund för den rättighet som åberopas.

I mål som måste tas upp inom en viss tidsfrist efter det datum som den kârânde (den part som framställer yrkandet) har fått kânnedom om ett sârskilt sakfôrhallande är det svaranden som ska bevisa att tidsfristen redan har lœpt ut, sâvida det inte faststâlls andra lœsningar i lagstiftningen.

Om den râtthet som âberopas av den kârânde omfattas av ett suspensivt villkor (en oviss händelse i framtiden som enligt parternas överenskommelse är avgörande för att râtthandlingen ska få effekt) eller är beroende av en första tidsfrist (den tidpunkt då râttheten uppstår) är det kârânden som ska bevisa att villkoret är uppfyllt eller att den första tidsfristen har lœpt ut. Om râttheten omfattas av ett resolutionsvillkor (oviss handling i framtiden som enligt parternas överenskommelse är avgörande för att râtthandlingen ska upphöra) eller en slutlig tidsfrist (den tidpunkt efter vilken rätten upphör) är det svaranden som ska bevisa att villkoret är uppfyllt eller att den slutliga tidsfristen har lœpt ut.

De nämnda reglerna tillämpas med omvänd bevisbörda när det finns en râttslig presumtion (konsekvens eller slutsats som lagen härleder från ett känt sakfôrhallande för att fastställa ett okänt sakfôrhallande), ett undantag eller en befrielse från skyldighet att uppfylla de nämnda reglerna om att inkomma med bevis, eller när det föreligger ett giltigt avtal om detta, samt generellt när det anges i lag. Omvänd bevisbörda tillämpas även när motparten avsiktligt har gjort det omöjligt att inkomma med bevis för den part som det åligger att inkomma med bevis.

Ett avtal om omvänd bevisbörda är ogiltigt när det rör sig om en oåterkallelig râtthet (som parten inte kan avsäga sig genom att enbart uttrycka en önskan om detta) eller när den omvända bevisbördan gör det alltför svårt för en av parterna att utöva râttheten. Ett avtal som utesluter alla former av lagliga bevismedel eller tillåter andra än lagliga bevismedel är också ogiltigt. Om lagliga beslut om beviset grundar sig på hänsyn till den offentliga ordningen är avtalet under alla omständigheter ogiltigt.

När bevis anförs av den part som det åligger att bevisa ett sârskilt sakfôrhallande kan motparten anföra motbevis för att skapa tvivel eller osäkerhet. Om det uppstår tillräckliga tvivel träffas det ett avgörande som går emot den part som skulle bevisa det berörda fôrhallandet.

Fullständig râttslig bevisning kan endast motbevisas av bevis som visar att de sakfôrhallanden som bevisningen grundas på inte är sanna, utan att detta påverkar andra begränsningar som anges i lag.

Det åligger var och en som âberopar sedvanerätt, lokal rätt eller utländsk rätt att styrka dess existens och innehåll, men domstolen bör sträva efter att på eget initiativ inhämta kunskap i frågan. Domstolen ansvarar även för att på eget initiativ inhämta kunskap när den måste fatta ett beslut grundat på sedvanerätt, lokal rätt eller utländsk rätt och ingen av parterna har âberopat en sådan rätt, eller motparten har erkänt att sådan rätt existerar och inte har framställt några invändningar. Om domstolen inte kan fastställa innehållet i tillämplig lag använder den bestämmelserna i portugisisk sedvanerätt.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglerne? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ja, det finns sådana regler.

Det krävs inte bevis för välkända sakfôrhallanden, dvs. sakfôrhallanden som är allmänt kända.

Det krävs inte heller bevis för sakfôrhallanden som domstolen känner till på grund av utövandet av dess uppgifter. När domstolen âberopar sådana sakfôrhallanden måste skriftliga bevis på sakfôrhallanden bifogas målet.

På samma sätt behöver inte heller den part som omfattas av en râttslig presumtion (se ovan) bevisa det berörda sakfôrhallandet.

I regel kan râttsliga presumtioner motbevisas med hjälp av motbevis, utom i de fall lagen inte tillåter detta.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen bedömer fritt bevisen och domaren fattar ett avgörande enligt sin övertygelse om varje enskilt sakfôrhallande.

Den fria bedömningen av bevisen omfattar inte sakfôrhallanden för vilka särskilda bevisåtgärder krävs enligt lagstiftningen, eller sakfôrhallanden som bara kan bevisas av dokument eller som är helt bevisade, antingen genom dokument eller genom parternas godkännande eller medgivande.

Domstolen måste bedöma all bevisning, oavsett om den kommer från den part som har bevisbördan eller inte, utan att det påverkar bestämmelser som förklarar att bevis på ett sakfôrhallande är irrelevant om det inte läggs fram av en viss part.

När det råder tvivel kring huruvida ett sakfôrhallande existerar eller kring bevisbördan ska domstolen träffa ett avgörande mot den part som det åligger att bevisa det berörda fôrhallandet.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I lagen föreskrivs att bevisupptagning ska ske på domarens initiativ.

Det åligger domstolen att verkställa eller beordra, även på eget initiativ, alla åtgärder som krävs för att fastställa sanningen och det rätta sammanhanget i samband med en tvist vad gäller de sakförhållanden som domstolen enligt lagen ska känna till.

Domaren kan i vilket skede som helst av förhandlingarna begära att parterna inställer sig personligen för att lämna vittnesmål avseende sakförhållanden av betydelse för avgörandet i fråga.

Det åligger domstolen att på eget initiativ eller på begäran av någon av parterna begära upplysningar, tekniska yttranden, planer, fotografier, teckningar, föremål eller annan dokumentation som kan vara nödvändig för att klargöra sanningen. En sådan begäran kan riktas till de offentliga myndigheterna, tvistemålets parter eller tredje parter.

Domstolen kan om den anser att det är lämpligt, på eget initiativ eller på någon av parternas begäran, undersöka saker eller personer. Detta måste ske på ett sådant sätt att privat- och familjelivet samt den mänskliga värdigheten respekteras, och ska syfta till att klargöra sakförhållanden som är relevanta för avgörandet i fråga. Domstolen kan utföra kontroller på plats eller begära en rekonstruktion av händelserna om den anser att det är nödvändigt.

Om det under ärendets gång finns anledning att anta att en viss person, som inte har kallats som vittne, har kännedom om viktiga sakförhållanden, som är väsentliga för avgörandet, ska domaren begära att denna person kallas som vittne.

Domaren kan på eget initiativ begära att sakkunniga lämnar bevis.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevis läggs i regel fram tillsammans med inlagor. I slutet på en ansökan måste sökanden ange en förteckning över vittnen och begära andra former av bevisning. Om svaranden bestriider ansökan måste denne lämna in en förteckning över vittnen tillsammans med sitt svaromål och begära andra former av bevisning. Sökanden får ändra sin ursprungliga ansökan för att inhämta bevis, och får vid behov göra detta i sitt svaromål, eller senast 10 dagar efter delgivningen av svaromålet. Om svaranden inger ett genkärsmål och sökanden inkommer med svaromål får svaranden ändra sin ursprungliga ansökan om att inhämta bevis senast 10 dagar efter delgivningen av svaromålet.

I allmänhet sker bevisupptagningen vid huvudförhandlingen. I undantagsfall kan bevis tas upp på förhand. Bevis kan vara vittnesmål från personer och sakkunniga eller bevis som inhämtats genom rättsliga utredningar. För att detta ska vara möjligt måste det föreligga en välgrundad risk för att det kan bli omöjligt eller mycket svårt att inhämta vittnesmål från vissa personer under själva domstolsförfarandet eller att bekräfta vissa sakförhållanden genom sakkunniga eller vid en inspektion.

Efter att ansökningar om bevisupptagning har tagits upp under den muntliga förberedelsen, där de kan ändras, eller om detta inte är tillämpligt, inleds huvudförhandlingen efter att de juridiska ombuden har beretts tillfälle att yttra sig.

Förteckningen över vittnen kan även kompletteras eller ändras upp till 20 dagar före dagen för huvudförhandlingen och den andra parten ska underrättas om att denne, om han eller hon så önskar, kan använda denna möjlighet inom fem dagar.

Utom i de fall där omständigheterna motiverar att domstolen ändrar gången, inleds bevisupptagningen med att parterna gör sina sakframställningar vid huvudförhandlingen.

Om bevisen omfattar filmer eller ljudupptagningar läggs sedan dessa fram.

Detta kan sedan följas av muntliga klargöranden från sakkunniga som kallats av någon av parterna eller domstolen, vilket följs av vittnesförhör.

Efter bevisupptagningen hålls förhandlingar om sakfrågan. Under dessa förhandlingar försöker advokaterna fastställa de faktiska och rättsliga slutsatser som de har dragit från de bevis som lagts fram. Varje advokat får inkomma med ett svaromål.

När förhandlingarna är avslutade drar domstolen sig tillbaka för att överlägga och inom 30 dagar fatta ett avgörande. Om domstolen inte anser sig vara tillräckligt informerad kan den återvända till rättssalen, och höra de vittnen som den önskar och begära de nödvändiga åtgärder som måste vidtas för att klargöra tvivlen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

En begäran om bevisupptagning kan avslås om den lämnas in efter den tidsfrist som lagstiftningen föreskriver för detta syfte.

En begäran om bevisupptagning kan helt eller delvis avslås även om den inges i tid om någon av följande omständigheter föreligger: antalet vittnen för en viss typ av förfarande har överskridits (det antal som överstiger maxantalet får inte vittna), domaren anser att en begäran om vittnesmål från en expert är irrelevant eller används som förhållning, någon som skulle kunna

vittna som part förtecknas som vittne, partsutsagor som innehåller oärliga eller brottsliga sakförhållanden som parten i fråga anklagas för begärs, eller parten uppmanas att vittna om sakförhållanden som inte inbegriper ett erkännande. Annan bevisning som inte kan godtas är bevisning som innebär överträdelse av stats- och yrkeshemligheter samt den tystnadsplikt som gäller för offentliga tjänstemän. Tystnadsplikten kan emellertid hävas i enlighet med rättsligt fastställda villkor.

Under huvudförhandlingen och efter det att vittnet har svurit vittneseden gör domaren sedan en preliminär bedömning för att identifiera vittnet och ta reda på om vittnet är en släkting, vän eller fiende till någon av parterna, huruvida vittnet står i någon form av beroendeförhållande till nämnda parter och huruvida de har ett direkt eller indirekt intresse i målet. Om svaret är att en part inte kan användas som vittne eller att vederbörande inte är den person som angetts, tillåter domaren inte denne att vittna. Endast personer som inte lider av psykiska störningar och som fysiskt och psykiskt är i stånd att vittna om de sakförhållanden som ska bevisas får vittna, och domaren ansvarar för bedömningen av vittnesförmågan hos dem som förtecknats som vittnen för att bedöma om deras vittnesmål kan tillåtas och är trovärdigt.

Ett vittnesmål tillåts inte om det enligt lag eller i enlighet med vad parterna föreskrivit måste lämnas skriftligen eller måste styrkas skriftligen. Ett vittnesmål tillåts inte heller när händelsen helt har styrkts av dokument eller av andra medel med fullt bevisvärde. Ett vittnesmål är otillåtet om det grundas på ett avtal som strider mot eller kompletterar innehållet i autentiska eller privata dokument med fullt bevisvärde. Detta gäller oavsett om avtalet ingicks innan, samtidigt som eller efter dokumentet upprättades.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Följande bevismedel finns:

- a) Dokument.
- b) Erkännanden.
- c) Partsutsagor.
- d) Sakkunnigutlåtanden.
- e) Rättsliga inspektioner.
- f) Vittnesmål.
- g) Bevis genom framläggandet av föremål.
- h) Presumtioner.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Skillnaderna mellan bevismedlens effektivitet beror inte på om bevisen läggs fram muntligt eller skriftligt.

Domstolen är endast bunden av bevis med på förhand fastställt bevisvärde och enligt de villkor och begränsningar som anges: bevisning genom autentiska eller privata dokument, vars autenticitet har fastställts på vedertaget sätt (se artiklarna 362–387 i civillagen), erkännande (se artiklarna 352–360 i civillagen) och rättsliga presumtioner (artiklarna 349–350 i civillagen).

Bedömningen av återstående bevisning genomförs i enlighet med principen om fri bevisprövning. Den omfattas inte av några särskilda regler utan grundas på domstolens allmänna och abstrakta erfarenheter. Bevis bedöms i enlighet med den uppfattning som domaren, med stöd av ovanstående, har bildat sig om sakförhållandena.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Ja, lagen tillmäter olika bevismedel olika bevisvärde.

Den fria bevisprövningen åsidosätts och vissa bevismedel har företräde framför andra i de fall då lagen tillmäter ett visst bevismedel särskild vikt eller kräver att vissa formella krav ska vara uppfyllda för att en rättslig omständighet ska föreligga eller kunna bevisas. När det gäller negativ bevisning får domaren enligt lag inte använda vissa typer av bevisning för att komma fram till ett avgörande.

Domstolen får fritt bedöma bevis som samlats in i form av vittnesmål, muntliga redogörelser från sakkunniga (som i allmänhet bara hörs vid huvudförhandlingen om det visar sig nödvändigt med muntliga klargöranden, eftersom resultatet från deras undersökningar framgår av en skriftlig rapport), rättsliga inspektioner, undersökningsrapporter och dokument som lagen inte tillmäter något särskilt bevisvärde.

Vittnesmålens bevisvärde bedöms fritt av domaren. Vittnesmål kan dock inte ersätta ett dokument som föreskrivs i lag eller användas för att motsäga eller tillföra något till innehållet i vissa dokument.

Värdet av bevisning i form av sakkunnigutlåtanden fastställs fritt av domstolen, och detsamma gäller med avseende på resultaten från de rättsliga undersökningarna.

När det gäller autentiska dokument (dvs. som skrivits ut av myndigheter eller behöriga offentliga tjänstemän inom ramen för deras befogenheter) anses de utgöra full bevisning (dvs. bevis om att de bara kan motsägas genom bevis på motsatsen) för de sakförhållanden som ska ha begåtts av de berörda personerna samt de sakförhållanden som beskrivs i dokumenten på grundval av den utfärdande enhetens uppfattning. Privata dokument vars underskrift eller handstil, eller bara underskrift, har godkänts eller inte bestridits av den part mot vilken handlingen har ingetts, eller om, trots att en part har tillskrivits underskriften eller handstilen, denne förklarar sig inte veta om dokumenten tillhör denne, eller dokumenten i juridisk mening anses vara autentiska, och privata dokument vars underskrift eller handstil har godkänts av en notarie utgör full bevisning vad gäller de förklaringar som kan tillskrivas deras författare, men detta förhindrar inte möjligheten att framställa påståenden eller bevis på att dokumentet är falskt. De sakförhållanden som ingår i förklaringen anses bevisade i den utsträckning som de går emot mot den förklarande partens intresse. Förklaringen måste dock betraktas i sin helhet. Privata dokument som har godkänts av en notarie har samma bevisvärde som autentiska dokument, men ersätter inte dessa när det enligt lag krävs sådana dokument för att validera handlingen.

Ett skriftligt erkännande till domstolen har fullt bevisvärde mot den som lämnar erkännandet. Ett erkännande utanför domstolen, i form av ett autentiskt eller privat dokument, anses bevisat enligt de villkor som gäller för sådana dokument och har fullt bevisvärde om erkännandet gjordes till den andra parten eller dess ombud.

Ett erkännande utanför domstolen, som inte görs i form av ett dokument kan inte bevisas av vittnen i de fall där vittnesutsagor inte är tillåtna. När vittnesutsagor är tillåtna bedömer domstolen fritt deras bevisvärde.

Muntliga erkännanden i domstolen och erkännanden utanför domstolen som görs till tredje part eller i ett testamente bedöms fritt av domstolen.

I följande fall utgör ett erkännande inte bevis mot den som lämnar erkännandet: a) om erkännandet förklaras otillräckligt enligt lag eller bygger på sakförhållanden som det enligt lag är förbjudet att erkänna eller efterforska, b) om erkännandet bygger på sakförhållanden som avser oförytterliga rättigheter och c) om det sakförhållande som erkänns är omöjligt eller uppenbart inte existerar.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Ja, så är fallet enligt portugisisk rätt.

När lagen kräver att ett dokument uppfyller vissa formaliteter kan det inte ersättas av ett annat bevismedel eller ett annat dokument, såvida det inte har ett högre bevisvärde.

Om lagen kräver en särskild formalitet för att en rättslig omständighet ska föreligga eller kunna bevisas får man inte bortse från detta krav.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla personer, oavsett om de är parter i målet eller inte, är skyldiga att medverka till att sanningen avslöjas. De ska besvara de frågor som ställs, underkasta sig nödvändiga undersökningar, tillhandahålla det som begärs av dem och utföra de handlingar som det fattats beslut om.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande personer får vägra att avlägga vittnesmål, såvida inte målet har till syfte att fastställa barns födelse eller död:

- Släktingar i uppstigande led i mål som avser släktingar i nedstigande led, och adoptivföräldrar i mål som avser adopterade barn, och omvänt.
- En svärfar eller en svärmor i mål som avser en svärson eller svärdotter, och omvänt.
- En av makarna, eller ex-makarna, i mål där en av parterna är den andra maken eller maken, eller exmaken eller exmakan.
- Den som sammanlever eller har sammanlevt under äktenskapsliknande former med någon av parterna i målet.

Det åligger domstolen att underrätta ovannämnda personer om deras möjlighet att vägra att vittna.

Vittnen som är bundna av sekretess i form av yrkesmässig tystnadsplikt, myndighetssekretess och sekretess för att skydda statshemligheter får vägra att vittna om sakförhållanden som omfattas av sådan sekretess.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

I enlighet med svaret på förra frågan bestraffas inte personer som vägrar vittna, och de tvingas inte att samarbeta med domstolen, eftersom de har laglig rätt att vägra vittna.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Ja, det finns personer som inte får höras som vittnen.

Det gäller personer som på grund av psykiska störningar inte får vittna och de som inte är fysiskt eller mentalt lämpade att vittna om de sakförhållanden som ska bevisas.

Det åligger domaren att bedöma de inkallade vittnenas förmåga att vittna.

De personer som kan uppträda som parter i målet får inte avlägga vittnesmål.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnesmål ska avläggas personligen eller via videokonferens, utom i följande fall:

- Vid förhandsförhör (som kan användas när det finns en välgrundad risk för att det kan bli omöjligt eller mycket svårt att inhämta vittnesmål från en viss person).
- Vid förhör efter en framställning om rättsliga åtgärder till ett portugisiskt konsulat.
- Vid förhör i den berörda personens hem eller på dennes arbetsplats (en möjlighet som beviljas Portugals president och utländska diplomater på villkor om reciprocitet).
- När vittnet saknar möjlighet att infinna sig i domstolen.
- När möjligheten om att först vittna skriftligen tillämpas.

Vittnet ska avge ett klart och koncist vittnesmål och ange orsaker och omständigheter som ligger till grund för att vittnet har kännedom om sakförhållandena. Orsaken till vittnets åberopade kännedom om sakförhållandena ska i möjligaste mån specificeras och motiveras.

Vittnesförhöret görs av den parts advokat som inkallade vittnet. Den andra partens advokat kan ställa frågor om de sakförhållanden som vittnesmålet avser för att vid behov komplettera eller klargöra vittnesmålet.

Domaren måste säkerställa att advokaterna behandlar vittnet korrekt och förhindra att de ställer frågor eller gör överväganden som är ovidkommande, ledande, vilseledande eller kränkande.

Utfrågningen och korsförhöret görs av parternas ombud. Detta påverkar inte de uppgifter som begärts av domaren eller den omständigheten att domaren kan ställa de frågor som han eller hon anser vara lämpliga för att avslöja sanningen.

Domaren kan genomföra förhöret själv om det är nödvändigt för att vittnet ska uppträda lugnt, eller avsluta olämpliga korsförhör.

Innan vittnet svarar på frågor kan han eller hon informera sig om ärendet, begära att få tillgång till vissa dokument som ingår i målet eller presentera dokument som är avsedda att stärka vittnesmålet. Endast dokument som respektive part inte hade kunnat tillhandahålla tas emot och registreras.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevis som parterna kommit över på olagligt sätt får inte prövas i domstol.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Ja, utöver en parts vittnesmål ovan är det enligt den portugisiska processlagen även tillåtet för parterna att lämna partsutsagor.

Ända fram till den muntliga förhandlingen i första instans får parterna begära tillstånd att lämna utsagor om sakförhållanden som de har varit personligen inblandade i eller har direkt kännedom om.

Domstolen bedömer fritt parternas utsagor, med undantag av om de innehåller ett erkännande.

Se i detta sammanhang även svaret på fråga 2.6.

Ytterligare information

Tillämplig lagstiftning

[Civillagen](#)

[Civilprocesslagen](#)

Ytterligare information

[Justitieministeriet](#)

[Justitiekanslerns kontor](#)

[Officiella tidningen](#)

[Databasen för rättsliga dokument](#)

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 30/04/2018

Bevisupptagning - Rumänien

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
    - 1.1 [Hur ser bevisbörderegler ut?](#)
    - 1.2 [Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
    - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
  - 2 [Bevisupptagning](#)
    - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
    - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
    - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
    - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
    - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
    - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
    - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
    - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
    - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
    - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
    - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
    - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
  - 3 [Bevisvärdering](#)
    - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
    - 3.2 [Kan en parts utsaga användas som bevisning?](#)
-

1 Bevisbörda

Den viktigaste rättsliga grunden är

artiklarna 249–365 i civilprocesslagen (*Codul de procedură civilă*).

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Ett påstående som görs under förfarandet ska bevisas av den part som står bakom påståendet, med undantag för vissa fall som uttryckligen anges i lagstiftningen. Käranden ska bevisa sina påståenden. För invändningar från svaranden ligger bevisbördan på svaranden. Men om presumtion gäller kan bevisbördan flyttas över från den part som annars skulle ha haft den, till motparten.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ingen måste bevisa sådant som rätten redan måste känna till.

Det förutsätts att rätten känner till gällande lagstiftning i Rumänien. Men lagstiftning som inte offentliggörs i Rumäniens officiella tidning (*Monitorul Oficial*) eller på något annat sätt, internationella konventioner, fördrag och avtal som är tillämplbara i Rumänien men inte har införlivats i lagstiftningen samt internationell sedvanerätt ska bevisas av den berörda parten. Regler som fastställts i sekretessbelagda handlingar får endast bevisas och beaktas på de villkor som fastställs i lagstiftningen. Rätten får på eget initiativ ta hänsyn till utländsk lagstiftning, förutsatt att den har åberopats vid rätten. Utländsk lagstiftning ska bevisas i enlighet med de bestämmelser i civillagen (*Codul civil*) som rör innehållet i utländsk lagstiftning.

Om ett sakförhållande är allmänt känt eller inte bestrids får rätten besluta att det, med tanke på omständigheterna i målet, inte måste styrkas. Seder, uppföranderegler och bruk som har fastställts mellan parterna ska bevisas av den part som lutar på dem. Lokala regler och föreskrifter måste endast bevisas av den part som lutar på dem om rätten begär detta.

En presumtion är en slutsats som dras i lagstiftningen eller av domstolen på grundval av en känd omständighet för att fastställa en okänd omständighet. En legal presumtion (*prezumție legală*) undantar den person som gynnas av presumtionen från kravet att bevisa den presumerade omständigheten. En legal presumtion kan motbevisas, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Bevisningen måste vara godtagbar och måste vara relevant för förfarandets resultat. Efter att rätten har godtagit bevis på vissa omständigheter avgörs frågan om huruvida dessa omständigheter är styrkta fritt av domstolen efter eget godtycke, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Bevisning ska åberopas av käranden i dennes stämningsansökan, och av svaranden i dennes svaromål, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen. I annat fall kan bevisningen uteslutas. Om den föreslagna bevisningen inte räcker för att helt avgöra målet beslutar rätten att parterna ska komplettera den. Rätten får på eget initiativ påpeka för parterna att det krävs ytterligare bevisning, och får besluta att ytterligare bevisning ska tas upp även om parterna inte samtycker.

Parterna kan begära att följande bevisning tas upp: handlingar, sakkunnigutlåtanden, vittnesberättelser, syn på stället och förhör av en part om motparten begär att den parten ska kallas att vittna. I den nya civilprocesslagen regleras även fysisk bevisning. Detta kan vara relevant i vissa typer av tvistemål (t.ex. mål om äktenskapskillnad).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Rätten överväger först huruvida den bevisning som parterna föreslår är godtagbar, och beslutar därefter om vilka sakförhållanden som måste bevisas, vilken bevisning som godtas samt parternas skyldigheter när det gäller bevisupptagningen. Bevisningen tas så långt som möjligt upp vid samma sammanträde där den godtas.

Bevisupptagningen omfattas av vissa viktiga regler: bevisningen tas upp i den ordning som fastställs av rätten, bevisningen bör så långt som möjligt tas upp vid samma sammanträde, bevisning tas upp före bevisföringen i sak, bevisning och motbevisning tas så långt som möjligt upp vid samma tidpunkt.

Bevisningen tas upp inom stängda dörrar (*in camera de consiliu*) i den domstol som prövar målet, såvida inte något annat föreskrivs i lagstiftningen. Om bevisning av objektiva skäl endast kan tas upp på en annan ort får den tas upp av en domstol på samma nivå på grundval av en begäran om bevisupptagning, eller av en domstol i lägre instans om det inte finns någon domstol på liknande nivå på den orten.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Bevisning får endast användas om den uppfyller vissa villkor när det gäller laglighet (*legalitate*), rimlighet (*verosimilitate*), relevans (*pertinență*) och övertygande styrka (*concludentă*). När det gäller lagligheten ska den föreslagna bevisningen utgöra bevisning enligt lag och får inte vara förbjuden i lag. När det gäller rimligheten får den begärda bevisningen inte strida mot allmänt erkända naturlagar. När det gäller relevansen ska bevisningen avse saken i målet, dvs. omständigheter som ska styrkas till stöd för parternas käromål eller svaromål. För att bevisningen ska vara godtagbar måste den också vara rimlig och bidra till att tvisten avgörs.

Rätten ska avslå en begäran om att åberopa en handling, om innehållet i handlingen endast avser privata angelägenheter som står i samband med en persons värdighet eller privatliv, om åberopandet av handlingen inte skulle vara förenligt med en tystnadsplikt eller om det skulle ge upphov till ett straffrättsligt förfarande med avseende på den parten, partens make/maka eller någon blodsförvant eller släkting genom äktenskap upp till och med tredje släktled.

Vittnesmål godtas inte för att bevisa rättshandlingar till ett värde av över 250 rumänska leu, för vilket det i lagstiftningen krävs bevisning i skriftlig form. Vittnesmål är inte heller godtagbara om de strider mot innehållet i en formell handling.

Bevisning föreslås av käranden i stämningsansökan eller av svaranden i svaromålet. Bevisning som inte föreslås på detta sätt kan begäras och godtas av rätten i någon av följande situationer: behovet av bevisningen har uppstått genom en ändring av käromålet, behovet av bevisningen har uppstått under förfarandet och parten kunde inte ha förutsett detta, parten påvisar för rätten att den av goda skäl inte kunde åberopa den begärda bevisningen inom den tillåtna tidsperioden, bevisupptagningen leder inte till att rättegången skjuts upp eller alla parter har gett sitt uttryckliga samtycke.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

En rättshandling eller ett sakförhållande kan bevisas med hjälp av handlingar, vittnen, presumtioner, ett medgivande av endera parten (på partens eget initiativ eller som svar i ett förhör), sakkunnigutlåtanden, fysisk bevisning, syn på stället eller andra bevismedel som föreskrivs i lagstiftningen.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnen föreslås av parterna, antingen av käranden i stämningsansökan eller av svaranden i svaromålet. Efter att ha godtagit vittnesmål kallar rätten vittnena till förhör.

Om rätten anser att det är tillrådligt att inhämta sakkunnigas åsikter för att klargöra omständigheterna utser den på parternas begäran eller på eget initiativ en eller tre sakkunniga, och fattar beslut om vilka aspekter de ska behandla samt tidsfristen för arbetet. De sakkunnigas slutsatser dokumenteras i ett sakkunnigutlåtande. Ett nytt utlåtande av en annan sakkunnig får begäras av parterna eller av rätten, med motivering.

När det gäller skriftliga bevis får varje part lämna in de handlingar han eller hon vill använda under rättegången genom kopior i rättsligt giltig form. Parten ska även ha med sig originalet och på begäran kunna förevisa det i rätten. I annat fall beaktas inte handlingen. Rätten får besluta att en handling som innehåller av en part ska läggas fram om handlingen är gemensam för parterna i rättegången, om parten själv har hänvisat till handlingen under rättegången eller om parten är skyldig att åberopa den. Om en handling som innehåller av en part inte kan läggas fram i rätten får en domare utses i vars närvaro parterna kan granska handlingen där den finns. Om en handling innehåller av en tredje part får den parten kallas som vittne och anmodas att ta med sig handlingen.

Bevisningen tas upp inom stängda dörrar av behörig domstol. Om bevisning ska tas upp på en annan ort tas den upp av en ansvarig domstol på samma nivå, eller av en domstol i lägre instans om det inte finns någon domstol på samma nivå på den orten. Om typen av bevisning gör det möjligt och parterna samtycker får den domstol som tar upp bevisningen avstå från att kalla parterna.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Bevismedlen är lika starka, med undantag för fall som uttryckligen föreskrivs i lagstiftningen.

Handlingar i bestyrkt form (*forma autentică*) godtas ofta av parterna på grund av sina fördelar, däribland en äkthetspresumtion, vilket innebär att en person som åberopar en bestyrkt handling befrias från bevisbördan.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Endast skriftliga bevis godtas för att bevisa rättshandlingar till ett värde av över 250 rumänska leu, men det finns vissa undantag när även vittnesmål godtas.

Så länge en handling i bestyrkt form inte visar sig vara förfalskad ger den avgörande bevis, i förhållande till alla personer, på de faktiska omständigheter som personligen konstaterades av den person som bestyrkte handlingen i enlighet med lagstiftningen. Men partsutsagor som dokumenteras i en bestyrkt handling utgör endast bevis tills de motbevisas.

Om rätten efter eget godtycke kan göra presumtioner får rätten endast lita på dem om de har en sådan vikt och styrka att det påstådda sakförhållandet görs troligt. Sådana presumtioner får endast godtas om vittnesmål tillåts enligt lag.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Se svaret på fråga 2.11.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

I civilprocesslagen föreskrivs det inte några grunder för ett vittnes vägran att vittna. Det anges bara vilka personer som inte kan höras som vittnen och vilka personer som är undantagna från vittnesplikten. Se svaret på fråga 2.11.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som inte inställer sig eller vägrar att vittna döms till vite av rätten. Om ett vittne uteblir efter en första kallelse får rätten besluta om att personen ska hämtas till domstolen (*mandat de aducere*). I akuta fall får rätten även utfärda ett sådant beslut inför den första förhandlingen.

Om en person uteblir eller vägrar att svara på frågor får rätten tolka detta som ett fullständigt medgivande eller endast inledande bevis till förmån för den part som föreslog att vittnet skulle kallas.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Följande kan inte vara vittnen: blodsförvanter eller släktingar genom äktenskap upp till och med tredje släktled, makar, tidigare makar, förlovade eller sambor, personer som har ett fientligt förhållande eller intresseförhållande till någon av parterna, personer som är föremål för ett domstolsbeslut som berövar dem rätten att förvalta sin egendom (*sub interdicție judecătorească*) och personer som har fällits för mened. I processer som rör släktskap, äktenskapsskillnad och andra familjerelationer får rätten höra blodsförvanter eller släktingar genom äktenskap, med undantag av avkomlingar.

Följande är undantagna från vittnesplikten:

- Präster, läkare, farmaceuter, advokater, notarius publicus, utmättningsmän, medlare, barnmorskor och sjuksköterskor samt andra yrkesgrupper som enligt lag är bundna av tystnadsplikt, när det gäller omständigheter som de har fått reda på inom ramen för sin yrkesutövning, även efter att de har upphört med verksamheten.
- Domare, åklagare och offentliga tjänstemän, även efter att de har upphört med sin yrkesverksamhet, när det gäller omständigheter som de har fått reda på under sin tjänstperiod.
- Personer som genom sina svar skulle utsätta sig själva, sina släktingar, sin make/maka, tidigare make/maka osv. för lagföring eller vanära.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Rätten kallar vittnen och avgör i vilken ordning de ska höras. Innan vittnet hörs identifieras vederbörande och får avlägga ed. Varje vittne ska höras separat. Vittnet besvarar först frågor från rättens ordförande och därefter, med ordförandens tillstånd, frågor från den part som föreslog vittnet och från motparten. Ett vittne som inte kan inställa sig i rätten får höras på den ort där vittnet befinner sig.

Det saknas lagbestämmelser om ljud- eller videoinspelningar av vittnesmål, men sådana inspelningar är godtagbara. De får därefter skrivas ut på begäran av en berörd part i enlighet med lagstiftningen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Om den part som har lämnat in en handling insisterar på att använda den även om det påstås att den är förfalskad och detta påstående inte har dragits tillbaka, och om det finns tecken på vem som har förfalskat handlingen eller hjälpt till med detta, får rätten skjuta upp rättegången och direkt översända den påstått förfalskade handlingen till ansvarig åklagarmyndighet, med en rapport som utarbetats för detta ändamål, för att förfalskningen ska utredas. Om straffrättsliga åtgärder inte kan vidtas eller fortsättas utreder tvistemålsdomstolen själv förfalskningen.

Å andra sidan dömer rätten ut vite för den som i ond tro bestrider innehållet eller underskriften i en handling eller en ljud- eller videoinspelnings äkthet.

Vid bedömningen av vittnesutsagor tar rätten hänsyn till vittnenas ärlighet och under vilka omständigheter de fick reda på de sakförhållanden som beskrivs i utsagan. Om rätten misstänker att ett vittne har gjort sig skyldigt till mened eller mutats i förfarandet utarbetar den en rapport och hänskjuter saken till ansvarig åklagarmyndighet.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om någon av parterna erkänner ett faktum som motparten använde som grund för stämningsansökan eller svaromål kan medgivandet användas som bevisning. Ett medgivande som görs i rätten utgör fullständig bevisning mot den person som gjorde medgivandet. Rätten måste ta hänsyn till hela medgivandet och kan inte avskilja delar av det, såvida de inte avser skilda omständigheter utan samband med varandra. Medgivanden utanför domstol kan fritt bedömas av rätten. De omfattas av kraven på tillförlitlighet och bevisupptagning som gäller annan bevisning enligt allmän lag.

Rätten kan gå med på att kalla en av parterna till förhör om deras egna handlingar, om detta är relevant för ett beslut i målet.

Relevanta länkar

<http://www.just.ro/>

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 27/11/2018

Bevisupptagning - Slovenien

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [sl](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbördereglerna ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)

- 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

Reglerna för upptagande av bevisning och bevisföring i civilrättsliga förfaranden regleras av civilprocesslagen (*Zakon o pravdnem postopku, ZPP*).

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Den allmänna regeln är att parterna måste anföra alla omständigheter som de grundar sina yrkanden och invändningar på och lägga fram bevisning som styrker dessa omständigheter (artiklarna 7 och 212 i civilprocesslagen).

Käranden måste bevisa de omständigheter som ligger till grund för talan och svaranden de som ligger till grund för svaromålet. I den materiella rätten anges vilken part som är skyldig att hävda och bevisa en viss omständighet. Om något inte kan bevisas är det den part som enligt bestämmelserna i den materiella rätten är skyldig att hävda och bevisa omständigheten som får bära följderna av detta (artiklarna 7 och 215 i civilprocesslagen).

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Det som ska bevisas är de omständigheter som yrkandena och invändningarna grundas på samt vetenskapliga, fackrelaterade och empiriska regler, men inte rättsregler. Domstolarna förutsätts redan känna till rättsreglerna ("*jura novit curia*").

Omständigheter som erkänns av en part under domstolsförhandlingarna behöver inte bevisas. Domstolen kan begära att erkända omständigheter ska bevisas om den anser att parten har åberopat omständigheten för att yrka något som han eller hon inte får (artikel 3.3 i civilprocesslagen).

Omständigheter som inte bestrids av parten eller som parten bestrider utan att ange skälen till detta ska anses ha erkänts av parten, om inte avsikten med bestridandet kan härledas till andra uttalanden som gjorts av parten. Parterna kan också förhindra följderna av denna presumtion om erkännande genom att förklara att de inte vidgår omständigheterna i fråga. Detta gäller dock endast omständigheter som inte har samband med partens uppförande eller uppfattade uppförande.

Erkända och allmänt kända omständigheter behöver inte bevisas (artikel 214.1 och 214.6 i civilprocesslagen).

Domstolen lägger en erkänd omständighet till grund för sitt avgörande utan att kontrollera sanningshalten (artikel 214.1 i civilprocesslagen), såvida den inte anser att parten har åberopat omständigheten för att yrka något som han eller hon inte får (artikel 3.3 i civilprocesslagen).

Omständigheter som förutsätts enligt lag behöver inte bevisas. Det kan dock bevisas att sådana omständigheter inte föreligger om inget annat anges i lagen (artikel 214.5 i civilprocesslagen).

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

För att kunna meddela ett avgörande rörande kändens yrkande krävs att domstolen har en stark bevisning, dvs. att domstolen är övertygad om de juridiskt relevanta omständigheterna.

För vissa beslut räcker det ibland med att en sannolikhet kan påvisas, särskilt för vissa interimistiska procedurbeslut där domstolen beslutar om procedurfrågor under rättsprocessens gång utan att processen avbryts. För att domaren ska kunna tillämpa en bestämd processregel måste de juridiskt relevanta omständigheterna ha visats vara sannolika, men domaren behöver inte vara övertygad om att dessa omständigheter föreligger. I civilprocesslagen anges inte när det är tillräckligt att visa att omständigheter är sannolika för att en viss bestämmelse ska kunna tillämpas.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Enligt principen om ett kontradiktoriskt förfarande är det i första hand parterna själva som begär att bevis tas upp.

Domstolen får dock ta upp bevisning på eget initiativ (artikel 7.2 i civilprocesslagen) om den anser att parterna avser att utnyttja yrkandena på ett otillåtet sätt (artikel 3.3 i lagen).

I vårdnadstvister kan domstolen ta upp bevisning på eget initiativ, och är därvid inte bunden av parternas yrkanden; denna möjlighet står till buds även om parterna inte har gjort några yrkanden. Den har också möjlighet att ta upp bevisning trots att parterna inte har åberopat någon sådan, om det är nödvändigt för att skydda barns intressen (artikel 408 i civilprocesslagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Domstolen beslutar om vilka bevis som ska tas upp för fastställandet av de avgörande omständigheterna (artiklarna 213.2 och 287 i civilprocesslagen). Den avgör också om parternas begäran om bevisupptagning ska godtas eller avslås och kan också vara skyldig att förordna om upptagande av särskilda bevis på eget initiativ.

Om domstolen i ett beslut godtar parternas begäran om bevisupptagning verkställs detta beslut och bevisningen tas upp. Domstolen är inte bunden av sitt beslut. Den kan under processens gång ändra sitt beslut och ta upp bevis som tidigare har avvisats och även förordna om upptagande av nya bevis (artikel 287.4 i civilprocesslagen).

Bevisningen tas i regel upp under huvudförhandlingen inför den domare som meddelar det slutliga avgörandet (artikel 217.1 i civilprocesslagen). Om det finns vägande skäl kan bevisning på begäran tas upp av en särskild domare vid domstolen (artikel 127.1 i civilprocesslagen). I undantagsfall kan bevisningen också tas upp efter huvudförhandlingen, om domarna beslutar att huvudförhandlingen ska tas upp igen. Detta görs vid behov för att komplettera förhandlingarna eller för att klargöra vissa viktiga frågor (artikel 292 i civilprocesslagen).

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Enligt civilprocesslagen får bara upptagning av sådana bevis som inte är relevanta för avgörandet avslås (artikel 287 i civilprocesslagen), dvs. sådana bevis som inte tjänar till att fastställa de juridiskt relevanta omständigheterna. Det finns dock ingen uttrycklig bestämmelse i lagen om möjligheten att avvisa otillåtna bevis eller sådana bevis som är olönsamma eller omöjliga att ta upp.

En part måste senast till den första huvudförhandlingen ange alla nödvändiga omständigheter för att styrka sina yrkanden, anföra den bevisning som krävs för att fastställa att deras utsagor är sanna och ange hur de förhåller sig till de utsagor och bevis som anförs av den andra parten. Detta innebär att domstolen inte beaktar bevisning som läggs fram för sent av parterna. Parten hindras vanligen av ett sådant yrkande (artikel 286 i civilprocesslagen). Det enda undantaget är mål där parterna kan bevisa att de förhindrades från att lämna in bevisningen till den första huvudförhandlingen av skäl som ligger utanför deras kontroll (artikel 286.4 i civilprocesslagen).

När det gäller otillåtna bevis och bevis som inte går att ta upp gäller dock artikel 3.3 i civilprocesslagen, där det sägs att domstolen inte får bifalla yrkanden från parter om bevisupptagning som strider mot tvingande eller etiska regler.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I civilprocesslagen anges följande bevismedel: syn, skriftlig bevisning, vittnesförhör, sakkunnigförhör och förhör med parter.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesförhör: Den som kallas att vittna måste infinna sig på plats och avge vittnesmål, om inget annat anges i lag (artikel 229.1 i civilprocesslagen). Det är parterna som anger vem som ska höras som vittne, och de måste lämna uppgifter om personen och ange vad han eller hon ska höras om (artikel 236 i civilprocesslagen). Vittnen kallas till förhandlingen genom särskild kallelse, där

de informeras om sin skyldighet att vittna och om följderna av att utan giltigt skäl utebli från förhandlingen samt om rätt till ersättning för omkostnader (artikel 237 i civilprocesslagen).

Vittnen hörs under huvudförhandlingen. Personer som på grund av ålder, sjukdom eller allvarlig fysisk skada inte kan inställa sig som vittne kan höras i sin bostad (artikel 237.2 i civilprocesslagen). Varje vittne hörs enskilt utan närvaro av de vittnen som ska höras efteråt (artikel 238.1 i civilprocesslagen). Domstolen uppmärksammar vittnet på skyldigheten att tala sanning och inget förtiga samt på följderna av falskt vittnesmål. Vittnet talar först om vad han eller hon känner till om saken. Ordföranden och ledamöterna i rätten samt parterna med företrädare och ombud ställer sedan frågor till vittnet för att pröva, komplettera eller förtydliga vittnesmålet. Om olika vittnesmål skiljer sig åt får vittnena konfronteras med varandra (artikel 239.3 i civilprocesslagen). Enligt civilprocesslagen finns inte längre vittnesed.

Det görs heller ingen åtskillnad mellan vanliga vittnesförhör och sakkunnigförhör i lagen, dvs. inga särskilda processregler gäller. Förhören går till på samma sätt.

Skriftlig bevisning: I civilprocesslagen anges ingen rangordning för bevisens styrka, men skriftlig bevisning anses ändå som det tillförlitligaste bevismedlet. Skriftliga bevis delas in i offentliga och privata handlingar. En offentlig handling är en handling som statliga organ i föreskriven form utfärdar inom sina behörighetsområden eller samma typ av handling utfärdad av en gemenskap med lokalt självstyre, ett företag eller någon annan organisation eller enskild person för utövande av en statlig befogenhet som de ålagts i lag (artikel 224.1 i civilprocesslagen). Privata handlingar är alla handlingar som inte är offentliga. Namnteckningen på en privat handling kan styrkas av ett behörigt statligt organ eller av en juridisk eller fysisk person som utövar offentliga befogenheter (t. ex. notarier). Detta innebär att denna del av handlingen också betraktas som en offentlig handling. Offentliga handlingarnas bevisvärde anges särskilt i civilprocesslagen. En offentlig handling bevisar att det som styrkts eller fastställts är sanningsenligt (artikel 224.1 i civilprocesslagen). Innehållet i offentliga handlingar presumeras vara sant. Det är dock tillåtet att bevisa att omständigheter i en offentlig handling har angetts på ett osant sätt eller att handlingen har upprättats på ett oriktigt sätt (artikel 224.4 i civilprocesslagen). Detta är den enda regel om bevisning som finns i den slovenska civilprocessordningen.

Utländska offentliga handlingar som bestyrkts enligt de berörda reglerna har, under förutsättning av ömsesidighet, samma bevisvärde som slovenska handlingar, såvida inget annat anges i någon internationell överenskommelse (artikel 225 i civilprocesslagen).

I civilprocesslagen finns också regler om företeende av handlingar (skyldighet att lägga fram handlingar). Dessa regler varierar beroende på om handlingen finns hos en part som åberopar den, hos motparten, hos ett statligt organ eller en organisation som utövar offentliga befogenheter eller hos en tredje man (fysisk eller juridisk person).

Sakkunnigförhör: Domstolen tar upp bevisning genom sakkunniga för att fastställa eller klargöra omständigheter som kräver sådan teknisk sakkunskap som domstolen saknar (artikel 243 i civilprocesslagen). En sakkunnig förordnas av domstolen genom ett särskilt beslut. Innan en sakkunnig förordnas får parterna möjlighet att yttra sig. En sakkunnig kan även förordnas av rättens ordförande eller av en enskild domare, om de har behörighet att ta upp sådan bevisning (artikel 244 i civilprocesslagen). De sakkunniga väljs i regel ut från en särskild förteckning som finns vid domstolen. Sakkunnigarbetet kan även anförtros expertorgan, men bara fysiska personer kan vara sakkunniga. En sakkunnig ska fullgöra sina skyldigheter och lämna utlåtanden och yttrande (artikel 246.1 i civilprocesslagen). Domstolen kan utdöma bötesstraff för en sakkunnig som trots kallelse enligt reglerna inte inställer sig vid en förhandling. Detta gäller också om han eller hon utan giltigt skäl underlåter att utföra sitt arbete (artikel 248.1 i civilprocesslagen). På begäran av den sakkunnige får domstolen entlediga honom eller henne från uppdraget, dock endast av sådana skäl som vittnen kan anföra för att vägra vittna eller svara på en särskild fråga. En sakkunnig får även av andra giltiga skäl (t.ex. överbelastning) på egen begäran entledigas från uppdraget av domstolen. Ett sådant entledigande kan också begäras av en behörig anställd hos det organ eller den organisation där den sakkunnige arbetar (artikel 246.2 och 246.3 i civilprocesslagen). En sakkunnig kan uteslutas på samma sätt som en domare. Det enda undantaget är att en sakkunnig kan vara någon som tidigare hörts som vittne (artikel 247.1 i civilprocesslagen).

En sakkunnig ska lämna utlåtanden och yttranden. Domstolen beslutar om utlåtandena och yttrandena ska lämnas muntligen vid förhandlingen eller även skriftligen före förhandlingen. Domstolen fastställer även tidsfrister för när den sakkunnige ska lämna in sina utlåtanden och yttranden. Om flera sakkunniga har utsetts får gemensamma utlåtanden och yttranden lämnas om de sakkunniga är eniga. Om så inte är fallet lämnar var och en sina egna utlåtanden och yttranden (artikel 254 i civilprocesslagen). Om de sakkunnigas uppgifter väsentligen skiljer sig åt, om ett eller flera utlåtanden är oklara, ofullständiga eller motsägelsefulla i sig eller i förhållande till de undersökta omständigheterna och detta inte kan rättas till genom nya sakkunnigförhör, utförs en ny bevisupptagning med samma eller andra sakkunniga (artikel 254.2 i civilprocesslagen). Om ett eller flera yttranden är motsägelsefulla, om de är bristfälliga eller om det finns rimliga skäl att tvivla på de lämnade yttrandenas korrekthet begärs yttranden från andra sakkunniga (artikel 254.3 i civilprocesslagen). De sakkunniga har rätt att få ersättning för sina omkostnader och arvode för sitt arbete (artikel 249.1 i civilprocesslagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Vid bedömningen av bevisning gäller principen om fri bevisprövning. Det är domstolen som enligt egen övertygelse avgör vilka omständigheter som ska anses vara bevisade, efter en noggrann och omsorgsfull bedömning av varje enskilt bevis och alla bevis tillsammans och på grundval av resultatet av hela förfarandet (artikel 8 i civilprocesslagen). I Sloveniens civilprocessordning finns inga särskilda lagstadgade och abstrakta bevisregler som anger värdet för bestämda bevis. Ett undantag är dock regeln om värdering av offentliga handlingar (se punkt 2.5).

I praktiken gäller emellertid att skriftlig bevisning är tillförlitligare (men inte starkare) än övrig bevisning, till exempel vittnesmål eller parternas utsagor.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I civilprocesslagen finns inga bestämmelser om att vissa bevis eller bevismedel är obligatoriska för att styrka bestämda omständigheter.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja, den som kallas som vittne måste infinna sig på plats och vittna om inget annat anges i lag (artikel 229.1 i civilprocesslagen).

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Som vittne får inte höras den som genom sitt vittnesmål skulle bryta mot sin plikt att skydda officiella eller militära hemligheter, så länge den behöriga myndigheten inte har löst personen från denna tystnadsplikt (artikel 230 i civilprocesslagen).

En person behöver inte vittna om (artikel 231 i civilprocesslagen)

- sådant som han eller hon har anförtrots i egenskap av partens befullmäktigade ombud,
- sådant som han eller hon i egenskap av religiös biktfader har anförtrots av en part eller annan person,
- omständigheter som kommit till hans eller hennes kännedom i egenskap av advokat eller läkare eller i utövandet av något annat yrke eller någon annan verksamhet om han eller hon i dessa fall är bunden av tystnadsplikt.

Ett vittne behöver inte svara på en särskild fråga om det finns vägande skäl. Detta gäller särskilt om svaromålet skulle leda till grov vanära, betydande ekonomisk skada eller åtal för vittnet eller för dennes släktingar i rakt ned- eller uppstigande led eller kollaterala släktingar till och med tredje led. Detta gäller även för vittnets make och personer i svågerlag till och med andra ledet (även efter skilsmässa), deras vårdnadshavare och fosterbarn, adoptivföräldrar och adoptivbarn (artikel 233.1 i civilprocesslagen).

När det gäller fara för ekonomisk skada får en person dock inte vägra att vittna om rättsliga transaktioner där de varit närvarande som vittne, om handlingar som rör tvisteförhållandet och som personen har företagit som tidigare rättsinnehavare eller som ombud för någon av parterna, om omständigheter som rör egendomsförhållanden knutna till familje- eller äktenskapsband eller om omständigheter som rör födelse, ingående av äktenskap eller dödsfall. Vittnesplikt gäller också i de fall då särskilda föreskrifter anger att vittnet måste uttala sig eller lämna ett yttrande (artikel 234 i civilprocesslagen). Ett vittne får inte heller vägra att vittna för att skydda en affärshemlighet om det är nödvändigt att lämna ut vissa uppgifter för att gynna allmänheten eller en annan person, under förutsättning att en sådan fördel uppväger den skada som orsakas av utlämnandet av uppgifter (artikel 232 i civilprocesslagen).

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Om ett vittne som kallats enligt reglerna utan giltig anmälan av frånvaro inte infinnet sig eller utan tillstånd avviker från den plats där han eller hon ska höras, får domstolen förordna om att vittnet tvångshämtas på dennes bekostnad. Vittnet kan även ådömas böter (högst 1 300 euro). Domstolen får också utdöma böter om vittnet infinnet sig, men inte vill vittna eller svara på särskilda frågor efter att ha blivit uppmärksam på följderna, om domstolen finner att skälen är oberättigade. Om vittnet även efter detta vägrar att vittna får domstolen hålla kvar personen i häkte tills han eller hon frivilligt vittnar eller tills vittnesmålet inte längre behövs, dock längst i en månad (artikel 241.1 och 241.2 i civilprocesslagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Varje person som kan lämna uppgifter om de omständigheter som ska bevisas kan höras som vittne (artikel 229.2 i civilprocesslagen). Det finns inget krav på rättslig handlingsförmåga för att en person ska kunna vittna. Även barn och personer som helt eller delvis saknar rättslig handlingsförmåga får vittna, under förutsättning att de kan lämna uppgifter om de juridiskt relevanta omständigheterna. Domstolen bedömer i varje enskilt fall om en person kan avlägga vittnesmål.

Parterna i målet och deras juridiska ombud får inte vittna, men däremot andra företrädare (*pooblaščenec*) och intervenienter (*stranski intervenient*).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

I fråga om vittnesförhör, se svaret ovan.

Videokonferenser regleras av artikel 114a i civilprocesslagen. Där anges att domstolen med parternas samtycke kan tillåta att parterna och deras ombud befinner sig på en annan plats under förhandlingarna och genomför rättsförfarandena på denna plats om det finns tillgång till ljud- och videoöverföring mellan den plats där förhandlingarna hålls och den eller de platser där parterna och/eller deras ombud finns. Samma villkor gäller för bevisupptagning genom att höra parter, vittnen och sakkunnigvittnen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Generellt sett får bevisning som erhållits på ett lagstridigt sätt (t.ex. genom olaglig telefonavlyssning) inte användas i civilrättsliga förfaranden. Enligt rättspraxis får sådan bevisning dock användas i undantagsfall om det finns berättigade skäl till detta eller om bevisupptagning är av särskild betydelse för att genomföra en rättighet som skyddas i konstitutionen. Förutom att bevisningen kan ha erhållits på ett lagstridigt sätt är den avgörande faktorn i sådana fall om bevisning som lämnas i civilrättsliga förfaranden skulle kunna leda till nya kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

När det gäller otillåtna bevis och bevis som inte går att ta upp anges i artikel 3.3 i civilprocesslagen att domstolen inte får bifalla yrkanden från parter om bevisupptagning som strider mot tvingande eller etiska regler.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

Om en partsutsaga ingår som en del av ett yrkande eller en inlaga räknas den inte som bevis. Den betraktas i stället som en framställning av ett sakförhållande, som kräver att parten lägger fram lämplig bevisning. Om utsagan finns i en handling som lagts fram som bevis för en parts påstående betraktas den dock som skriftlig bevisning.

En utsaga som en part avgett under förhör räknas också som bevis, eftersom förhör med parterna också betraktas som bevismedel enligt civilprocesslagen (artikel 257).

Länkar

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 23/11/2015

Bevisupptagning - Finland

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbördereglerna ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbördereglerna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)

- 2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?
  - 2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?
  - 2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?
  - 2.4 Vilka olika bevismedel finns det?
  - 2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?
  - 2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?
  - 2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?
  - 2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?
  - 2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?
  - 2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?
  - 2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?
  - 2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?
  - 3 Bevisvärdering
    - 3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?
    - 3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?
-

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Käranden ska bevisa de omständigheter som stöder talan medan svaranden ska bevisa de omständigheter han eller hon åberopar. Underlåter en part att lägga fram bevis löper denne risken att de omständigheter som åberopas lämna obestyrkta.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Erkända fakta behöver inte bevisas. Ett allmänt erkänt faktum eller ett faktum som domstolen har kännedom om å tjänstens vägnar behöver inte heller bevisas. Det är naturligtvis tillåtet att lägga fram motbevis.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Lagen föreskriver endast att domstolen ska bestämma vad som ska betraktas som fakta i ärendet efter att omsorgsfullt ha prövat alla omständigheter som framkommit. I Finland tillämpas principen om fri bevisteori, och det gäller således att lägga fram tillräckliga bevis för domstolen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I praktiken ska de berörda parterna själva skaffa fram de bevis de vill åberopa. Lagen tillåter emellertid också att domstolen beslutar sig för att skaffa fram bevis på eget initiativ. Domstolen får dock inte mot båda parternas gemensamma vilja bestämma att ett nytt vittne ska höras eller en ny handling läggas fram, om det är fråga om ett mål där förlikning är tillåten.

I vissa fall, till exempel faderskapsmål, är domstolen dessutom skyldig att se till att all nödvändig bevisning skaffas fram.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisupptagningen sker under huvudförhandlingen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen kan bland annat avslå en sådan begäran om beviset inte påverkar målet eller om målet redan är avklarat i det avseendet. En ansökan kan också avslås om den inkommer i ett alltför sent skede.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Bevismedel är hörande av berörda parter, vittnen och sakkunniga, framläggande av skriftliga bevis och sakkunnigutlåtanden samt syn.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns ingen skillnad mellan bedömningen av det muntliga hörandet av ett vittne eller en sakkunnig eller bedömningen av en sakkunnigs skriftliga utlåtande. Domstolarna godtar dock inte skriftliga utlåtanden från vittnen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Nej. Domstolen har fri prövningsrätt när den värderar bevis.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Nej.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

I regel får ett vittne inte vägra vittna.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Till exempel en berörd parts make, trolovade och släktingar i direkt upp- eller nedstigande led samt syskon och deras makar eller adoptivföräldrar eller adoptivbarn har rätt att vägra vittna. Dessutom nämner lagen vissa andra situationer där ett vittne har rätt eller skyldighet att vägra vittna.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som utan giltigt skäl vägrar vittna kan med hot om böter åläggas att fullgöra sin skyldighet. Om ett vittne trots detta inte går med på att vittna kan domstolen bestämma att vittnet ska häktas till dess att han eller hon går med på att avge vittnesmål.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Det är domstolen som avgör om (till exempel) någon som är under 15 år eller lider av en psykisk störning kan höras som vittne.

Vissa personkategorier får inte vittna i frågor som har ett samband med deras förtroendeställning, till exempel läkare och rättegångsombud.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittne hörs i regel först av den part som kallat det. Därefter har motparten rätt att korsförhöra vittnet. Efter korsförhöret får domaren och parterna ställa frågor till vittnet.

Om domstolen gör bedömningen att det är motiverat kan ett vittne höras via videokonferens eller någon annan lämplig telekommunikationsteknik, där de som deltar i sessionen kan se och höra varandra. Denna metod kan till exempel användas om vittnet inte kan inställa sig vid domstolen eller om det skulle orsaka orimliga kostnader att infinna sig, eller om vittnet är under 15 år. I vissa lägen kan ett vittne också höras per telefon.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Lagen innehåller inga explicita föreskrifter för sådana omständigheter. Domstolen måste själv avgöra vilken betydelse sådan bevisning har.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Ja. Berörda parter kan höras fritt i syfte att lägga fram bevis, och i ett tvistemål kan de höras under ed om sådana omständigheter som har särskild betydelse för ärendets avgörande. Ett yttrande som en part har avgett i syfte att lägga fram bevis bedöms utifrån samma kriterier som en vittnesutsaga.

Länkar

Bevisupptagning (Justitieministeriet, Finland)

Broschyr: [Vittna i domstol](#) (Justitieministeriet, Finland)

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 26/09/2017

Bevisupptagning - Sverige

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 [Bevisbörda](#)
  - 1.1 [Hur ser bevisbörderegler ut?](#)
  - 1.2 [Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?](#)
  - 1.3 [Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?](#)
- 2 [Bevisupptagning](#)
  - 2.1 [Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?](#)
  - 2.2 [Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?](#)
  - 2.3 [I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?](#)
  - 2.4 [Vilka olika bevismedel finns det?](#)
  - 2.5 [Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?](#)
  - 2.6 [Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?](#)
  - 2.7 [Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?](#)
  - 2.8 [Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?](#)
  - 2.9 [I vilka fall kan de vägra att vittna?](#)
  - 2.10 [Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?](#)
  - 2.11 [Finns det personer som inte får höras som vittnen?](#)
  - 2.12 [Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?](#)
- 3 [Bevisvärdering](#)
  - 3.1 [Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?](#)
  - 3.2 [Kan en parts utsaga användas som bevisning?](#)

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbörderegler ut?

Svensk rätt bygger på principerna om fri bevisföring och fri bevisprövning. Rätten ska efter noggrann prövning av allt som förekommit i målet avgöra vad som är bevisat. Det är rätten som avgör vilket värde som ska tillmätas beviset.

Vissa regler för bevisprövningen har dragits upp i rättspraxis, bl.a. gällande bevisbördans placering. En mycket förenklad huvudregel med många undantag är att den som påstår något också ska bevisa det. Om en part har haft lättare att säkra bevisning rörande en viss omständighet placeras bevisbördan ofta på honom eller henne. Att en part har haft svårt att lägga fram bevisning om ett visst förhållande kan också ges betydelse vid placeringen av bevisbördan. Om någon till exempel kräver betalning för en fordran ska han eller hon bevisa att det finns en fordran på motparten. Om motparten invänder att betalning redan skett är det han eller hon som har bevisbördan för att så är fallet. I mål om skadeståndsskyldighet är det normalt den som påstår att han eller hon har orsakats en skada som har bevisbördan. Det förekommer också att bevisbördan för en viss omständighet kastas om.

Om den bevisning som läggs fram inte är tillräckligt stark kan domstolen inte lägga den aktuella omständigheten till grund för sin prövning. Om det är fråga om att uppskatta värdet av en inträffad skada finns ett undantag som innebär att domstolen, om det inte går eller är mycket svårt att föra bevisning om skadans storlek, får uppskatta skadans värde till skäligt belopp.

1.2 Finns det undantag från bevisbörderegler? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Se svaret på fråga 1.1.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Vilka krav som ställs på bevisningens styrka varierar beroende på vilken typ av mål det är fråga om. I tvistemål är normalkravet att den omständighet det gäller ska vara styrkt. I vissa tvistemål kan ett lägre beviskrav gälla. Som exempel kan nämnas mål om konsumentförsäkringar där det anses tillräckligt att det framstår som mera antagligt att försäkringsfall har inträffat än att så inte är fallet.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Parterna har själva ansvaret för bevisningen. I indispositiva mål, dvs. mål som rör frågor som parterna inte kan träffa en förlikning om saken, finns en möjlighet för rätten att föra in bevisning i målet utan att det begärs av någon av parterna. I mål om vårdnad eller umgänge kan därför rätten besluta att utredningen ska kompletteras med ytterligare bevisning. I tvistemål där parterna kan träffa en förlikning om saken, s.k. dispositiva mål, kan rätten inte självmant föra in ny bevisning i målet.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Bevisningen tas upp vid huvudförhandlingen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Rätten kan avvisa bevisningen om det som parten vill bevisa är utan betydelse i målet. Samma sak gäller om bevisningen inte krävs eller om den uppenbart skulle bli utan verkan. Dessutom finns regler som innebär att skriftliga vittnesberättelser får åberopas endast i undantagsfall.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I Sverige finns i princip fem olika grundformer av bevis (bevismedel). Dessa är

- skriftlig bevisning
- vittnesförhör
- förhör med part
- sakkunnigförhör
- syn

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Ett vittne ska som huvudregel höras muntligen och omedelbart inför rätten. Skriftliga vittnesberättelser får inte åberopas. Med rättens medgivande får dock vittnet använda sig av anteckningar till stöd för minnet. Den part som åberopat vittnet inleder förhöret (s.k. huvudförhör), om inte rätten bestämmer annat. Motparten får sedan tillfälle att höra vittnet (motförhör).

Vid sakkunnigbevisning är huvudregeln i stället att den sakkunnige ska avge ett skriftligt yttrande. Om det begärs av någon av parterna och det inte uppenbart saknar betydelse ska den sakkunnige även höras muntligen vid förhandlingen. Ett muntligt förhör ska också äga rum om det är nödvändigt att han eller hon hörs direkt inför rätten.

Ska målet avgöras efter en huvudförhandling – t.ex. för att vittnen ska höras – måste skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden i princip läsas upp vid förhandlingen för att domstolen ska kunna ta hänsyn till materialet vid sitt avgörande. Rätten kan dock besluta att skriftliga bevis ska anses upptagna vid huvudförhandlingen utan att de behöver läsas upp vid förhandlingen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Enligt svensk rätt gäller principen om fri bevisprövning. Den innebär bl.a. att det inte finns några fasta principer i lag rörande vilket bevisvärde olika bevis har. Domstolen avgör i stället efter en självständig bedömning av allt som har förekommit vad som kan anses bevisat i målet.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Principen om fri bevisprövning innebär att det saknas regler som anger att vissa omständigheter kräver vissa typer av bevis för att styrkas. Domstolen gör i stället en helhetsbedömning av omständigheterna i målet när den prövar vad som är bevisat.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Enligt svensk rätt gäller allmän vittnesplikt. Det innebär att den som åberopas som vittne som huvudregel är skyldig att vittna.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

En person är inte skyldig att vittna i ett mål där en närstående är part. Ett vittne kan vägra att yttra sig över en viss omständighet om ett uttalande skulle innebära att vittnet därigenom tvingas avslöja att han eller hon begått en brottslig eller vanärande handling. Han eller hon får också under vissa förhållanden vägra yttra sig om yrkeshemligheter. För vissa yrkeskategorier, t.ex. hälso- och sjukvårdspersonal, uppställs vissa begränsningar i vittnesplikten.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Den som ska höras som vittne kallas till förhandlingen vid vite. Uteblir vittnet döms vetet ut om han eller hon inte har en giltig ursäkt för sin utevaro, t.ex. sjukdom. Uteblir vittnet kan domstolen också besluta om polishämtning. I sista hand har rätten möjlighet att häkta den som vägrar vittna eller utan giltigt skäl vägrar svara på frågor.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Är den som åberopas som vittne under 15 år eller lider han eller hon av en psykisk störning, prövar rätten med hänsyn till omständigheterna, om han eller hon får höras som vittne. Se även avsnitt 2.9.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Ett vittnesförhör inleds normalt av den som åberopat vittnet (huvudförhör). Därefter har motparten möjlighet att ställa frågor (motförhör). Efter motförhöret kan den som åberopat vittnet och rätten ställa kompletterande frågor. Rätten ska avvisa frågor som uppenbart inte hör till saken eller som är förvirrande eller på annat sätt otillbörliga.

Parter, vittnen och andra som ska delta i ett sammanträde ska kunna delta på distans genom videokonferens om det inte är olämpligt. Huvudregeln är dock fortfarande att den som ska delta ska komma till domstolen.

Ett vittnesförhör kan ske per telefon om det är lämpligt med hänsyn bl.a. de kostnader det skulle innebära att vittnet i stället inställer sig i rättssalen och betydelsen av att vittnet hörs personligen vid förhandlingen.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Principen om fri bevisprövning innebär att det endast för vissa sällsynta undantagsfall är förbjudet att använda vissa typer av bevis. Att bevisningen åtkommit på ett otillåtet sätt hindrar alltså i princip inte att beviset åberopas i rättegången. Däremot kan det ha betydelse vid bevisvärderingen på det sättet att bevisningen ges ett begränsat bevisvärde.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En part kan inte vittna, men däremot höras under s.k. sanningsförsäkran. Parten har då ett straffansvar för riktigheten av de uppgifter som han eller hon lämnar.

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

Senaste uppdatering: 19/05/2014